L'alternativa unitària

L'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú (1976-1977)

Francesc Foguet i Boreu

TREBALL GUANYADOR DEL PREMI DE PREMSA I INVESTIGACIÓ
COMARCAL EUGENI MOLERO 2004 MODALITAT D'INVESTIGACIÓ

L'alternativa unitària / Francesc Foguet i Boreu

L'alternativa unitària

L'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú (1976-1977)

per Francesc Foguet i Boreu

TREBALL GUANYADOR DEL PREMI DE PREMSA I INVESTIGACIÓ
COMARCAL EUGENI MOLERO 2004 MODALITAT D'INVESTIGACIÓ

COL·LECCIÓ
LLIBRES
DE L'ARÇ

Edita: Consell Comarcal del Garraf
Impressió: Grafiques El Campanar
Dipòsit Legal: B - 23456 - 2006

Al pare, la mare i el germà,
en record de les tractorades d'Unió de Pagesos de 1977 i el 1978

Jo vinc d'una lluita
que és sorda i constant,
jo vinc d'un silenci
que romprà la gent
que ara vol ser lliure
i estima la vida,
que exigeix les coses
que li han negat.

Jo vinc d'un silenci
antic i molt llarg,
jo vinc d'un silenci
que no és resignat,
jo vinc d'un silenci
que la gent romprà,
jo vinc d'una lluita
que és sorda i constant.

«Jo vinc d'un silenci» (1975), de Raimon

«Cada cop que se supera tal o tal discriminació, en funció de la qual els homes han estat dividits en superiors i inferiors, en dominadors i dominats, en rics i pobres, en amos i esclaus, representa una etapa, que certament no és necessària, però que almenys és possible, del procés de civilització.»

Dreta i esquerra (1995), de Norberto Bobbio

Sumari

Ni tan ni tant poc, per Sixte Moral

Crònica d'una insubmissió, per Xavier Diez

Preàmbul

1. L'Alternativa Municipal de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú
2. La Marxa de la Llibertat: «Poble català, posa't a caminar»
3. El cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya
4. El referèndum reformista: «Habla pueblo, habla...»
5. La «carta als Reis» per al 1977
6. El Congrés de Cultura Catalana
7. La gran diada de Sant Jordi de 1977: «Volem l'Estatut!»
8. Les eleccions legislatives del 15-J
9. L'històric Onze de Setembre de 1977
10. La desactivació del moviment assembleari

Corol·lari: L'alternativa perduda

Apèndix documental

Notes

Bibliografia

NI TANT NI TAN POC

Una de les coincidències que esmenten els historiadors i historiadores és que, en el procés de la transició democràtica, Catalunya hi va tenir un paper fonamental, i sobretot perquè a Catalunya és on es va produir el nombre més important de mobilitzacions per aconseguir la implantació de la democràcia. Si això està reconegut, Vilanova i la Geltrú hi devia jugar el seu paper. Devia tenir un percentatge -el que fos- d'aportació, com tantes altres ciutats, per fer possible que es passés d'una dictadura totalitària a una democràcia, feble en el seu principi, però que ha anat millorant de manera substancial.

La confrontació entre els termes de ruptura o reforma va quedar clarament resolta a favor del segon. La reforma democràtica, un sistema que després ha volgut considerar-se modèlic, va tenir diversos nivells d'impulsió. Per una banda, el mateix règim va necessitar modificar les seves actituds més dures per anar trobant un camí d'acord o d'entesa amb les forces polítiques clàssiques en la clandestinitat. Aquest mateix espai necessitaven aquests partits polítics per poder dotar-se de l'organització necessària per poder, no tan sols sobreviure, sinó expansionar-se i abastir-se de la necessària dinàmica que els permetés treballar amb tranquil·litat davant els futurs esdeveniments electorals. Segurament, Europa no hagués permés tampoc, en un estat com Espanya, una situació de trencament radical com la que es va viure anys més tard als Balcans, malgrat que no hi hagués hagut violència. Sigui com sigui, la transició democràtica es va fer amb enormes mobilitzacions promogudes i sostingudes per una amalgama -autèntica sopa de lletres- àmplia de partits i moviments socials que van ajudar que els canvis necessaris fossin més ràpids i segurament més profunds del que les classes dirigents d'aquells moments desitjaven.

En Francesc Foguet (Linyola, Pla d'Urgell, 1971), autor d'aquest treball, és un investigador de sòlida formació universitària -doctor en Filologia Catalana, professor de literatura catalana i consultor de la UOC- tant com a docent que com a investigador, centrant una bona part de la seva tasca investigadora a l'entorn del món teatral i de la història del teatre. Té una àmplia bibliografia relacionada amb aquest tema tant pel que fa a llibres com pel que fa a articles i breus estudis. Actualment està treballant en una història del Teatre Principal de Vilanova i la Geltrú i acaba de publicar amb un èxit important de crítica a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat el llibre *Teatre, guerra i revolució. Barcelona, 1936-1939*. En aquests moments, en Francesc Foguet, juntament

amb la Mireia Sopena, coordinen la col·lecció "Argumenta" de l'editorial El Cep i la Nansa. Entre els primers volums publicats trobem el que porta per títol *La gran desil·lusió. Una revisió crítica a la Transició als Països Catalans,* en què un seguit de persones vinculades al món de la política, la cultura i els moviments socials desmitifica en part el procés de l'anomenada transició i, conseqüentment, del procés de la reforma democràtica. Segurament, aquests aspectes crítics són fruit d'una visió renovada del procés, sobretot del que va comportar i del que tenim en l'actualitat fruit dels acords, de les renúncies i les frustracions que van fer i es van tenir en aquells moments, que no van ser poques, però tampoc no tantes, vist des de la perspectiva de la situació que teníem, de la correlació de forces, i d'on hem arribat. Potser és la post-transició la que marca la pauta de més renúncies.

L'autor d'aquest treball analitza els fets més destacats que es van produir en el procés de la transició democràtica a la nostra ciutat en un període molt concret: els anys 1976 i 1977, anys que constitueixen un temps d'una activitat frenètica en el camp de la política. Podríem dir, parafrasejant el president Maragall, que aquells dos anys van ser "d'infart".

A la nostra ciutat, com en tantes d'altres, subsistia el vell règim a l'ajuntament d'ençà de la mort del dictador, que procurava acomodar-se a les circumstàncies del país, tot i el seu passat franquista o almenys col·laboracionista. Per altra banda, era del domini públic qui eren els dirigents dels diversos partits que, un cop mort el dictador, començaven a ésser tolerats i respectats no només per les autoritats, sinó també per la ciutadania en general. Són moments d'una certa efervescència, en què es multipliquen els actes culturals, polítics i socials promoguts pels partits, en solitari o a través de les plataformes unitàries, o bé per grups i entitats que també entenen que tenen un paper prou important i interessant en el camí cap a la normalització democràtica. Vilanova havia estat històricament una ciutat industrial i, per tant, amb una base social majoritàriament d'esquerres i catalanista. Els partits d'esquerres són els que van estar més presents durant la clandestinitat, i també durant el procés de la transició democràtica, alhora que eren els crítics amb la situació que es vivia en el municipi. La impulsió de l'Alternativa Municipal de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú era una clar mostra de la desconfiança que tenien cap als legals representants de l'Ajuntament de la ciutat. Curiosament, des de l'alcaldia d'aquell moment que ostentava en Josep Piqué, s'intenta harmonitzar una certa entesa entre un bloc heterogeni de persones i partits amb l'exclusió de l'esquerra socialista i comunista per considerar-los "els de fora". Quina paradoxa! En el moment en què es convoquin eleccions, seran aquestes dues forces polítiques les més votades. Això deixa entreveure que la visió política dels qui manaven durant la transició estava un pèl esbiaixada i allunyada de la realitat. La ciutadania tenia clar que segurament en els primers moments calia que al capdavant dels ajuntaments hi hagués demòcrates de primer moment i no conversos tardans.

El treball d'en Francesc Foguet és un treball important, imprescindible ben segur, per tenir una bona projecció dels moments que es varen viure. Els protagonistes dels molts del fets narrats són encara vius i, per tant, la

recollida dels seus testimonis és encara una possibilitat que s'hauria de preveure per poder donar una major consistència als treballs que sobre els fets estudiats poden relatar aquells que els van viure de manera directa. La nostra ciutat no era una gran capital, per tant la majoria de les accions que es feien tenien nom i cognoms, des dels que repartien octavetes la vigília de la Festa Major a favor de la Marxa de la Llibertat, fins als qui organitzaren la vaga general a la ciutat durant la Fira de l'any 76, que acabà com el rosari de l'aurora. Evidentment, trencar la legalitat del franquisme en un poble on tots ens coneixíem té inconvenients com ara que la guàrdia civil t'assenyalés directament, però té els avantatges que se't reconegui, ni que sigui com un acte de justícia, l'aportació a aconseguir un sistema de llibertats democràtiques. La Transició va fer evolucionar molta gent, franquistes de tota la vida donaven lliçons de catalanisme, membres de la majoria silenciosa i gent d'ordre apareixien com els abanderats del canvi polític. Tothom té dret a canviar d'opinió, és una exercici en alguns moments d'intel·ligència, però tampoc no cal demostrar la fe dels conversos, que a voltes pot semblar fins i tot falsa.

L'estudi de Francesc Foguet és d'aquells documents la suma del quals constitueixen la gran història de la transició democràtica dels nostre país. Si avui aquesta transició està en procés de revisió, segurament encara és més important el treball que avui presentem perquè està escrit des del rigor, des del coneixement i la consulta de les fonts documentals, perquè gaudeix de l'objectivitat que li dóna una certa distància temporal i personal i perquè la preparació de l'autor és una garantia del treball, ben estructurat i analitzat. Difícilment es podria generar procés històric i ciència política sense les nombroses aportacions dels fets, encara que geogràficament disperses, però totes amb la voluntat de posar de relleu uns fets que formen part de la nostra història, i és en el seu conjunt que dóna valor als grans treballs que sobre la transició s'han fet i que queden encara per fer. Aquests treball, si de bo tenen que fan una aportació a la gran història, tenen encara de millor que localment constitueixen un instrument validíssim per no perdre determinats senyals d'identitat i perpetuar en la història local des de l'objectivitat, els fets, les persones, les actituds col·lectives i individuals, les reaccions des del poder d'uns fets i d'uns moments que van marcar una fita cabdal en la recuperació de les llibertats i la democràcia a la nostra ciutat i al nostre país.

Probablement, i com hem dit, avui el procés de la transició no es veu tan modèlic com durant anys hem cregut. Segurament, alguns dels dèficits del nostre sistema democràtic o de sobirania nacional tenen la base en la negociació que es va fer ara fa trenta anys d'alguns dels aspectes del marc legal i estatutari que més tard tindríem. Lògicament, el pas del temps dóna una perspectiva més àmplia dels fets i de la pròpia història. Ara bé, dit això i podent estar-hi d'acord en un percentatge molt alt, també volem manifestar que, malgrat tot, vivim millor ara que en aquells moments i vivim políticament amb molta més llibertat, i està en el joc del convenciment de les majories el poder fer avenços importants, avenços que potser en altres circumstàncies històriques de la transició reformista haurien sigut molt més ràpids.

L'alternativa unitària, el llibre de Francesc Foguet, abraça el període més intens de la transició a la nostra ciutat, Vilanova i la Geltrú. Començant amb el document de l'Assemblea Democràtica fins a les eleccions de l'any 1977, que van significar la fi de l'unitarisme. A partir d'aquells moments, els partits consolidats i majoritaris van imposar un ritme i unes posicions que van trencar la ja fràgil unitat de tots els partits. Les posteriors aliances i la convocatòria de les eleccions municipals l'any 1979, amb clara victòria de les forces d'esquerres i catalanistes va acabar de trencar i va enterrar moltes de les opcions unitàries que encara possiblement haguessin tingut validesa davant dels reptes que es presentaven en aquells anys i la necessitat de dotar-nos de lleis clau i fonamentals de cara al futur. La realitat és aclaparadora, res no farà ja canviar el que es va fer i els resultats són els que són. La lectura del darrer capítol del llibre dóna algunes pautes de com l'allunyament de l'unitarisme es va anar deteriorant fins a trencar-se de manera definitiva.

Cal celebrar la publicació pel Consell Comarcal del Garraf d'aquest llibre, fruit de l'esforç intel·lectual i de recerca d'en Francesc Foguet, que va obtenir el Premi Eugeni Molero d'investigació, val exemple de periodista inconformista i progressista, editor a través de diversos mitjans de comunicació de molts dels aspectes i fets aquí tractats. I cal celebrar aquesta publicació perquè, en un moment en què el fet i el valor de la transició democràtica es posa, si més no, en un cert qüestionament, és bo que apareguin treballs, fets amb rigor, documentats, que ajudin a fer més clara la situació en què es van viure aquells moments, perquè, viscuts o no, ens permetin fer-nos una nova opinió. Segur que no hi ha res blanc o negre en la història; hi ha molts matisos i la transició ni va ser tan modèlica, ni tampoc va ésser tan inútil i frustrant.

Gràcies a Francesc Foguet, avui podem avançar una mica més en la nostra concreció d'una etapa històrica d'un indret que té el seu "tempus" i els seus actors, i junts conformen una part de la història que, vulguem o no vulguem, es va viure apassionadament.

Sixte Moral
Vilanova i la Geltrú, agost de 2005

CRÒNICA D'UNA INSUBMISSIÓ

A mitjan de 2004 l'historiador menorquí Joel Bagur i jo mateix teníem enllestit un assaig sobre la Transició als Països Catalans.[1] La proposta del treball arrencava divuit mesos abans, quan Francesc Foguet, de manera conjunta amb Mireia Sopena, havien formulat l'ambiciós projecte de creació d'una col·lecció de llibres dedicats a reflexionar sobre l'estat general de la cultura i la societat catalanes. Per acomplir aquest objectiu, havien buscat un grapat de veus independents, més o menys joves, i disposades a difondre discursos inconformistes i originals, a circular fora de les autopistes de peatge d'un país massa condicionat per un estat hostil a la seva identitat, una tendència al conformisme estret de les capelletes i unes rígides normes globalitàries que malden per deixar una cultura com la nostra fora de joc. Al llarg d'aquell període, la relació entre tots quatre havia estat fluïda, i això havia permès generar una obra molt més sòlida del que auguraven les nostres expectatives inicials. Com a bons coordinadors editorials, tant Foguet com Sopena ens suggerien un ventall de solucions raonables als problemes propis d'una obra d'aquelles característiques, fins que va arribar el moment, potser el més difícil de l'etapa creativa de l'edició: el títol. Quin títol posar-hi?

En un principi, Bagur va proposar l'enunciat d'una cançó de Raimon, *I després de creure tant*, que feia referència a la immensa gerra d'oblits amb què el nostre país va obsequiar la legitimitat republicana, les veus de l'exili i la memòria històrica aliena a l'ordre constitucional. Com a amant de la poesia i com a corresponsable del volum, em semblava idoni. La major experiència editorial de la Mireia, en canvi, ens va fer tocar de peus a terra. Era molt probable que, al públic potencial que es passegés per les llibreries, no li digués res, allò. Massa críptic, poc clar. Va ser, doncs, Francesc Foguet qui ens va suggerir alguns títols alternatius. Un d'ells, *Transició o transacció?,* no ens acabava de fer el pes. A banda de trobar-lo massa contundent, no ens agradaven els enunciats interrogatius. El segon, almenys per a mi, va ser un amor a primera vista: *La gran desil·lusió.* Tenia la virtut de resumir a la perfecció la tesi central, i de ser prou literària per satisfer les nostres inclinacions líriques. Evocava, parafrasejant-lo, un dels cims del realisme poètic de Jean Renoir, quan, el 1937, va tractar de fer una pel·lícula en què volia demostrar com les ànsies de tolerància i concòrdia entre individus de diverses nacionalitats i categories socials permetien superar les irracionals raons d'estat que els dugueren a les trinxeres de la Primera Guerra Mundial. La nostra Transició, en canvi, fou un període en què la raó d'estat es va imposar per damunt dels drets individuals i les aspiracions col·lectives. Del realisme poètic del cineasta francès vam passar al realisme prosaic de les

elits de poder, que van protagonitzar un pacte a l'ombra per deixar-nos a fora i a baix.

Foguet, com a padrí del nostre llibre, va encertar de ple en el seu bateig. El nom, realment, li esqueia. Ara bé, aquell afortunat suggeriment va ser conseqüència d'un moment d'inspiració? Coneixent aquest escriptor de Linyola, no fóra estrany, atès que aquesta sempre l'agafa treballant. Tanmateix, vaig descobrir que havia fet trampa. Paral·lelament a la llarga gestació del nostre treball, Foguet estava concentrat en *L'alternativa unitària*. No era cap secret. En algunes de les converses mantingudes al llarg de 2004, ja ens havia comentat que estava fent una recerca local, centrada en una cronologia paral·lela a la nostra. No és casual, doncs, que entre la reconstrucció d'aquells dies de Transició a la capital del Garraf, amb la consulta de documents, declaracions, retalls de premsa i testimonis de l'època, vist des del prisma més proper, es pogués desvetllar una sensació de profunda decepció i pessimisme. I tot és més amargant quan la tristesa pel que va poder ser ha estat silenciada per aquest discurs hegemònic del millor dels mons possibles amb què els arquitectes del règim actual i els seus manobres agraïts ens van obsequiar fins al tombant del segle passat. Tantes esperances de canvi, tants problemes pendents de resolució, tantes il·lusions... i tot plegat, per a ben poca cosa. S'imposava, doncs, un títol de tango.

I un dels millors lletristes de tango és, sens dubte, Homero Manzi. Conegut per la seva habilitat en l'ús de la metàfora a l'hora d'expressar la nostàlgia, el compositor argentí mantenia com una de les seves obsessions la recança per la pèrdua dels paisatges de la joventut que provocava l'inexorable pas del temps. I les meves trobades amb Foguet vénen precedides de viatges en tren per la línia de la costa. Aquell trajecte m'evocava els llargs estius en què el ferrocarril, entre el massís del Garraf i la mar Mediterrània, m'acostava no gaire lluny de Vilanova, entre Cubelles, Cunit, Calafell, Sant Salvador, Creixell o Torredembarra, escenaris molt vinculats a la meva cartografia íntima, essencialment en aquells anys en què aquest assaig centra el seu calendari. No calia que l'Assemblea de Catalunya alertés sobre la creixent degradació paisatgística i ecològica que s'esdevenia a la Costa Daurada. Any rere any, percebia com el mar s'anava amagant rere un creixent mur de formigó. La invasió de les segones residències, de les grans autopistes, de la suburbialització del territori, s'estenia com una taca d'oli. Els espais naturals reculaven com els indis, fins a ésser reduïts a aïllades reserves. L'única lògica era la del guany immediat.

L'arribada de la democràcia va obrir l'esperança que aquella ofensiva contra la geografia es deturés i que les dunes tornessin a arrelar rere els aiguamolls. Vana il·lusió. Només la crisi econòmica va frenar momentàniament l'esport nacional de l'especulació immobiliària. Durant el franquisme i la primera etapa de la Transició, se'ns va anar bastint un mur de ciment entre la via i el mar. Amb la democràcia, el canvi va consistir en el fet que, una vegada perduda la platja, calia tapiar amb ciment la muntanya. Així, aquell trajecte de tren de rodalies entre la capital catalana i Vilanova esdevenia un tango visual com els d'Homero Manzi, en què els paisatges nostàlgics del passat han estat colgats sota les cendres de les nostres il·lusions. Posats a fer referències musicals, ja tenia raó Lluís

Llach quan va escriure "No era això, companys, no era això / pel que varen morir tantes flors". És inevitable. Les transformacions paisatgístiques funcionen com a metàfora de les transformacions polítiques. L'Assemblea de Catalunya va qüestionar el model de creixement urbanístic i l'enriquiment d'uns pocs a costa del patrimoni comú. La Transició, per tant, va qüestionar l'Assemblea, la va desactivar, i hi va bastir a sobre un bloc d'apartaments sense vistes al mar.

Passada ja l'hora dels hagiògrafs i dels periodistes submisos, sembla que ha arribat el moment dels historiadors i dels assagistes independents. La Transició ha acabat i, per tant, és hora d'analitzar els fets i fer balanç. I, en els darrers temps, entre aquells que no obeïm sinó al nostre propi criteri, és difícil trobar investigadors que, des del rigor, s'empassin la llegenda rosa bastida al seu entorn. Els treballs de Muniesa, Mayayo, Rovira-Vázquez, Colomines o Bagur, que l'autor administra amb destresa en el present llibre, ofereixen visions poc complaents respecte del procés des del qual es va dissenyar l'actualitat. Precisament, la fotografia del present és la principal prova de l'acusació particular contra un període històric que no va servir per resoldre els problemes pendents. I, si haguéssim de definir amb una sola paraula aquells anys que vam viure perillosament, no caldria pensar gaire. "Renúncies" és la que millor s'hi escau. Renúncia a perseguir els violadors dels drets humans i els responsables d'un règim il·legítim. Renúncia a generar un estat socialment més just i políticament més lliure. Renúncia a restablir l'honor, la memòria i el patrimoni de l'Espanya i la Catalunya legítimes. Renúncia als nostres propis símbols. Renúncia a la sobirania ciutadana i nacional. I així una llista que seria inacabable. Els resultats són clars. Davant de les moltes esperances, rere la il·lusió del canvi de règim, ens vam trobar amb la dura i la crua realitat de la persistència del mateix estat (o de l'actualització del "Nuevo Estado" franquista), que d'un "reino sin rey" vam passar a una monarquia parlamentària amb continuïtats institucionals (Llei de successió de 1947 i nomenament del Borbó el 1969), que d'una "democracia orgánica" vam anar vers unes corts democràtiques, això sí, amb "dret d'admissió" (Llei de Partits de 2003).

No obstant això, si hem de denunciar una de les renúncies més imperdonables va ser la facilitat amb què es va prescindir d'una institució de la societat civil inclusiva i de participació democràtica directa com l'Assemblea de Catalunya. Aquest era un espai de sobirania popular, antagònic a les institucions franquistes, on podien seure junts en peu d'igualtat, partits, sindicats, intel·lectuals i ciutadans a títol particular. Tanmateix, explicar l'Assemblea no és fàcil. És massa polièdrica i esmunyedissa per establir una definició precisa. Existien massa diferències entre els qui pretenien professionalitzar-se en la gestió dels afers públics, els qui creien exercir una obligació cívica i els qui jugaven a conspiradors. Hi havia molta pluralitat social i geogràfica. Recerques com la de Francesc Foguet són les que ens permeten, des de la radiografia local, afinar millor en la visió general d'una Transició massa mostrada des de l'eix central barceloní i des de l'òrbita d'uns partits que van ser els primers a desentendre-se'n. Examinar amb lupa el microcosmos vilanoví, des del prisma de la secció local de l'Assemblea, dóna claus per calibrar la trans-

cendència del que era l'única institució legítima present al territori català. D'altra banda, els anys 1976 i 1977 van ser decisius per construir el model que avui patim. Era quan, al principi, tot semblava possible i, després de mil problemes, repressions, pors, silenciaments i marginacions, es produí una sobredosi de desencís. En aquestes circumstàncies, molts subscriurien l'afirmació de Marx (Groucho) segons la qual havíem sortit del no-res per, a base d'esforç, haver assolit la més absoluta de les misèries.

Contràriament a la idea més o menys oficiosa que algunes veus crítiques van fer circular, l'Assemblea de Catalunya no era un espai permanent de discussions estèrils. Era, en canvi, un receptacle d'iniciatives des de la base que canalitzaven les inquietuds ciutadanes. Abans, hem fet referència a la preocupació per la degradació ecològica precisament quan aquest darrer terme no existia encara en els glossaris de les formacions polítiques. De la mateixa manera, altres episodis significatius com ara l'actuació contra el nomenclàtor dels carrers, tot recuperant de manera organitzada i per iniciativa ciutadana, les velles denominacions d'espais emblemàtics com la Rambla demostraven la validesa de l'Assemblea de Catalunya com a institució independent i reconductora de l'espontaneïtat, capaç d'organitzar les aspiracions d'una ciutadania mobilitzada. Quan Foguet exerceix de cronista dels diversos fets protagonitzats per la secció local, hom no pot deixar de pensar en la profunda transcendència política dels elements simbòlics. Els atemptats a la iconografia del règim, com la mateixa defenestració del bust de Franco a la Universitat de Barcelona, als seixanta, van certificar l'emancipació catalana del franquisme, fet en el qual va tenir molt a veure l'Assemblea de Catalunya i que contrasta amb les resistències hispàniques a qüestionar els discursos legitimadors de la dictadura. De vegades, quan s'analitza la creixent xenofòbia anticatalana des de determinats mitjans de comunicació i coneguts cacics polítics, no resulta difícil d'endevinar que una de les coses que més molesta és la nostra emancipació psicològica del franquisme, el nostre trencament amb un imaginari de país incrustat encara entre milions de ciutadans sotmesos, incapaços de dedicar-se al vandalisme assenyat contra estàtues eqüestres o rètols de carrers dedicats a genocides.

Quan s'acusa l'Assemblea de Catalunya d'amateurisme polític, d'institució subsidiària respecte a la presumpta alta política institucional, quan se la tracta amb el menyspreu de la condescendència, s'ignora la seva perspicàcia estratègica i la seva capacitat d'anàlisi de la situació. Cal remetre's, de nou, als fets. Una de les seves reivindicacions fonamentals, recollides en la crònica local de Foguet, és la de la restauració preventiva de la legalitat. No era possible construir ni negociar res si abans no hi havia el respecte a la llei, a la llei derivada de la sobirania popular, és clar, no de la pantomima normativa del règim. I, en aquest sentit, s'imposava la derogació prèvia de la legislació i les institucions de la dictadura i la restauració de la republicana. I això, evidentment, hauria d'haver afectat la iconografia de l'Espanya facciosa, essencialment la bandera, l'himne i la corona (per cert, blindats en el codi penal vigent). Precisament, agendes polítiques d'aquestes característiques són les que van fer-la incòmoda davant del poder establert, els aspirants a establir-s'hi i, per suposat, el *Vichy Català*.

Encara hi havia més. Enfront de l'obsessió per controlar-ho tot, per evitar un desbordament reivindicatiu, es va mantenir l'aposta per un estat centralista, disposat, en tot cas, a fer algunes concessions menors. Quan parlem d'estat centralista, no em refereixo únicament a la tradicional vocació d'excloure identitats no espanyoles, sinó a l'eterna fixació jacobina a concentrar la presa de decisions i el pressupost en poques mans executives i residents als ministeris. L'aspiració assembleària era ben bé una altra. El substrat federalista i llibertari pimargallà era massa incrustat al nostre inconscient col·lectiu per resignarnos a esperar inútilment generosos presents des de dalt. Idees com els pressupostos participatius, autonomia financera local, polítiques autogestionàries esdevenien, davant de la immediatesa dels problemes, debats freqüents tant a l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú com en altres poblacions d'arrelada tradició republicana. Avui, curiosament, conceptes com aquests ens són presentats com a exòtics, propis del Brasil de Lula o del llenguatge radical dels piqueteros argentins. La professionalització actual de la política municipal, en canvi, no ha generat major confiança. I encara menys en un moment en què l'estat ha condemnat a la inanició fiscal (i empès a l'especulació immobiliària) la majoria d'uns consistoris aclaparats per les seves obligacions quotidianes i abandonats a la seva (dis)sort financera.

Precisament, l'especulació urbanística, el creixement indomable, ja es veia venir fa trenta anys. Els temps més incerts de la Transició, els que ocupen aquest llibre, serien els decisius per definir el model paisatgístic i territorial. Els documents locals de l'Assemblea de Catalunya ens revelen que un altre model diferent, molt vinculat als projectes d'urbanisme orgànic d'arrel republicana-llibertària, com el recuperat per Eduard Masjuan, era possible.[2] L'experiència d'altres estats de major solvència democràtica i densitat demogràfica, com ara Holanda, així ho avalen. El bandejament dels assembleistes va representar l'eliminació d'un obstacle molest a l'hora de poder persistir en l'error d'un paradigma que ja havia permès acumular muntanyes de diners a base de benidorms i bellvitges. L'abandó d'uns projectes alternatius, titllats d'utòpics, va imposar un pensament únic en què es feia a tothom corresponsable de l'especulació i la degradació de l'ecologia urbana.

És clar que aquest bandejament de l'Assemblea de Catalunya, aquest arraconament dels seus discursos i reivindicacions, no hauria estat possible sense el clàssic recurs a la repressió. La il·legitimitat franquista -i per extensió, borbònica- havia nascut mercès a la violència i s'havia mantingut mitjançant la por. La Transició va poder ser controlada per l'acció indiscriminada dels grisos, els governadors civils i els Garzón de torn. Encara que els discursos complaents amb aquest procés històric ens presentin imatges més o menys amables, amb senyores somrients introduint el seu vot a l'urna, el cert és que qualsevol persona que visqués mínimament l'efervescència social d'aquells anys recordarà amb més intensitat les càrregues policials i les intervencions paramilitars d'escamots feixistes que les seves experiències electorals. Fins i tot, qui això escriu, que aleshores tenia entre onze i dotze anys, recorda haver vist més grisos amb porra que senyores amb vots. I, malgrat la llegenda rosa, com molt bé ens recorda el periodista Santiago Torres, l'única llegenda urbana docu-

mentable és la del mite de la Transició pacífica. El seu reportatge televisiu, *Víctimes de la Transició,*[3] així ens ho indica. Una seixantena de morts i una immensa quantitat de ferits, torturats i detinguts arbitràriament. És evident que, en aquells anys, s'hi jugava molt. I pocs van jugar net. Els episodis locals descrits per Foguet ens il·lustren aquesta exhibició de violència gratuïta i prepotència per un estat disposat a controlar la transmissió entre la "democracia orgánica" i la "monarquía parlamentaria". La virtut d'aquest llibre és que afegeix color a aquelles imatges de les manifestacions reprimides el 1976 i el 1977. Hi ha una tendència massa habitual a examinar amb lupa el que succeïa als carrers de Barcelona i a ignorar allò que s'esdevingué a fora de la capital. Foguet ens mostra les dimensions de la repressió a Vilanova i la Geltrú, a voltes més crua en tant que més familiar, propera i silenciada.

És evident que l'anàlisi de la repressió transicional és encara una assignatura pendent de la nostra societat. Al llarg dels anys, i fins molt recentment, hem viscut massa casos Almería de baixa intensitat, en què les forces de seguretat inspiraven poca cosa més que frisança, o de casos Vinader en què se silenciava, fins ben entrat els vuitanta, tota dissidència. El gran error col·lectiu és no haver qüestionat l'amnistia de 1977, pensada més que com a cessió davant la pressió del carrer, com a autoexculpació per al règim que va obtenir la medalla de bronze en el macabre campionat europeu d'eliminació física dels seus propis ciutadans, darrere de Stalin, or, d'Hitler, plata, i molt per davant, de Mussolini o Ceocescu, diplomes olímpics. No cal ser un radical dissident per afirmar això. Les dades són el millor argument. El prestigi d'un historiador com Josep Fontana encara ho venia recordant fa poc al Museu d'Història, tot denunciant el joc brut i trampós de polítics i empresaris espanyols corresponsables, encara avui, d'un dels fets més luctuosos de la història europea com va ser el de l'anihilament físic i psicològic de la classe treballadora espanyola o, simplement, dels treballadors esclaus del franquisme.[4]

Amb la mena de gent que manava el país el 1975, l'alternativa més assenyada era la ruptura. El pacte amb delinqüents armats no resulta mai recomanable i, si per raons òbvies no queda altre remei que signar, l'acord mai no pot ser vàlid, per tant, és sempre revocable. Ara bé, el *Manifest per la ruptura* de l'Assemblea de Catalunya va suposar la seva acta de defunció. Qui va entrar en el joc del tracte amb els assassins o els seus hereus, i començava a beneficiar-se d'aquella relació, s'havia fet corresponsable dels seus crims. Qui es negava a participar esdevenia molest i, per tant, vulnerable. La deconstrucció de l'Assemblea aviat va ser una prioritat, tant per aquells que empresonaven els seus membres com per als qui l'havien utilitzada obeint els seus objectius particulars. Els primers, la reprimien i controlaven, els segons, van dedicar-se a buidar-la de contingut, van fer els possibles per apartar-la del centre polític i, finalment, per desmobilitzar els seus components. Fent paral·lelismes històrics, no resulta difícil trobar coincidències amb el desarmament dels partisans italians a la fi de la Segona Guerra Mundial. Malgrat el seu paper heroic en la lluita contra el feixisme, els nordamericans i la gent d'ordre els van fer lliurar les armes perquè calia mantenir la primacia de la democràcia

cristiana i els interessos d'un capital oportunista, que tot just acabava de canviar de bàndol.

En la deconstrucció assembleària es van imposar els interessos dels partits per sobre la necessària unitat. I això va precipitar la nostra caiguda col·lectiva en els perills i els problemes d'una democràcia institucional que fa tots els possibles per excloure la participació directa dels ciutadans. El resultat de tot això, ja el coneixem prou: aquesta mena de model de democràcia a l'espanyola basada en l'oblit, la marginació dels dissidents i la impossibilitat d'enfrontar-se als problemes socials, que es va tractar d'exportar, a començament dels noranta a Llatinoamèrica (paral·lelament a la recolonització econòmica del continent per part d'aquells que es van enriquir durant el franquisme). No fa gaire hem assistit al desenllaç d'aquest episodi internacional tan lloat en el seu moment. La democràcia sense justícia social, ni comissions de la veritat, ni reparacions morals a les víctimes, amb impunitat i exclusions, forta amb els febles i feble amb els poderosos, pot acabar amb el crit "Que se vayan todos", programa popular expressat en l'ocupació de la Casa Rosada, a Buenos Aires, el desembre de 2001. I la nostra democràcia de partits, professionalitzada, i cada cop més vulnerable a la força dels lobbies empresarials, és aliena a la tradició assembleària i autogestionària de la societat catalana, i no permet solucionar els problemes reals. Ans al contrari, degenera fàcilment en un sistema plutocràtic insensible, obsessionat patològicament amb aquells que bateja com a antisistema.

Es va assolir la democràcia, que deien que era el principal objectiu de l'antifranquisme. Es perseguia una normalització política, després de quaranta anys d'estat d'excepció. En aquest context, veus com les de Miquel Sellarés abonaven l'autodissolució d'aquesta institució dipositària de la sobirania popular. Realment, en un context diferent, amb capacitat de representació política, l'Assemblea de Catalunya havia de modificar el seu paper o part de les seves atribucions. La història posterior ens ha demostrat que la seva desaparició va resultar un greu error. Probablement, ja no servia com a parlament interí, perquè des de 1977 es podia votar a polítics professionals de partits que juressin obediència al Fuero de los Españoles, en la seva versió original o en l'adaptació de 1978. Podia haver continuat, en canvi, com a ens vigilant de la transparència dels processos democràtics, com a garantidor de la qualitat i eficiència de les institucions representatives. Des d'una lectura liberal, hauria estat un lubricant capaç de donar efectivitat i transparència als mecanismes de la democràcia formal. I probablement obligaria les formacions polítiques a mantenir una gestió més ètica dels afers públics. Al cap i a la fi, la societat civil és quelcom més que el Foment del Treball o el Club de Polo.

En un context com l'actual, en què les institucions catalanes no són respectades pels aparells de l'estat i obertament vituperades pels cacics regionals, massa amarats encara de postfranquisme sociològic, més que mai, seria necessari ressuscitar un invent com l'Assemblea de Catalunya. Com a poder sobirà alternatiu, com a contrapès d'una democràcia excessivament formal que ha oblidat la seva essència ciutadana, contra les claudicacions enfront de la raó d'estat (que, per cert, ha fet dels catalans els sospitosos habitu-

als),[5] com a organització espontània civil sota la fórmula de democràcia directa o com a plataforma revolucionària a la francesa, és a dir, a l'estil d'uns Estats Generals enfront del despotisme il·lustrat de la monarquia i els seus aliats multinacionals. Algú s'ha preguntat mai què hauria passat si aquell milió de persones que, el 2003, va sortir al carrer contra la guerra de l'Iraq hagués estat ben organitzada? Algú s'ha plantejat què passaria si una Assemblea de Catalunya actualitzada fos un dels agents que haguessin de participar en el disseny del nou estatut i el finançament? El carrer sempre fa por al poder, perquè els desvetlla del seu somni autoritari, de les seves il·lusions d'hegemonia. O, com en el conte, que a algú se li escapi que l'emperador passeja despullat.

Com afirmàvem als primers paràgrafs, hem arribat a una època en què els historiadors anem desembarcant a les platges minades de la Transició. Memorialistes interessats, polítics corresponsables o intel·lectuals subsidiats malden per foragitar els expedicionaris crítics en una dura batalla color Normandia. Difícilment podran resistir l'embranzida d'una nova generació de científics socials ben formats i entrenats, i que en bona mesura no són integrats a l'òrbita dels grans poders, o els d'opereta. En aquesta batalla, investigadors com Foguet no duen uniforme ni insígnies. Es representen a si mateixos. Enllacen únicament, amb la llarga (i amagada) tradició liberal, independent i crítica de la cultura llibertària-federal catalana, és a dir, són subversius i inconformistes. Com Henry-David Thoreau, el gran escriptor transcendentalista nord-americà, poden viure moltes vides diferents a partir d'una indagació permanent del seu entorn, analitzant fins a la darrera herba de la llacuna de Walden Pond. Poden recrear Atenes en un minúscul poble com el Concord d'Emerson, Hawthorne, Fuller i Alcott. Tanmateix, com el filòsof de Massachussets, quan cal, poden rebel·lar-se contra la injustícia de l'esclavitud o la guerra, i proclamar el seu deure de desobediència civil.[6] I respecte a la Transició, l'única opció honorable és la insubmissió intel·lectual. No va ser un procés net, ni just, ni pacífic. I els seus resultats són més que decebedors.

Insubmissió, respecte de les mancances del present i, sobretot, respecte de la manipulació de la història. Davant d'un procés de transacció del poder, en què s'inclou a afins i s'exclou a crítics, és evident que cal vetllar amb cura per la seva justificació. I un dels mecanismes més habituals ha estat el de la creació dels mites. Foguet, i darrere seu, una cua creixent, ens acaba de desmentir el mite de la "Transició pacífica" o el de la "transparència democràtica" (pactes secrets i frau electoral així ho avalen). Hi ha altres detalls, en canvi, molt més polèmics. Tarradellas, home amb llarga experiència en la desactivació d'institucions extraparlamentàries,[7] que va ser l'enterrador de l'Assemblea (la resistència interior), ens va ser presentat com a gran estadista, un De Gaulle català. Si ens atenem als fets, i als resultats, una comparació més precisa hauria estat amb Pétain, l'ancià cridat a darrera hora per signar la rendició i col·laborar amb l'enemic feixista. Un paper, per cert, complementat pel seu successor, cridat a administrar l'estret marge simbòlic que el postfranquisme permetia; una autonomia de fireta, amb uns recursos ineficients i desviats per al sosteniment del caciquisme territorial espanyol, deixant, això sí, que al costat de la duquessa d'Alba permetin a Rodríguez Ibarra l'accés al *cortijo*.

La insubmissió davant de la injustícia, com sostenia Lorenzo Milani, el mestre de Barbiana,[8] és una virtut. Una virtut més a afegir en la llarga llista de l'autor d'aquesta investigació, conegut per la seva abnegació, capacitat i entusiasme en el treball. I, per suposat, per una gran versatilitat que, al llarg de la seva trajectòria, li ha permès combinar recerca històrica, crítica literària i teatral o activisme cultural, tot plegat amb un estil elegant, caracteritzat per la seva escriptura diàfana, precisió lèxica i capacitat de suggerir lectures variades als seus textos. Evidentment, el seu punt fort rau en la seva independència reflexiva, que permet de rehabilitar el concepte d'intel·lectual, devaluat, d'altra banda, al llarg dels anys de la Transició.

Aquest treball correspon a una de les obsessions de l'autor: l'alta divulgació. Aparentment, "alta" i "divulgació", no semblen un adjectiu i un nom fàcils de combinar, almenys pel que fa als àmbits culturals d'aquest país. Si a més afegim l'ingredient d'estudi local, la dificultat d'equilibrar aquest triangle requereix una gran destresa apta només per a escriptors de la solvència de Foguet. Com definir, doncs, *L'alternativa unitària*? En una conversa recent, Pere Gabriel va elaborar un concepte molt ben trobat: "alta història local".[9] Gabriel criticava la tendència historiogràfica catalana a fer un excés d'estudis locals. La precarietat financera del nostre sistema acadèmic sol obligar els joves investigadors a acotar la recerca a l'arxiu més pròxim. Si hi ha sort, i pot professionalitzar-se, el becari pot donar el salt dels àmbits locals als regionals i, probablement, acabar treballant els més globals. Com a contrast, aquest catedràtic d'història moderna i contemporània de l'Autònoma relatava el procés invers de la historiografia francesa. Els grans historiadors, quan han fet una sòlida obra general, es dediquen a investigar l'entorn més proper, o redueixen la seva escala a un àmbit més reduït, és a dir, passen de cartografiar una regió àmplia i general del coneixement a elaborar mapes detallats, i en tres dimensions, dels problemes analitzats en la seva particularitat. En aquest sentit, *L'alternativa unitària* és un treball de matriu francesa, perquè aquest intel·lectual plaurgellenc, bon coneixedor de la història, societat i cultura del país i de les tradicions europees, ha fixat el seu objectiu en un espai que, d'altra banda, coneix bé. De la mateixa manera que les persones fan els llocs, els llocs també fan les persones, i la capital del Garraf, aquest entorn que va perdre els privilegis paisatgístics durant el franquisme i la Transició, amb el seu substrat republicà i la seva tendència a la recerca de la llibertat ens convida a una necessària revisió de la història i els seus mites.

La gent de Vilanova pot congratular-se de comptar amb un llibre com aquest, perquè ens retorna, despullada dels embalatges de l'oblit, una memòria encara fresca, que ens pot ajudar a comprendre millor el present o, com diria Monzó, el perquè de tot plegat. A nivell de país, *L'alternativa unitària* suposa també recuperar part de les seves essències i tradicions polítiques, i rep el suggeriment subtil que, potser, ha d'organitzar-se al marge de les directrius del poder. Ja diem que una de les conclusions implícites d'aquesta recerca és el de la necessitat de recuperar un patrimoni polític com el de l'Assemblea de Catalunya. De fet, en el seu

vessant d'activista cultural, l'autor d'aquest treball, de manera discreta, gairebé clandestina, ho ha començat a fer, organitzant el col·lectiu Argumenta, un grup de joves intel·lectuals crítics i independents, amb seu precisament a Vilanova i la Geltrú.

Xavier Diez
Girona, maig de 2005

Notes

[1] Joel Bagur i Xavier Diez (coord.), *La gran desil·lusió. Una revisió crítica de la Transició als Països Catalans* (Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 2005).

[2] Vegeu Eduard Masjuan, *La ecología humana en el anarquismo ibérico. Urbanismo ecológico, neomalthusianismo o naturismo social* (Barcelona: Icaria, 2000), i José Luis Oyón (ed.), *Vida obrera en la Barcelona de entreguerras* (Barcelona: Centre de Cultura Contemporània, 1998).

[3] Santiago Torres, «Víctimes de la Transició», a Marta Rovira i Félix Vázquez (coord.), *Polítiques de la memòria. La Transició a Catalunya* (Barcelona: Pòrtic, 2004).

[4] Intervenció de Josep Fontana al Museu Nacional de Catalunya, el 10 de febrer de 2005, en la presentació del llibre *El canal de los presos (1940-1942). Trabajos forzados: de la represión política a la explotación económica* (Barcelona: Crítica, 2004). L'esmentada intervenció apareix reproduïda al número 13 (maig de 2005) de *Papers del Museu d'Història de Catalunya* (pàg. 19-23). La cruesa del testimoni, en uns temps en què es recorda l'holocaust nazi, és realment colpidora, oi més si comptem la coneguda prudència estilística de l'historiador barceloní.

[5] Tant és així que prefereix espiar als seus líders polítics que perseguir el terrorisme del fonamentalisme religiós. Només així s'explica el cas de l'entrevista de Perpinyà de Carod-Rovira, el gener de 2004, mentre que diversos islamistes ultimaven detalls per al pitjor atemptat de la història espanyola.

[6] Henry-David Thoreau (1817-1862) va ser un filòsof, escriptor i naturalista nord-americà, procedent de Concord, una població de poc menys de dos mil habitants de l'estat de Massachussets. Com a escriptor, és conegut pels relats de les seves passejades i sobretot pel seu llibre *Walden, or life in the woods*, en què explica la seva experiència, al llarg de dos anys, vivint una vida eremítica en una cabana prop del bosc, dedicat a indagar en profunditat tant en el que succeeix al seu entorn natural, els canvis estacionals... com pel que fa a la literatura, l'existència o la filosofia. Al mateix poble de Concord, es van trobar un conjunt de talents excepcionals de la cultura nord-americana, que funcionava com un cenacle basat en l'intens contacte i relació dels seus components. Amos Bronson Alcott (1799-1888) era un reformador trascendentalista i fundador de comunitats utòpiques, va ser el creador de l'Escola de Filosofia de Concord, i pare de Louisa May Alcott, una de les escriptores nord-americanes més conegudes. Ralph Waldo Emerson (1803-1882) va ser el més famós dels escriptors i filòsofs trascendentalistes, conferenciant a Europa i aglutinador del moviment, amb una gran influència en el panorama cultural europeu de l'època. Nathaniel Hawthorne (1804-1864) és un dels escriptors més trascendents de la literatura nord-americana del segle XIX, autor, per exemple de *La lletra escarlata*. Margaret Fuller (1810-1850), per la seva banda, esdevingué una important periodista, escriptora i una de les primeres feministes occidentals, a banda de directoria de *The Dial*, òrgan transcendentalista. Tanmateix, una de les obres per les quals Thoreau és més conegut és per *El deure de la desobediència civil*, pamflet que inspirà Tolstoi, Ghandi o Luther King a emprar la resistència passiva i la no col·laboració amb els governs il·legítims que prenen decisions contràries a l'interès general o vulneren drets inalienables. Inspirat en la injusta guerra dels estats federals contra Mèxic (1847-1848), també es pot considerar com una rebel·lió del filòsof contra l'esclavitud, objectiu també perseguit a la seva obra *En defensa del Capità Brown*.

[7] José Luis Martín-Ramos, «Tarradellas en la primera etapa de la guerra civil», *L'Avenç*, núm. 300 (març de 2005), pàg. 14-19.

[8] Miquel Martí, *El maestro de Barbiana* (Barcelona: Hogar del Libro, 1979).

[9] Conversa amb Pere Gabriel. Ateneu Enciclopèdic Popular, 19 de març de 2004.

PREÀMBUL

"Aquesta assemblea pretén ser una reunió de representants de partits polítics catalans, de grups, d'organitzacions paralegals, d'altres organitzacions i personalitats que a Catalunya mantinguin una activitat o puguin eventualment desenrotllar-la, contra la dictadura franquista i reconeguin l'opressió a què està sotmesa la personalitat nacional de Catalunya, sense altra exigència per a participar-hi que la d'una actitud de diàleg."

"Cap a l'Assemblea de Catalunya", primer document, de distribució clandestina, preparatori de l'Assemblea de Catalunya (Barcelona, febrer de 1971).

L'Assemblea de Catalunya fou una plataforma unitària, inicialment clandestina, que aspirava a deslegitimar el règim franquista des d'una òptica catalanista i d'esquerres.[1] Fundada a Barcelona el 7 de novembre de 1971, esdevingué una autèntica plataforma social, arrelada al territori, representativa dels partits polítics, les forces sindicals i els moviments populars antifranquistes. Tots els col·lectius que integraven aquest moviment impulsor de la lluita antifranquista confluïen en una assemblea general que havia de dur la iniciativa politicosocial i que havia de coordinar un programa de mínims sintetitzat en quatre punts:

"1. La consecució de l'Amnistia per als presos i els exiliats polítics.

2. L'exercici de les llibertats democràtiques fonamentals: llibertat de reunió, d'expressió, d'associació -inclosa la sindical-, de manifestació i dret de vaga que garanteixin l'accés efectiu del poble al poder econòmic i polític.

3. El restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut de 1932, com a expressió concreta del dret d'autodeterminació.

4. La coordinació de l'acció de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica."[2]

Durant el bienni 1976-1977, en uns moments de gran conflictivitat social i política, tota una sèrie de fets crucials per a la història contemporània catalana i específicament vilanovina -que en aquest treball analitzem de manera calidoscòpica- definiren la virada que prendria el període transitiu i la desfeta de les aspiracions unitàries defensades per l'Assemblea de Catalunya i substanciades en el conegut eslògan "llibertat, amnistia i estatut d'autonomia". Tot i que la unitat de l'oposició era l'única via per resistir les pre-

tensions de continuïtat del règim i per garantir una autèntica ruptura democràtica, les forces polítiques que integraven la plataforma assembleària -de tradicions, tendències i incidència pública molt diferents- renunciaren progressivament a la dinàmica unitària d'acció i mobilització i, a les envistes de la convocatòria d'eleccions legislatives del 15 de juny de 1977, centraren els seus esforços en la participació en la contesa electoral.

En el marc de la commemoració del cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya, el novembre de 1976, Rafael Ribó (PSUC) va escriure al nounat diari *Avui* un article, que duia per títol "Visca l'Assemblea de Catalunya!", en què remarcava l'excepcionalitat d'aquest organisme unitari i la vigència de la reivindicació dels quatre punts assemblearis.[3] Ribó hi féu una defensa aferrissada d'aquesta instància unitària, representativa de les forces polítiques, sindicals i socials de Catalunya, com l'actiu polític més important per aconseguir les llibertats davant de l'ofensiva reformista:

> "El règim respon a aquesta alternativa [la dels quatre punts de l'Assemblea de Catalunya] amb la seva pròpia alternativa, la reformista, que cada cop s'acosta més a la democràtica, no pas per estranyes conversions tardanes dels autoritaris a la democràcia, sinó per la pressió popular, per l'actuació i mobilització pacífica i decidida dels pobles de l'Estat. És per això que avui no podem abandonar tota la riquesa unitària de l'Assemblea. Avui encara no és substituïble.
>
> Qui la vulgui desfer o neutralitzar per por a les mobilitzacions que recordi quina ha estat la principal força per a arribar on som, per a conquerir uns valuosos espais d'expressió malgrat la tolerància arbitrària. Qui la vulgui superar amb fórmules orgàniques d'estil parlamentari que tingui ben present que la complexitat unitària no només se soluciona amb mecanismes tècnics de control parlamentari que no corresponen a la situació i que allunyen el centre del debat polític de la realitat actual. Qui la vulgui maximalitzar carregant-la de reivindicacions creixents, que no oblidi el que és un organisme unitari i el que és l'objectiu comú: la democràcia; si li donem un sol color, per més progressista que sigui, també haurem desfasat l'Assemblea del moment i se'ns tornarà inservible per als interessos de la majoria del poble de Catalunya.
>
> L'Assemblea és l'actiu polític més important que tenim fins a les llibertats. No és l'únic, però és la garantia més eficaç del procés de lluita per la llibertat. Però també en una situació democràtica caldrà aprofitar tota l'experiència generada a l'entorn de l'Assemblea. Aquesta, com a pacte, com a reunió de tots els demòcrates catalans que es posen d'acord per a treballar de cara a aconseguir un objectiu comú, té un sostre clarissim: la realització dels quatre punts. Però trist favor faríem al poble de Catalunya si tots plegats no sabéssim capitalitzar l'esperit unitari de l'Assemblea per consolidar la democràcia a casa nostra."[4]

Rafael Ribó apuntà rotundament que l'Assemblea de Catalunya "encara" no era "substituïble" i que el seu llegat continuava essent imprescindible per atènyer les llibertats democràtiques. Un any després, en el sisè aniversari de la plataforma assembleària, Rafael Ribó va intervenir, com a representant del PSUC, en la IV Sessió Plenària de l'Assemblea de Catalunya

per posar un vehement punt i final a l'activitat de l'organisme unitari:

> "Ara no és l'hora de fer balanç, el poble ja l'ha fet fa temps... l'A. de C. [Assemblea de Catalunya] ha estat l'organisme més original de la mobilització durant molts anys, l'A. de C. ha aconseguit tot el que es podia aconseguir... els quatre punts encara no estan assolits però la tasca de l'Assemblea s'ha acabat: ara els quatre punts són objectius assumits pel poble, aquesta és la victòria de l'Assemblea!... La representativitat ja no passa per l'A. de C., ara és democràtica, 'escollida'. L'A. de C. de fet és morta des de fa temps: les organitzacions sindicals ja no hi són... aquesta sessió d'avui ha d'ésser l'acabament solemne de l'A. de C."[5]

Què passà del novembre de 1976 al novembre de 1977 perquè aquesta plataforma unitària, en un marc decididament no democràtic, anés de l'esplendor màxima a la pràctica desaparició de la vida política catalana? Fou l'Assemblea de Catalunya una víctima més de la "transacció" reformista dirigida pels hereus més espavilats del franquisme? Dels quatre punts defensats unànimement per les forces polítiques, sindicals i socials catalanes, què en resultà? Sense perdre de vista el centre del nostre interès, l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú durant els anys 1976-1977, procurarem d'oferir algunes claus per respondre a aquestes preguntes en una línia interpretativa que, trenta anys després de la mort del dictador Francisco Franco, qüestiona sense adherències ni complexos la visió "modèlica" de l'anomenada Transició democràtica (Rovira i Vázquez, 2004; Bagur i Diez, 2005).

1
L'alternativa municipal de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú

"Amb l'establiment de les llibertats democràtiques, l'actual Administració Centralitzada, sofrirà una radical transformació i amb aquesta transformació els Municipis recuperaran les seves llibertats i la seva possibilitat d'actuació.

L'aplicació del principi d'autonomia i la seva prolongació a la gestió municipal, com a concreció immediata del dret de sobirania popular, serà l'element més directe de participació del poble en les funcions públiques."

Assemblea Democràtica, *Alternativa Democràtica Municipal de Vilanova i la Geltrú* (Vilanova i la Geltrú: Assemblea Democràtica, [1976]).

Com l'organització matriu de què depenia, l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú –constituïda clandestinament el 1973– reactivà la seva actuació, cada vegada amb més projecció pública, a les acaballes de febrer de 1976, tot just tres mesos després de la mort agònica del dictador Francisco Franco (20-XI-1975). Feia també pocs dies que havien tingut lloc les manifestacions consecutives de l'1 i el 8 de febrer de 1976 que mobilitzaren, a la capital catalana, desenes de milers de persones sota els eslògans de "Llibertat", "Amnistia" i "Estatut d'Autonomia".[6] Després d'uns anys de repressió duríssima, els temps començaven a canviar de pressa, però no tant com les forces antifranquistes volien, ni tant profundament com la desaparició del dictador feia preveure.

Així, el 22 de febrer de 1976, la Permanent local de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú convocà una reunió ordinària que suposà la reactivació pública de la plataforma unitària local i que tingué, per primer cop, una repercussió a la premsa.[7] Hi assistiren els delegats del Partit Socialista Unificat de Catalunya, Convergència Socialista de Catalunya, Partit Carlí de Catalunya, Partit del Treball, Comissions Obreres i Dones Democràtiques, com també els representants de vint-i-tres entitats recreatives, culturals i cíviques de la ciutat i observadors de les poblacions de la comarca del Garraf.

En aquesta primera reunió publicitada a la premsa, els assembleistes vilanovins s'adheriren als quatre

punts de l'Assemblea suara citats i se centraren, sobretot, en la discussió d'un programa d'alternativa municipal que, com feien altres assemblees locals, posava sobre el paper el model de govern municipal i les línies programàtiques d'actuació que, si més no provisionalment, calia seguir.[8] Els assembleistes manifestaren també la seva profunda preocupació per la construcció de la central tèrmica de Cubelles, per la contaminació creixent de la comarca provocada per l'abocador del Garraf i per la riera de Vilafranca i, entre altres aspectes, per la situació sanitària de Vilanova i la Geltrú, la qual podia agreujar-se si es confirmaven els rumors de la reducció de serveis a l'Hospital Residència de Sant Camil.[9]

El programa d'alternativa municipal fou redactat per la Comissió Local Permanent i debatut per totes aquelles organitzacions polítiques, cíviques, culturals, sindicals, professionals i recreatives vilanovines que eren partidàries d'"una gestió pública autènticament democràtica".[10] El document resultant fou discutit i aprovat per vint-i-tres entitats representatives, amb la col·laboració d'observadors de les viles de la comarca, en les sessions assembleàries del 22 de febrer i el 4 d'abril de 1976. L'alternativa proposada partia de la necessitat d'un "trencament democràtic" amb la situació política vigent i el passat que l'havia creada, a fi d'establir les bases necessàries per al desenvolupament d'una estructura política que garantís les llibertats democràtiques i que fes possible l'accés del poble al poder polític i econòmic. Restablertes aquestes llibertats, Vilanova i la Geltrú disposaria d'un "mecanisme de canvi", una alternativa municipal, "elaborada, vàlida i representativa".

A més de reiterar la seva adhesió als quatre punts de l'Assemblea de Catalunya, el programa d'alternativa municipal definia els estadis del procés de canvi democràtic i les línies d'actuació per a una adequada gestió municipal. Pel que fa al primer punt, el programa considerava que, amb l'establiment de les llibertats democràtiques, els municipis recuperarien la seva capacitat d'acció. En sintonia amb el principi de subsidiarietat, la gestió municipal, entesa com a concreció immediata del dret de sobirania popular, esdevindria el mitjà més directe de participació de la ciutadania en les funcions públiques. Provisòriament, fins que el poble escollís, en unes eleccions lliures, la composició dels òrgans de poder, el programa proposava la constitució d'un Ajuntament Provisional, promogut per l'Assemblea, que es regiria per l'Estatut d'Autonomia de 1932 i que seria integrat per una representació de les organitzacions, grups i entitats participants en l'alternativa municipal. Aquest Ajuntament Provisional tindria com a missió prioritària 1) assumir plenament totes les responsabilitats necessàries per organitzar i dirigir l'adaptació de la ciutat a la nova conjuntura política; 2) convocar, organitzar i garantir, d'acord amb el govern català, unes eleccions municipals lliures, i 3) aplicar les línies d'actuació definides en el programa d'alternativa democràtica fins que es dugués a terme la convocatòria electoral d'àmbit municipal.

Respecte a les línies d'actuació per a una adequada gestió municipal, el programa exposava una ambiciosa acció de govern que aspirava bàsicament a 1) buscar la cooperació de tots els sectors productius de la ciutat per aconseguir un desenvolupament econòmic equilibrat; 2) garantir el control democràtic

del pressupost municipal segons les necessitats d'un programa de millores socials i exigir la descentralització de l'administració pública que permetés la gestió autònoma dels impostos recaptats a la ciutat; 3) crear una Mancomunitat de la Comarca del Garraf, amb l'eventual col·laboració amb comarques veïnes, per afrontar de manera col·lectiva els problemes comuns; 4) corregir l'especulació urbanística tot facilitant habitatges socials assequibles, obrint espais verds i lluitant per la municipalització del sòl; 5) endegar un ampli pla de serveis públics perquè l'aigua, el gas, l'electricitat, el telèfon i els transports urbans arribessin a tot arreu; 6) potenciar la cultura com a mitjà de transformació democràtica, tant individualment com socialment, i promoure l'ús oficial i públic de la llengua catalana; 7) vetllar per la qualitat de l'educació a través de la promoció de l'escola única, pública i catalana, complementada amb els centres d'ensenyament mitjà i tècnic i amb aquelles entitats o associacions que es plantegessin el fet educatiu com a "desalienador i capaç de dotar d'una consciència crítica al ciutadà responsable"; 8) promoure el dret d'expressió, reunió i participació a través de la creació de centres cívics i socials a tots els barris que canalitzessin la inserció de la ciutadania en els afers públics i l'exercici de les llibertats democràtiques, i 9) organitzar l'assistència sanitària amb la creació de dispensaris per a urgències i centres d'internament ben equipats.[11]

2
LA MARXA DE LA LLIBERTAT: "POBLE CATALÀ, POSA'T A CAMINAR"

"Aquell temps va ser també el de la Marxa de la Llibertat. ¿I quan s'acaba de marxar per la Llibertat? No va arribar a ser la Llarga Marxa, a l'estil xinès, perquè només durà tres mesos i perquè hi hagué qui va decidir marxar per un altre cantó. Allí pràcticament només s'hi trobaren els qui cregueren que una experiència tan ferma com la de l'Assemblea de Catalunya podia donar encara molt de si. Molts d'aquests són els que encara avui continuen donant consistència i arguments a tot el que es mou culturalment a Catalunya. Els altres només teoritzen i no saben com desfer-se d'alguns episodis del passat" (Xavier Garcia, 1989: 36-37).

"Poble català, posa't a caminar" fou la consigna mobilitzadora de la marxa reivindicativa que va recórrer els Països Catalans l'estiu de 1976. La Marxa de la Llibertat, organitzada pel moviment cristià Pax Christi, recorregué a peu les ciutats i els pobles catalans per donar suport als postulats programàtics de l'Assemblea de Catalunya (Colom i Rosés, 1977: 161; Moral i Farré, 1981: 61-68; Bernad, 2001: vol. 1, 415-423). A la capital del Garraf, tot coincidint amb l'inici de la Marxa en diversos punts dels Països Catalans, el diumenge 4 de juliol, a les nou de la nit, una concentració pacífica d'un centenar de persones fou dissolta sense registrar-se incidents, tot i que, més tard, la Guàrdia Civil féu acte de presència a la Rambla i detingué una desena de persones que duien la samarreta de la Marxa.[12] Després de prestar declaració, els destinguts passaren a disposició del jutjat que, gràcies a la pressió de l'Assemblea Democràtica perquè hi intervingués l'autoritat municipal, en decretà la llibertat a primera hora de la tarda del dilluns.[13]

El 4 d'agost, la vigília de la festivitat de la Mare de Déu de les Neus, durant el castell de foc, es produïren també dues detencions relacionades amb la Marxa de la Llibertat.[14] Dos joves, acusats de repartir fulls volants que informaven sobre el desenvolupament de la Marxa i dels maltractaments patits pels detinguts un mes abans, van ser enxampats per guàrdies civils de paisà. Quan es conegué la notícia, un centenar de persones es concentrà a l'Ajuntament per demanar-ne la llibertat. Amb l'alcalde i alguns regidors, els familiars dels marxaires i dos advocats gestionaren la llibertat dels dos joves que, finalment, s'aconseguí a les tres de la matinada.[15] En saber-se la bona nova, la concentració d'un centenar de persones a la plaça de la Vila es dissolgué pacíficament.

L'arribada a la capital del Garraf de la Columna Abat Escarré de la Marxa de la Llibertat estava prevista per al cap de setmana del 15 d'agost.[16] El dissabte, s'havien repartit diversos fulls volants que convocaven el poble de Vilanova i la Geltrú a donar la benvinguda als marxaires. El diumenge 15 d'agost, la Guàrdia Civil patrullà per la ciutat des de les primeres hores del matí. Cap a les vuit de la tarda, unes quatre-centes persones es concentraren a la Rambla que, en manifestació, cridaren "visques" a la Marxa de la Llibertat i cantaren "L'Estaca" de Lluís Llach i "Els Segadors". La Guàrdia Civil ordenà de dissoldre la concentració, fet que es produí sense cap incident, i recollí una senyera abandonada pels marxaires.

A la nit, en el marc de la ballada de sardanes de la Festa Major de la Geltrú, es donà la benvinguda a la Marxa de la Llibertat, provinent de Sitges, i es començà a corejar el lema "Poble català, posa't a caminar". La Guàdia Civil féu acte de presència, despenjà, entre les protestes del públic, una llarga senyera al·lusiva a la Marxa, i exigí de continuar l'audició de sardanes que acabà amb "La Santa Espina". Tot just quan encara no s'havia cantat ni una estrofa d'"Els Segadors", la Guàrdia Civil tornà a ocupar la plaça. Els agents de la Benemèrita demanaren la documentació a diverses persones. Més tard, un grup indeterminat de manifestants s'adreçaren a la casa on va néixer el president Francesc Macià i hi depositaren els clavells vermells que havien estat repartits durant l'audició de sardanes.[17]

La Marxa de la Llibertat: 40.000 hores detinguts (1977), el llibre que narra l'experiència dels marxaires, deixa constància de la presència de la Columna Abat Escarré a Vilanova i la Geltrú, després de passar per Sitges i abans de continuar el seu periple cap a Calafell. Com en altres ciutats on havien estat els pacífics marxaires de la llibertat, a la capital del Garraf la columna va ser rebuda amb mostres de solidaritat per la ciutadania, però també va haver de patir l'escomesa de les forces repressives, tant dels "socials" com dels "grisos":

> "Vilanova i la Geltrú (35.714 hab.) ens acollí una gran manifestació a la Rambla. Multitudinàriament, vàrem anar en manifestació uns centenars de metres, fins a l'arribada dels nostres amics, moment que aprofitàrem per a asseure'ns tot cantant les cançons tradicionals de lluita. Aprofitant la soledat d'un carrer, dos socials detenen en Jordi de Vilafranca, quan la pluja augmentava i la Geltrú restava en Festa Major. En Ramon va parlar en nom de la Marxa enmig d'una rotllana de sardanes i la repressió arribà fins i tot a la cobla. La Santa Espina encara pot ser prohibida. Els Segadors i un 'Visca a la Marxa de la Llibertat', són símbols de subversió" (Colom i Rosés, 1977: 161).

Així mateix, en una carta a la bústia del setmanari *Canigó,* el vilanoví Jordi Casas i Vidal deixà un testimoni viscut del pas de la Columna Abat Escarré de la Marxa per Vilanova i la Geltrú el 15 d'agost i, des d'una òptica catalanista i unitària que s'adeia amb l'ideari marxaire, expressà la significació transcendent que adquiria aleshores la presència de la Marxa a la ciutat natal del president Francesc Macià:

> "Vertaderament pels qui, en certa manera, vivim allunyats del bull i caliu de Barcelona, l'arribada

d'una manifestació així és una oportunitat de comprovar espectacularment i emotivament que tots els catalans ens sentim units, encara que sigui amb diversos pensars polítics, en un ideal únic irrenunciable: la llibertat democràtica a Catalunya. L'expressió d'aquesta voluntat no és fàcil, com a altres llocs de la nostra geografia, la Marxa a Vilanova també ha estat notícia, cosa quotidiana i inevitable al caminar de la Marxa de la Llibertat. Les forces d'ordre impediren quasi bé tots els actes, la qual cosa va fer que s'accentués encara més la solidaritat entre tots els catalans que hi érem. Es podria citar ací la frase de Macià, recollida per Josep M. Poblet, que diu: 'Quan un home és fidel al seu ideal, els sofriments que pugui passar per ell, li reconforten encara l'ànim'. I és ací on voldria remarcar el fet principal d'aquesta vinguda de la Marxa: per anys i anys i totes les dificultats la consciència no s'ha perdut, sobrevivim perquè havem lluitat units i així seguirà ben visible per a tothom, el poc que es va poder fer va ésser una ocasió d'inoblidable catalanisme. Avui més que mai tenim entre tots la força per aconseguir el nostre comú propòsit.

Un dels actes que es va haver de fer mig d'amagatotis va ésser retre un senzill homenatge a Macià, fill de Vilanova, i que, ara precisament, quan es parla de donar-li, amb justícia, el nom d'un carrer, aquesta intenció va motivar una carta, a la premsa local, manifestant-se contrària a l'anhel general i origen d'una polèmica favorable que ha demostrat que tot apassionament feixista no té res d'objectivitat. Per les circumstàncies especials en les quals es desenvoluparen els actes de la Marxa, aquest darrer acte passà molt desapercebut perquè es féu a alta hora de la nit. ¿Serà possible un dia un homenatge a Macià multitudinari, popular i democràtic amb la presència de totes les forces polítiques catalanes?"[18]

3
EL CINQUÈ ANIVERSARI DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

"Ni arreu de l'Estat Espanyol ni al llarg de la història de Catalunya –com ens recorda Benet– no s'havia donat un organisme amb la força, el poder de convocatòria, la representativitat i el suport popular que té l'Assemblea de Catalunya. Quan va aparèixer, les forces repressives, governamentals i policials, badaven. Després, en reaccionar, l'Assemblea fou durament perseguida i passà moments molt difícils. Ara han passat 5 anys. Qualsevol homenatge que se li pot retre, queda curt. Perquè l'Assemblea ha significat el reflex fidel –i per això la seva força– de tot un poble. Un poble que no ha estat mai franquista, un poble que ha clamat sempre per la llibertat."

"Editorial. Visca l'Assemblea de Catalunya", *Canigó*, núm. 474 (6-XI-1976), pàg. 3.

Al juliol de 1976, arran de la campanya per l'amnistia i les llibertats, es creà el Secretariat de Coordinació Intercomarcal, organisme unitari que aplegava els grups assemblearis de les comarques de la Conca de Barberà, Alt i Baix Camp, Tarragonès, Garraf i Alt i Baix Penedès (Bernad, 2001: vol. 3, 966-967). Un dels actes més destacats del nou Secretariat –que impulsà l'Assemblea Democràtica del Baix Penedès– fou la celebració, el novembre de 1976, a Vilanova i la Geltrú, del cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya.[19] Efectivament, la plataforma unitària catalana acordà de festejar, amb tot un ventall d'actes reinvindicatius, el seu cinquè aniversari fundacional els dies 6, 7 i 8 de novembre, i decidí que, a la capital del Garraf, s'hi duria a terme el gruix central de la celebració, el diumenge 7.

Per a començar-hi a treballar, el 30 d'octubre, es convocà la XXII Comissió Permanent de l'Assemblea de Catalunya, a Vilanova i la Geltrú (Batista i Playà, 1991: 235 i 238; Bernad, 2001: vol. 2, 569-572). La reunió, capitalitzada bàsicament pel PSUC, disposà de l'assistència de 81 delegacions i 139 representants, entre els quals n'hi havia un de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú. Els dos temes de l'ordre del dia foren la ratificació dels acords de la trobada de la delegació de l'Assemblea i el president de la Generalitat, Josep Tarradellas, a París, el 3 d'octubre de 1976, i la celebració del cinquè aniversari de la plataforma unitària. Respecte al primer punt, la majoria de les delegacions es van mostrar favorables a la ratificació del contingut del comunicat de

París, en què, fet i fet, es debatia el paper del president de la Generalitat a l'exili en el procés transitiu. El PSUC demanà que constés en l'acta el seu vot contrari, basat en el fet que creia que no corresponia al president de la Generalitat de participar en el procés unitari. També hi van votar en contra: la Joventut Comunista de Catalunya, les Comissions Obreres, la Federació Catalana del PSOE, UGT, l'Assemblea d'Intel·lectuals, Artistes i Professionals, els socis de l'Ateneu Barcelonès i les assemblees de Rubí i Santa Coloma de Farners. En relació amb els actes del cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya, la Comissió Preparatòria informà dels seus treballs davant de la possibilitat que es prohibís l'acte de Vilanova i la Geltrú i s'acordà de convocar una manifestació a Barcelona, el mateix dia, a les 11 del matí.

Quina era l'atmosfera que, portes endins, es respirava en l'Assemblea de Catalunya tot just en vigílies de la celebració del seu cinquè aniversari? Pocs dies abans, alguns dels homes que hi havien lluitat de bon començament feien balanç, en una taula rodona organitzada pel setmanari *Canigó*, dels cinc anys de vida d'un organisme que es considerava capdavanter de la vida cívica i política del Principat de Catalunya. Les opinions dels sis membres assemblearis representatius que participaren en la taula rodona, Agustí de Semir, Miquel Sellarès, Pere-Ignasi Fages, Carles-Jordi Guardiola, Josep Benet i Francesc de Borja Aragay, poden ser il·lustratives dels corrents de pensament que hi havia en el si de la plataforma unitària. En aquell moment, les expectatives de futur de l'Assemblea de Catalunya es concretaven en la necessitat de redefinir-ne el rol i la pervivència com a organisme unitari en la correlació de forces polítiques que s'anava configurant:

> "SEMIR.-L'Assemblea de Catalunya és un instrument caracteritzat per la presència del poble en forma directa. A través de les Assemblees Democràtiques, als partits se'ls crea la possibilitat de confrontar les seves opcions concretes davant dels ciutadans sense partit. És a dir, produeix uns hàbits a nivell de poble independentment dels partits, que creen unes possibilitats d'acció del poble no sols de cara a la consecució de llibertats, sinó també per l'accés efectiu del poble al poder econòmic i polític.
>
> SELLARÈS.-L'Assemblea és un fet històric, dinàmic, és un organisme excepcional fruit d'una situació excepcional. És l'organisme de la resistència catalana, específicament creat per a la mobilització per tal de conquerir les llibertats nacionals i populars. En el mateix moment que s'assoleixin aquestes llibertats, l'Assemblea ja no tindrà sentit. Es produirà el protagonisme d'uns partits, com als països de democràcia occidentals.
>
> Aquelles actituds excepcionals de la resistència seran més representatives a través dels partits. De la mateixa manera, les Assemblees Democràtiques locals seran substituïdes per consistoris democràtics lliurement elegits. Ara el moviment unitari català està davant d'un repte: comprendre els seus sostres d'actuació. Catalunya, per adaptar-se a les circumstàncies futures, ha de trobar allò que superi el Consell i l'Assemblea, que pot ser després d'una discussió política, l'anomenada Cambra Nacional Provisional. Però qualsevol organisme ha de ser a l'entorn de la reivindicació de la Generalitat i el seu president, Tarradellas.

FAGES.-Cal fer una consideració: no parlem d'un període clos ni d'unes premisses acomplides. L'Assemblea és la lluita contra el feixisme, per les llibertats, l'autonomia, etc., i aquesta lluita no ha acabat, sinó que està ara en el seu moment àlgid. Renunciar a la capacitat i validesa de l'Assemblea en el moment que pot ser més decisiu, fóra un error. L'Assemblea acusa les oscil·lacions, les tensions i els problemes de cada moment i cada conjuntura. No seria just, a més, oblidar que l'Assemblea canalitza i possibilita l'expressió de tot el potencial democràtic de què és portador el poble. Una de les dades que indiquen que l'Assemblea no ha acabat la tasca és que ha omplert un buit que podia haver estat gravíssim per a Catalunya en el moment de buscar la coordinació per una alternativa democràtica.

GUARDIOLA.-L'Assemblea de fet creix amb un objectiu molt concret: el trencament democràtic tot passant pels quatre punts. A la mesura que vagi a aconseguir aquest objectiu, haurà complert una de les seves funcions primordials com a organisme de lluita. Però com a organisme de lluita, té una dinàmica que fa impossible que l'Assemblea desaparegui per art d'encanteri. És un entramat polític tal que fa impossible que desaparegui en el moment del trencament. Les Assemblees comarcals, de barri, etc., tindran una nova funció, probablement tindran un nous programes també. Hi haurà nous objectius, noves reivindicacions. Noves fórmules i programes cada vegada més avançats: però continuarà. L'esperit de l'Assemblea de Catalunya continuarà existint sempre.

BENET.-L'Assemblea avui és l'organisme unitari més important i ampli que ha tingut Catalunya en tota la seva història. Preveure el seu futur és molt difícil. L'Assemblea té avui com a objectiu convertir en realitat els quatre punts, aprovats a la I Sessió Plenàriaria. El seu futur, doncs, l'haurà de decidir democràticament una nova Sessió Plenària quan els seus quatre punts hagin estat aconseguits plenament. Tanmateix, personalment crec que l'Assemblea de Catalunya ha pesat tant en la vida del nostre poble que el seu esperit s'encarnarà en fórmules noves que acostaran el nostre poble a una democràcia més avançada.

ARAGAY.-No estic ni amb els que finiquiten l'Assemblea ni amb els de la Plenària: això és un procés obert, com deia Fages. El muntatge de l'Assemblea és molt especial. Sempre que he volgut fer entendre a fora què és l'Assemblea de Catalunya he dit que és com un Parlament, encara que molta gent diu que no és així. Pensem, per exemple, en les Cortes de Cádiz, on es reuní gent en representació del poble espanyol, sense cap representativitat. Vull dir que quan el poble té uns conductes normals de democràcia, les coses es produeixen d'una altra manera. Per acabar vull afirmar que l'Assemblea és un afer importantíssim...".[20]

Així les coses, els assembleistes tenien programats, per al diumenge 7 de novembre de 1976, un ampli ventall d'actes per a commemorar el cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya.[21] L'"aplec popular" a Vilanova i la Geltrú estava pensat, com manifestà al setmanari *Arreu* –proper al PSUC– un dels membres del Secretariat de l'Assemblea, "perquè puguin assistir-hi tota mena de persones i de totes les edats", i tenia com a objectiu principal "aconseguir un estat d'eufòria permanent durant tota la jornada, sobreposant contínuament activitats i actuacions".[22] La diada volia ser, segons la redacció d'*Arreu*, una "manifestació popular" que incorporés "l'esperit na-

cionalista i democràtic de l'Assemblea de Catalunya".[23]

El programa previst començava a les onze del matí, amb audicions i ballades de sardanes, actuacions de castellers, representacions teatrals al carrer d'Els Comediants i funcions de titelles per a infants. A les tres de la tarda, es preveia de començar un gran festival de la cançó catalana amb Raimon, Lluís Llach, Francesc Pi de la Serra, Ovidi Montllor, Maria del Mar Bonet, La Trinca, Ramon Muntaner, Joan Isaac, Rafael Subirachs, Pere Tàpies, Marina Rossell, Xavier Ribalta, Grup Coses, Dolors Laffite i Celdoni Fonoll.[24] Al voltant de les sis de la tarda, tindria lloc l'acte polític de l'aniversari, en el qual intervindrien diversos membres destacats de l'Assemblea i actuaria la coral Sant Jordi dirigida per Oriol Martorell que interpretaria el "Cant de la Senyera" i "Els Segadors". L'acte havia de representar el començament de la campanya, promoguda per l'Assemblea, que duia per nom "Salvem Catalunya per la democràcia", una campanya ecologista per conscienciar el poble català de la destrucció creixent del patrimoni natural. Aquest programa d'actes, que volia ser una gran festa popular, fou prohibit pel governador civil Salvador Sánchez Terán, el qual, malgrat les entrevistes i les gestions fetes, denegà el permís per a celebrar-los.[25]

La delegació de l'Assemblea de Catalunya que visità el governador civil a fi de negociar el permís per a dur a terme els actes commemoratius es trobà amb l'actitud tancada, inflexible de Sánchez Terán.[26] Lluny de qualsevol "concessió", el Govern Civil de Barcelona prengué les precaucions pertinents per evitar que es produís cap concentració assembleària a la capital del Garraf i ordenà clarament a la comandància de la Guàrdia Civil que impedís de totes totes la celebració dels actes previstos:

> "Ante el anuncio de concentración y manifestaciones en Villanueva y Geltrú el próximo domingo día 7, hecha por la denominada 'Assemblea de Cataluña', no obstante haber sido denegada autorización para ello, se servirá establecer los servicios oportunos mediante el movimiento de personal y vehículos de esa Comandancia que considere necesarios, con el fin de evitar se celebren aquellos actos."[27]

A desgrat d'aquesta prohibició governativa, l'organització assembleària decidí no desconvocar la celebració del programa preparat per a commemorar el seu cinquè aniversari.[28]

L'únic acte autoritzat fou la presentació pública de l'Assemblea pels seus representants vilanovins a La Sala, la nit del dissabte 6, on s'aplegaren unes cinccentes persones.[29] Durant aquest acte, pronunciaren parlaments, interromputs sovint pels assistents que corejaven les consignes d'"unitat", "llibertat, amnistia i Estatut d'Autonomia", diversos membres del Secretariat local de l'Assemblea: Joan Rodríguez (dirigent del PSUC), Josep Gomariz (PSC), Benvingut Moya i Josep Ayza (un dels detinguts amb la caiguda dels 113 a la parròquia barcelonina de Santa Maria Mitjancera). Els temes més significatius que tractaren els representants de l'Assemblea en els seus parlaments foren la necessitat d'una ruptura democràtica que instaurés un govern provisional representat per tots els partits; la implantació d'ajuntaments provisionals i representatius regits per l'Estatut de

1932; la creació de la mancomunitat del Garraf, i la lluita popular per aconseguir la salvació del patrimoni natural. De nou, s'insistí en l'increment de la lluita per a la consecució dels quatre punts fonamentals del moviment assembleari.[30] Al final de l'acte, els assistents, de peu dret, cantaren "Els Segadors". [31]

A despit de la prohibició expressa del governador civil Salvador Sánchez Terán, al llarg del matí del diumenge, van anar arribant diversos grups de manifestants a Vilanova i la Geltrú. La ciutat es trobava literalment en estat de setge. Els carrers i les places vilanovines foren presos per la Benemèrita que desplegà un exagerat i insòlit nombre d'efectius: uns doscents homes, una trentena de vehicles i un helicòpter que vigilava des de l'aire. Totes les carreteres d'accés a la ciutat eren controlades i diversos punts clau de l'interior, considerats com a possibles llocs de concentració, com ara l'estació del ferrocarril, la Plaça de les Casernes i la Rambla, permanentment vigilats.[32] Durant tot el matí i fins a primeres hores de la tarda, la Benemèrita efectuà controls a l'estació de Renfe i a les carreteres d'accés a Vilanova i la Geltrú (també a Vilafranca del Penedès i a Sitges) i patrullà de manera frenètica d'una banda a l'altra de la ciutat.

Cap a tres quarts d'onze, un grup d'una seixantena de persones, sobretot joves, van intentar de manifestar-se en arribar a l'estació de Renfe, però la Guàrdia Civil els dissolgué. Amb el pas de les hores, la ciutat registrà una afluència extraordinària, fins al punt que, al llarg del dia, s'hi arribaren a concentrar unes tres mil persones, sempre en grups dispersos. A la Rambla, s'anaren produïnt concentracions i corredisses esporàdiques de grups que es dissolien quan feien acte de presència els cossos repressius. Durant aquests conats de manifestació, en què s'entonava "Els Segadors" o es corejaven consignes com ara "El poble català vol ser republicà", es crearen moments de tensió, ja que la Guàrdia Civil disparà algunes bales de goma i féu patrullar impunement els seus jeeps pel passeig central de la Rambla. Així i tot, no hi hagué enfrontaments directes i tan sols es registrà algun ferit lleu (un guàrdia civil va rebre una pedrada en una mà).

Al voltant de les 12 del migdia, es produí el primer intent destacable de manifestació pel Passeig Marítim –davant del Pòsit– que protagonitzaren unes dues-centes persones amb el crits assemblearis d'"Amnistia, Llibertat i Estatut d'Autonomia!", "Visca l'Assemblea de Catalunya!" i "Visca Catalunya Lliure!". Els manifestants es dissolgueren amb l'arribada de la Guàrdia Civil que detingué els germans Josep i Margarida Claveria i Antoni Zafrán Román, tots tres, en entrar a Vilanova i la Geltrú, duien pasquins i pòsters de Mao Zedong i quatre paquets amb enganxines amb la inscripció "Vè Aniversari de l'Assemblea de Catalunya" i "Visca l'Assemblea de Catalunya". Cap a dos quarts d'una, unes tres-centes persones es manifestaren al mateix lloc i novament es dissolgueren amb la irrupció de la Benemèrita que, aquest cop, practicà diverses detencions en una de les càrregues més desproporcionades de la jornada.

Cap a les dues de la tarda, després de dissoldre's la manifestació, alguns dels participants es dirigiren al carrer de Sant Josep i, davant de la casa natal de Francesc Macià, president de la Generalitat de Catalunya durant la Segona República, hi col·locaren

una senyera i es disposaren a fer la lectura del "Manifest per la Ruptura" que, no cal dir-ho, fou interromput per la omnipresent Guàrdia Civil. La intervenció, una de les més dures de la diada reivindicativa, degué ser proporcional a la càrrega ideològica d'un text que, aprovat per l'Assemblea de Catalunya el 13 de juny de 1976, denunciava la política reformista del govern espanyol com una operació per garantir la supervivència dels interessos dels sectors polítics del franquisme i, alhora, pledejava per la derogació de les lleis i les institucions de la dictadura:

> "La política reformista del govern s'adreça a l'establiment d'unes lleis i institucions que volen amagar la supervivència dels interessos dels sectors polítics de 40 anys ençà. El poble malgrat els intents de marginació, eixampla la seva lluita, conscient que solament el rebuig del continuisme i la derogació de les lleis i institucions del franquisme que intenten de perpetuar-lo, és a dir, solament la ruptura implica el retorn de la sobirania popular i exigeix l'amnistia i el restabliment de les llibertats polítiques i nacionals." (Batista i Playà, 1991: 331).

La ruptura democràtica havia de permetre, segons aquest text rupturista, el retorn de la sobirania popular, la proclamació de l'amnistia i el restabliment de les llibertats polítiques i nacionals. El manifest assembleari -un dels documents polítics més importants de l'Assemblea- evidenciava els perills del reformisme que, "creant un clima de falsa democràcia i aplicant arbitràriament una tolerància i inseguretat jurídica", intentava de dividir les forces de l'oposició. Davant d'aquesta maniobra, l'Assemblea de Catalunya era pardidària de reforçar la unitat de totes les forces opositores "a l'entorn de l'objectiu fonamental de la ruptura democràtica": "En aquests moments de lluita per la democràcia –afegia el manifest– cal mantenir el programa unitari per sobre de qualsevol particularitat, opció partidista o esforç disgregador que vagi en contra dels quatre punts de l'Assemblea de Catalunya. La unitat ha de ser eixamplada fins a incloure tots els sectors democràtics de la societat per constituir així una sòlida garantia d'assolir la democràcia" (Batista i Playà, 1991: 331). El manifest exigia, per a Catalunya, "el restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut de 1932 *com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació*" i "l'existència d'un govern provisional de la Generalitat en el mateix moment de la *ruptura democràtica*" (Batista i Playà, 1991: 332; la cursiva és nostra).

A tocant de vespre, finalment, el secretariat de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú féu públic un comunicat en què manifestà el seu desacord amb la prohibició dels actes populars i pacífics previstos i, tot valorant l'alt grau de civisme dels manifestants, protestà per l'ocupació de la ciutat per les forces policials i per les detencions indiscriminades que hi havien fet:

> "Protestem per la prohibició de l'acte commemoratiu del cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya, que havia de tenir lloc a Vilanova, acte de marcat caràcter pacífic i popular, i per l'ocupació de la nostra vila per les forces d'ordre públic, així com per la repressió exercida sobre el poble de Vilanova i per les detencions absurdes i injustificades durant tota la jornada del dia 7. Valorem positivament tots els actes celebrats durant aquesta jornada com un pas més cap a l'aconseguiment

de les llibertats polítiques i nacionals del poble català i de tots els pobles de l'Estat; valorem també positivament la participació i el comportament responsable i solidari del poble vilanoví en els actes dels dies 6 i 7, igualment com els de la resta de catalans vinguts de les diferents comarques per a celebrar aquest aniversari. Per la llibertat, per l'amnistia i per l'Estatut d'autonomia."[33]

En conjunt, durant la jornada, foren detinguts vuit manifestants: els germans Josep i Margarida Traveria Claveria (Barcelona), Antoni Zafra Román (Santa Coloma de Gramenet), Josep Besora Cubias (Organyà, 26-II-1950; estudiant), Àngel Colom i Colom (Pruït, 22-XII-1951; mestre), Maria Núria Breu Banach (Vilanova i la Geltrú, 7-I-1948; ATS), Josep Manuel Armet Sampere (Barcelona, 10-V-1957; estudiant) i Carme Bassas Gual (Barcelona, 8-VII-1976; administrativa) [Bernad, 2001: vol. 1, 441-442; vol. 3, 1111-1112].[34] També fou retingut, de manera accidental, el periodista vilanoví Xavier Garcia, membre aleshores de la redacció del rotatiu *Avui*.[35] Més tard, els manifestants foren alliberats després de les gestions fetes per l'alcalde Piqué, el qual al matí ja s'havia entrevistat amb els membres del secretariat local de l'Assemblea per evitar enfrontaments violents.[36]

El setmanari *Arreu* informava que la celebració del 5è aniversari de l'Assemblea no havia pogut dur a terme la gran festa popular de contingut democràtic que estava prevista a Vilanova i la Geltrú, a causa de la prohibició del governador civil, Sánchez Terán, "amb l'argument que no volia manifestacions fins passat el projecte reformista del Govern".[37] Després de fer la crònica dels "enfrontaments, nervis i corregudes" que es produïren a Vilafranca del Penedès i a Vilanova i la Geltrú, el setmanari socialista unificat, descontent amb la manera com s'havia dut l'organització de l'acte commemoratiu (un dard enverinat cap als organitzadors?), resumia molt críticament la jornada vilanovina: "poca gent, molta tensió, i una absència de direcció".[38]

El vilanoví Jordi Casas i Vidal, un dels participants en la manifestació, alertava, en una carta al director publicada a posteriori al setmanari *Canigó*, de la transcendència que tenia la prohibició dels actes amb motiu del V Aniversari de l'Assemblea de Catalunya a Vilanova i la Geltrú.[39] D'una banda, perquè la repressió exercida per la Guàrdia Civil permetria de conscienciar políticament la ciutadania que fins aquell moment encara dormia a la figuera.[40] De l'altra, perquè havia de servir com una mostra fefaent de les veritables intencions del govern espanyol:

"Treiem-nos la bena dels ulls i veurem que tots els propòsits de Madrid són una enganyifa, constatable fins en els més insignificants fets de la vida de la nostra comunitat. Devem viure de segur el temps d'una nova 'dicta-blanda', sense haver-hi intencions explícites d'imitar-la, però és que en període de recuperació del nostre passat, aquest ens aporta unes similituds alliçonadores molt apreciables. No obstant, un creu en un futur democràtic, però aquest no arribarà sinó per un procés de lluita unida, sense dispersió, amb forces que plantegin el referèndum, ja des d'ara coneguts els primers detalls, com una possibilitat de guanys democràtics, no com a submissió o servei a una 'reforma'; i, posteriorment, en el camí obert a les eleccions, les quals en un no res

seran ací, intensificar la cooperació i la unitat, perquè tot ens diu, i el meu pessimisme em diu que seran molt difícils i tenses per l'oposició, que el poder no es mourà de les mateixes vares que les dels quatre decennis darrers."[41]

Tot amb tot, el consistori vilanoví intentava tant sí com no de funcionar amb tota "normalitat" enmig d'una efervescència política i social creixent. Tres dies després de la tensa jornada, el 10 de novembre, el president de la Diputació, José Antonio Samaranch, acompanyat per l'alcalde Piqué i els regidors del consistori, inauguraven la Fira de Novembre de 1976 al saló de sessions de l'Ajuntament. La ciutadania expressà, tant com li fou possible, la seva protesta pública:

"El acto de inauguración del recinto ferial fue presidido por más silbidos y abucheos que aplausos al paso de la comitiva presidida por Samaranch. Asimismo, se oyeron gritos de 'Térmica, no' que cesaron al hacer acto de presencia la Guardia Civil. [...] La coral 'Orfeó Vilanoví' se negó a actuar ayer en la cena ofrecida en honor del gobernador civil y el presidente de la Diputación, tal como estaba anunciado, al parecer en señal de protesta por los actos ocurridos el pasado domingo, en que fue reprimida la celebración del V Aniversario de la Assemblea de Catalunya en nuestra ciudad."[42]

Dos dies després, els treballadors de la Pirelli i de la Fisa, a més d'altres empreses petites, participaren en la vaga general, la jornada del 12 de novembre, convocada per les centrals sindicals d'àmbit estatal. A Vilanova i la Geltrú, com en altres ciutats catalanes, hi fou durament reprimida per la omnímoda Guàrdia Civil. L'aturada sindical acabà amb la detenció de deu persones, entre les quals hi havia Josep Toledano, president de la UGT del Metall, i Jaume Casanovas, del Secretariat del PSC (Congrés). Cap al tard, una representació de les Comissions Obreres i de l'Assemblea Democràtica s'entrevistà amb l'alcalde Piqué per tal de negociar la llibertat dels detinguts, que s'aconseguí a darrera hora.[43] Com afirmava Sixte Moral, la política general seguida per la part més oberturista de l'Ajuntament vilanoví consistia a "no enfrontar-se en cap moment amb l'oposició, però tampoc no comptar amb ella en el moment de prendre decisions importants".[44] La sortida al carrer, de bon dematí, dels treballadors vilanovins fou considerada una "acció "històrica"" pel setmanari *Arreu*:

"A Vilanova i la Geltrú, la intensa jornada de lluita se saldà amb un balanç de més de deu detinguts i deu mil vaguistes. Entre els detinguts s'hi comptava Jaume Casanovas, del secretariat del PSC, encara que tots serien alliberats després de nombroses gestions. Els treballadors de Pirelli, Fisa i altres empreses, en sortir al carrer des de primeres hores del matí, portarien a cap una acció 'històrica'".[45]

4
EL REFERÈNDUM REFORMISTA: "HABLA PUEBLO, HABLA..."

"Mentre subsisteixi la repressió contra l'oposició democràtica, mentre no es reconeguin els partits polítics sense exclusions, mentre no obtinguem l'amnistia total per als presos polítics i el lliure retorn dels exiliats, l'abstenció activa al referèndum és la posició més conseqüent per a tots els qui vulguin el restabliment de les llibertats democràtiques. L'abstenció, per tant, equival a un vot per la llibertat, per l'amnistia i per l'Estatut d'Autonomia."

Crida de l'Assemblea de Catalunya contra el referèndum, novembre de 1976

L'Assemblea de Catalunya s'oposà al referèndum sobre la Ley de Reforma Política, convocat pel govern d'Adolfo Suárez, el 15 de desembre de 1976. En propugnà l'abstenció i denuncià que Suárez donava suport a l'aparell franquista per a discriminar algunes formacions polítiques i, amb tota impunitat, perpetrar restriccions democràtiques. A diferència de la postura oficial d'"inhibició" de pujolistes, democratacristians i socialdemòcrates, que pogué ser explicada per televisió, l'esquerra abstencionista fou del tot marginada del principal mitjà de comunicació de masses i, des de la il·legalitat, hagué de fer front, de manera molt precària, a l'aparell administratiu del franquisme i a la instrumentalització dels mitjans de comunicació governamentals (el govern Suárez féu un insòlit desplegament propagandístic a favor del sí a través de la premsa escrita, la ràdio i, sobretot, la televisió).[46]

La postura abstencionista, compartida per l'esquerra democràtica, es negava a legitimar una reforma vinguda de dalt que no oferia prou garanties de credibilitat democràtica i de llibertat de drets. Ara bé, tampoc no podia obstaculitzar les tímides possibilitats d'un canvi real: d'una banda, no gosaven dir que "no" a una alternativa –per limitada que fos– que duia a la dissolució de les Corts franquistes i que obria les portes a la presència de les forces opositores en les futures Corts espanyoles (Congrés i Senat); de l'altra, no es podia dir que "sí" a una reforma que havia estat elaborada per homes afectes al règim, sense la participació de cap més agent politicosocial ni cap control democràtic.

A Vilanova i la Geltrú, la campanya "Per la democràcia, absteniu-vos de votar al referèndum" s'ende-

gà amb un míting autoritzat al Teatre del Cercle Catòlic, el 4 de desembre de 1976.[47] Els oradors Benvingut Moya, Joan Rodríguez (PSUC) i Jaume Casanovas (PSC) defensaren l'opció abstencionista dels partits de l'Assemblea de Catalunya, si més no mentre el govern no reconegués els punts bàsics de la plataforma unitària.[48] Uns cinc-cents vilanovins escoltaren les paraules profètiques de Casanovas, temps a venir el futur guanyador de les eleccions municipals del 3 d'abril de 1979: "Malgrat que el govern guanyi el referèndum, la victòria moral serà de l'oposició, perquè hem sabut mobilitzar moltes persones" (Moral i Farré, 1981: 59). L'acte, com ja era habitual, es clogué amb el cant d'"Els Segadors".

Amb motiu del referèndum reformista, el Secretariat de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú va emetre també un comunicat de rebuig a la consulta popular pel seu caràcter antidemocràtic i contrari als interessos del poble.[49] Els assembleistes vilanovins consideraven que el referèndum oficial s'havia convocat per aconseguir un suport popular que legitimés les reformes imposades des del poder i avalades per les Corts franquistes. El govern que impulsava "la seva reforma" era el mateix –advertien en el comunicat– que mantenia engarjolats els presos polítics; que havia prohibit la celebració, el 7 de novembre, del cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya a Vilanova i la Geltrú, i que havia reprimit durament, el 12 de novembre, les manifestacions dels treballadors contraris a les mesures econòmiques oficials. Aquest mateix govern incitava a votar, "en un referèndum típic del franquisme", una reforma en què no havia participat el poble i que havia estat confeccionada a l'esquena de les seves veritables aspiracions.

L'Assemblea Democràtica vilanovina denunciava el caràcter demagògic de la consulta popular perquè presentava la reforma com l'única alternativa possible a les aspiracions democràtiques de la ciutadania. Si s'optava pel sí, es prenia partit per una "constitució atorgada" i, en conseqüència, es donava suport a una democràcia "a la española' de Suárez". Si s'optava pel no, es votava a favor del continuisme franquista. El referèndum era, del dret i del revés, una trampa que atemptava contra les llibertats democràtiques, ja que es produïa en un context en què els partits polítics romanien en la il·legalitat, les llibertats d'expressió, reunió i manifestació eren trepitjades i els mitjans de comunicació continuaven segrestats pel govern. A més, qui asseguraria el control rigorós dels vots emesos, qui inspeccionaria els resultats electorals, sinó els delegats del govern que eren els més interessats en la consulta?

Per a l'Assemblea Democràtica vilanovina, calia que prèviament a qualsevol consulta popular es garantissin les llibertats polítiques, els drets democràtics elementals, la igualtat d'oportunitats de tots els partits polítics i les organitzacions sindicals. Així mateix, era necessari que es promulgués una àmplia amnistia, que es dissolgués l'aparell politicoadministratiu del Movimiento i que es restablissin els principis i les institucions configurats en l'Estatut de 1932 "com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació, que ara a Catalunya es concretaria en la formació d'un govern provisional de la Generalitat". Per tot plegat, els assembleistes cridaven tots els vilanovins a abstenir-se de votar un referèndum que atemptava contra els seus interessos i, decidits a continuar lluitant per la llibertat, l'amnis-

tia i l'estatut, concloïen que l'abstenció activa esdevenia l'única opció conseqüent per afavorir un canvi democràtic que retornés al poble les seves llibertats.

Malgrat la campanya abstencionista, el 15 de desembre de 1976, tingué lloc el referèndum de la dita Reforma Política, elaborada pel segon govern de la Monarquia.[50] La jornada de la consulta popular, que s'escaigué en dimecres, fou –metereològicament parlant– més aviat gris i, segons la premsa local, no es produïren incidents remarcables. Les parets de la ciutat havien estat empaperades de propaganda electoral i algunes façanes, pintades amb missatges contraris a la Reforma Política. A Vilanova i la Geltrú, on les urnes es distribuïren en 26 col·legis electorals, els resultats de la consulta reformista foren els següents:

Resultats del referèndum reformista (15-XII-1976)[51]

Electors	**26.832**	
Votants	21.161	78, 86 %
Vots Sí	19.464	91,9 %
Vots No	456	2,15 %
En blanc	1.193	5,64 %
Nuls	48	0,22 %
Abstencions	5.671	21,14 %

Els resultats quantitatius del referèndum eren la prova més evident del fracàs –anunciat– de la campanya abstencionista i dels límits de l'embranzida rupturista (Canales, 1993: 139-140). Això no obstant, dos dies després de la consulta, el 17 de desembre, coneguts ja els resultats "oficials", l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú féu públic un altre comunicat en què destacava el nombre d'abstencions que s'havien produït, tant a Catalunya com a l'Estat espanyol i, especialment, a la capital del Garraf. L'elevada abstenció superaria segons els assembleistes vilanovins, la influència de la manipulació de l'opinió pública i demostrava nítidament la força creixent de l'oposició democràtica com un factor que calia tenir en compte en el futur més immediat.[52] L'Assemblea Democràtica local valorava de manera molt positiva la voluntat de canvi democràtic de la majoria del poble i, com palesava la minoria de vots favorables al no, la seva decidida opció per allunyar-se del sistema dictatorial franquista. El comunicat acabava amb una reafirmació de l'eix programàtic de l'Assemblea Democràtica de Catalunya: "no hi haurà autèntica democràcia sense aconseguir la llibertat, sense exclusions, l'amnistia total, i el restabliment de l'Estatut d'Autonomia de 1932".[53]

A les acaballes de 1976, tanmateix, quin era el balanç de l'actuació de l'Assemblea de Catalunya? Quina anàlisi podien fer, a cop calent, els observadors de la política catalana de l'organisme unitari? A *Catalunya, 1976. Llibre de l'any*, un col·lectiu de politicòlegs valorava la importància "creixent" que l'Assemblea de Catalunya, com també el Consell de Forces Polítiques de Catalunya, prenien "en moments de transició", ja que, com a organismes unitaris, expressaven "l'acord" entre diverses forces polítiques (Aguilera, Colomer, Subirats, Vintró, 1977: 235).[54] Després de recordar les dates de les "grans mobilitzacions populars" que, durant el 1976, havien protagonitzat l'Assemblea i el Consell, i la consigna compartida de "Llibertat, Amnistia, Estatut d'Autonomia", el seu balanç polític se centrava en els problemes que havien sorgit dins dels organismes unitaris catalans:

"A l'Assemblea, la qüestió de la Taula del País Valencià va desfermar una tempesta que ni l'estiu, amb el que representa de parèntesi, va poder frenar. Hi havia en joc la solidaritat amb la decisió de la Taula d'exigir un govern provisional per al País Valencià al moment de la ruptura. La decisió del PSUC d'oposar-s'hi va fer que a l'Assemblea es portés a terme una gran discussió sobre la qüestió de la ruptura i la problemàtica nacional. Aquesta discussió s'acabà amb la decisió de solidaritzar-se amb la Taula, malgrat l'opinió del PSUC. Les negociacions posteriors amb totes les instàncies unitàries de l'Estat van fer palès que algunes conclusions havien estat precipitades.

El Consell ha sofert també dissensions greus dins seu. A més de la qüestió ja esmentada, del nom del PSC, la situació més greu s'ha produït en debatre l'oportunitat o no d'anar a la reunió de plataformes unitàries de tot l'Estat Espanyol. La divisió fou total i, ultra provocar la no participació del Consell a les reunions de tot l'Estat, féu posar a debat el tema de l'única veu pactant catalana, les relacions Assemblea, Consell, Generalitat, i, sobretot, el paper que podia jugar l'honorable president Tarradellas en la formació d'aquest supraorganisme, que encarnaria Catalunya a l'hora de la negociació.

L'acord és força general, quant a la necessitat d'aquest organisme, que alguns anomenen Cambra Nacional Provisional, d'altres Assemblea Nacional Provisional, etc. Ara bé: la dificultat més greu està a aclarir el paper que el president Tarradellas ha d'assumir en tot aquest procés. La unitat aconseguida en tota l'esquerra del Consell per tal d'anar a negociar amb les altres instàncies unitàries de l'Estat espanyol es va trencar quan es va començar a debatre aquell tema. El PSUC és l'únic partit del Consell i de l'Assemblea que considera que l'únic paper del president Tarradellas ha estat i és el de servar la legitimitat històrica de la Generalitat com a òrgan de govern lliurement votat pels catalans. Però no té dret, diu el PSUC, a fer d'àrbitre d'una situació política que ha estat sempre al marge de la institució que el senyor Tarradellas encarna" (Aguilera, Colomer, Subirats, Vintró, 1977: 236).

5
LA "CARTA ALS REIS" PER AL 1977

"El poble no vol somriures falsos ni simulacres de participació sinó que vol participar obertament en la gestió pública. Però ni el nostre Ajuntament ni cap altre organisme públic representen, ara per ara, el que vol el poble, les classes populars: llibertats, amnistia, estatut d'autonomia. Fins que no ho aconseguim, fins que no disposem d'uns ajuntaments democràtics que ens representin, fins que no tinguem l'Estatut que ens van robar, la nostra opressió nacional (dels Països Catalans) i de classe (com a classes populars, les majoritàries) continuarà com aquests quaranta anys de dictadura" (Militant anònim del PSAN).[55]

L'editorial del *Diari de Vilanova* de Nadal de 1976 era tot un poema d'exaltació de la "democràcia per a tothom", talment com una joguina portada pels Reis Mags o com una pluja benigna caiguda en terra erma. La monarquia, molt menys màgica que la d'Orient, assegurava una democràcia concedida des de dalt, una reforma política perfectament vigilada, apta tant per als còmplices del franquisme com per als qui n'havien patit les conseqüències, tot i que els primers, justament perquè continuaven acotxats pel poder, quedaven impunes dels seus crims. Alhora, l'editorial nadalenca elogiava l'eslogan de la campanya pel referèndum reformista, és a dir, es mostrava a favor d'una democràcia tutelada per imperatiu legal i, finalment, defensava la desmemòria i la reconciliació entre tots els espanyols: un cant metafòric, en definitiva, a la llei del punt i final.

"Entramos en la Navidad bajo el signo de la política. El país y sus habitantes estamos inmersos en el gran mar, aún revuelto, de lo que será cuando las aguas se serenen, la Democracia. Tenemos entre las manos un juguete nuevo, que nos ha venido casi por sorpresa, como si los mismos Reyes Magos nos lo hubiesen traído, sin atender a los que pusieron el zapato y a los que no. La Democracia, como la lluvia, para todos. [...]

Un primer paso positivo en el camino que ha emprendido el país, ha sido la reciente consulta popular. Un slogan que consideramos ecuánime, dígase lo que se diga, de 'Habla pueblo, habla; no dejes que nadie decida por tí' por cuanto rezuma la misma esencia democrática, ha hecho que se pronunciaran los españoles, los catalanes, los vilanoveses, y ello pusiera en evidencia algunas cosas: lo poco que cuentan las posturas inmovilistas, por un lado, y lo mucho que cuenta la gran mayoría, cuya madurez y serenidad, son bazas más que importantes para un cambio radical, pero pacífico. Porque el pueblo podía hablar como podía callar. Pero han existido ganas generalizadas de expresar

su opinión, máxime después de cuarenta años de mutismo y cuando lo que se le preguntaba era nada más y nada menos si aprobaba una reforma política, primer paso hacia la Democracia.

Cuando nos aprestamos a celebrar unas Navidades nuevas, cuando a su conjunto resuenan por el aire las consabidas frases angélicas de 'Gloria a Dios en las alturas y paz en la tierra entre los hombres de buena voluntad' elevamos nuestras preces, expresamos nuestros deseos para una paz y una reconciliación total entre los españoles que contribuya de una vez a olvidar viejos antagonismos e incomprensiones; que se afiancen los caminos hacia una convivencia democrática donde puedan expresarse todas las opiniones dentro del respeto a las de cada cual. Que la Navidad que celebramos sea un signo de espiritualidad y de concordia en el materializado y ajetreado vivir de hoy."[56]

La "carta als reis" del nounat *Setmanari de Vilanova i la Geltrú* no tenia res a veure amb les vel·leïtats poètiques dels seus conterranis del *Diari de Vilanova*.[57] El primer editorial del setmanari d'esquerres -"al servei local i comarcal"- duia el títol de "1976: Promeses, 1977: Volem fets!!".[58] A diferència de l'any 1976, en què tot havien estat "promeses", "afirmacions altisonants", "alguns fets i esperances", el nou any convidava a fer-ho realitat. Els editorialistes del nou *Setmanari*, propers als plantejaments de l'Assemblea Democràtica, consideraven que, si bé havien canviat les formes i s'havia obert una mica "l'aixeta de la permissibilitat", continuava havent-hi repressió i continuaven incomplertes les promeses de democràcia i d'eleccions lliures.[59] Des del punt de vista nacional, demanaven que s'obtinguessin els punts de l'Assemblea de Catalunya "com a primer pas cap a la normalització de la nostra comunitat nacional".

En l'àmbit local, el setmanari recordava algunes de les promeses formulades pel consistori municipal que havien estat insatisfetes: la solució definitiva de la problemàtica de l'aigua, la construcció de la plaça de Xuriguer, la legalització de les associacions de veïns, la no contaminació de la tèrmica de Cubelles... En comptes de tantes promeses, enunciades ja de temps enrere, els editorialistes demanaven fets:

"Fets que es palpin, que es vegin, que es disfrutin. Fets que corresponguin als desitjos populars. Fets que retornin al nostre poble la seva capacitat de decidir el seu futur. Fets, en definitiva, que siguin fruit dels plantejaments racionals i honestos de la majoria del nostre poble. [...] Per a Vilanova demanaríem moltes coses, a més de poder veure solucionades les que esmentàvem com a promeses, demanaríem que es poguessin obtenir guarderies populars a tots els barris; demanaríem que fos una realitat l'aconseguir un Teatre Municipal i una Casa de Cultura oberts a tothom, que funcionessin amb una gestió democràtica, defugint elitismes banals que ja hem sofert prou. Demanaríem, una vegada més, que el problema de l'aigua trobés una ràpida i definitiva solució; que el sanejament de la nostra platja fos una realitat amb depuradora inclosa; que les nostres festes retrobessin el caire popular del que fins ara han estat mancades; que es retornessin els noms de molts carrers que eren patrimoni de Vilanova i que ens foren arrabassats; que la figura del qui fou primer president de la Generalitat de Catalunya, Francesc Macià, vilanoví, fos rescatada de l'oblit i s'aixequés un monument a la seva

memòria; que, definitivament, els ajuntaments fossin escollits democràticament, ja que això voldria dir que hauríem assolit una fita important. Demanaríem moltes coses més i, sobretot, allò que contribuís a fer una Vilanova més digna, més humana i més habitable."[60]

Contrastant amb això, en el seu missatge de Reis de 1977, Josep Tarradellas, president de la Generalitat de Catalunya a l'exili, afirmava amb contundència que l'Assemblea de Catalunya ja havia portat a terme la seva comesa.[61] La irrupció lenta, però creixent, a la palestra política del president Tarradellas tenia com a objectiu erigir-se en representant de "tot el poble de Catalunya": l'Assemblea, en aquest context, feia més nosa que servei. Situada en la cruïlla, abans de les eleccions del 15 de juny, les opcions de futur de l'Assemblea podien ser, d'un costat, quedar reduïda a un òrgan mobilitzador de les classes populars buidat de contingut polític i, de l'altre, mantenir la seva plena vigència tant des del punt de vista polític com mobilitzador. Segons Jordi Carbonell, un dels activistes més destacats de l'organisme unitari, l'Assemblea de Catalunya mantindria la seva vigència fins i tot després de les eleccions, ja que aquestes no solucionaven els problemes de l'espai polític català, sobretot pel que fa a la lluita per l'Estatut. Més encara: en un moment en què la política es desplaçava cap a la dreta, l'Assemblea tindria un indiscutible paper com a "element mobilitzador", com a expressió de la "base popular".[62]

6
EL CONGRÉS DE CULTURA CATALANA

"La consciència de la anormalitat en què es desenrotlla, des de fa més de trenta-cinc anys, aquesta cultura, i el problema profund d'identitat individual i col·lectiva que planteja als pobles dels Països Catalans la manca de coneixements i seguretats elementals sobre la història i l'àmbit geogràfic propis; sobre la pròpia entitat nacional i, fins i tot, sobre la llengua pròpia, en la qual la major part de ciutadans no han estat mai ensenyats són, ben segur, les causes de la coincidència d'intencions de les persones i de les institucions que reclamen una reflexió en profunditat sobre aquest aspecte fonamental de la nostra vida comunitària."

Declaració de Principis del Congrés de Cultura Catalana

El Congrés de Cultura Catalana era una conjunció d'esforços de la ciutadania dels Països Catalans per, d'una banda, examinar els problemes de la realitat catalana i proposar-ne solucions de futur i, de l'altra, crear uns mitjans indispensables per a normalitzar la societat i la cultura catalanes (Congrés de Cultura Catalana, 1978; Fuster, 1978). Com afirmava Jaume Fuster, un dels activistes del Congrés, la cultura catalana no tenia cap forma de govern propi i, per tant, necessitava fer una reflexió col·lectiva en què participessin tots els sectors: des dels treballadors de la cultura fins als ciutadans, els autèntics protagonistes de la cultura (Fuster, 1978: 5). El Congrés no volia suplantar el paper de les instàncies polítiques unitàries, sinó que tot justament aspirava a exercir-ne una funció complementària, ja que la seva irradiació podia arribar a sectors encara més amplis de la societat i tractar amb més profunditat els diversos aspectes de la vida cultural catalana:

> "El Congrés ja ha anat més enllà que tot d'organismes i d'entitats que hi concorren i de tot de forces que hi conflueixen, en assenyalar, ja de primer antuvi, que la cultura catalana és la de tots els Països Catalans. Aquesta és una proposta jove i una reivindicació eminentment popular. La transcendència del Congrés en prendre aquesta opció i en dur-la a la pràctica pot ser incalculable" (Secretariat Cultural, 1977: 11).

El Congrés es proposava de fer una valoració sobre l'estat de la cultura catalana i d'oferir unes línies d'actuació de cara al futur que marquessin el camí de la normalització cultural dins d'un marc de llibertat d'una societat catalana democràtica. Amb la màxima participació social i territorial, el Congrés tenia la pretensió de traçar les línies mestres de la política cultural que, més endavant, el govern democràtic –lliurement escollit a les urnes– hauria de prendre en consideració. Així mateix, en sintonia amb l'As-

semblea de Catalunya, participava del clam autonòmic, millor encara, segons Jaume Fuster, "en volia preparar el terreny, somniava en uns estatuts propers, començava a engegar la feina" (Fuster, 1978: 7).

Malauradament, la convocatòria d'eleccions legislatives el 15 de juny de 1977 féu trontollar els preparatius del Congrés de Cultura Catalana. Era l'hora de fer política, i la cultura quedava arraconada a un discretíssim segon terme. Els actes previstos inicialment hagueren d'ajornar-se fins passades les eleccions: el Congrés hivernà fins al mes de setembre i la reconstrucció de l'entramat organitzatiu fou molt difícil. En opinió de Jaume Fuster, les conseqüències més importants de les eleccions es deixaren sentir no tan sols en la variació del calendari dels actes previstos, sinó també en la desmobilització popular al voltant de les activitats programades, la reducció dels equips de treball dels diversos àmbits i el creixement de suspicàcies sobre la possible manipulació política del Congrés.

A Vilanova i la Geltrú, els primers passos del Congrés de Cultura Catalana no tingueren el ressò divulgador que havia atès en altres ciutats catalanes. És per això que, a mitjan de juliol de 1976, els assembleistes vilanovins consideraren convenient de publicar al setmanari local el comunicat que havia distribuït el Secretariat Cultural del Congrés per donar a conèixer el projecte "ja engegat de fer un balanç objectiu del que tenim i del que ens manca per tal de ser una cultura desenvolupada normalment, és a dir, amb les exigències i les necessitats de tota cultura nacional".[63]

La ciutat de Vilanova i la Geltrú fou triada per acollir les ponències finals i les conclusions de l'àmbit de Navegació i Pesca, que havia de tenir lloc en un principi al juny de 1977. A propòsit d'aquesta designació, Oriol Pi de Cabanyes féu una crida a la societat vilanovina perquè no girés l'esquena al Congrés, ni s'inhibís davant dels aspectes culturals que la ciutat necessitava millorar.[64] Tant individualment com col·lectivament, calia que els vilanovins s'adherissin al Congrés de Cultura Catalana i, ciutat endins, impulsessin la coordinació d'iniciatives culturals imprescindibles per a incidir en la vida local i comarcal.

> "Si volem que Vilanova i la Geltrú es projecti –concloïa Pi de Cabanyes– amb un major dinamisme cap al futur, cal que siguin impulsades multitud d'iniciatives que requeriran el concurs de tots nosaltres. Des de l'Ateneu al necessari catàleg d'obres arquitectòniques a conservar, des de la destrucció ecològica i la contaminació fins a la recuperació de la nostra història, el Congrés hauria de dotar-se a Vilanova d'una operativitat aglutinant capaç d'articular gran nombre d'iniciatives que poden ser, ja ara, potenciades amb una simple voluntat de coordinació. Fóra una llàstima que repetíssim els defectes d'insolidaritat i de cansament o desgana que ja han fet fracassar, en d'altres moments, iniciatives de coordinació que encara ens són, com ens eren, necessàries. L'oportunitat d'un Congrés de Cultura participatiu i obert és innegable en les nostres circumstàncies. I, en aquest moment històric, la nostra participació, un deure i un dret necessaris."[65]

Les primeres reunions del Congrés de Cultura Catalana a Vilanova i la Geltrú tingueren lloc a començament de febrer de 1977 amb la participació de nombroses

entitats i individualitats vinculades amb la cultura vilanovina. La colla castellera d'Els Bordegassos de Vilanova assumí la responsabilitat de l'àmbit de folklore i danses, i la Jove Cambra es comprometé a confeccionar un catàleg d'edificis vilanovins d'interès artístic i/o monumental. De les quaranta entitats convocades a la primera reunió, n'hi assistiren 25 i es disposava ja de l'adhesió nominal, de tràmit, de l'Ajuntament i també de les entitats vilanovines següents: Agrupació Excursionista Talaia, Amics de la Sardana, Arxiprestat dels sacerdots del Garraf, Associació de Veïns de La Geltrú, Associació de Veïns de Sant Joan, Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Bordegassos de Vilanova, Col·legi Samà, L'Acord, Orfeó Vilanoví i Societat Coral La Unió Vilanovina.[66]

A començament de març de 1977, en vigílies de presentar-se el Congrés de Cultura Catalana a la ciutat, les dues publicacions locals –*Diari de Vilanova* i *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*– publicaren el text divulgador que sintetitzava la definició, els propòsits i, entre altres aspectes, el funcionament del Congrés:

> "Què és: Una reunió i conjunció d'esforços dels ciutadans dels Països Catalans que, conscients de la situació de la seva cultura, s'apleguen per a treballar en uns objectius.
>
> Què es proposa: Assolir aquests objectius, que són:
>
> a) L'estudi de la situació i problemes de la Cultura Catalana i proposar solucions per al futur.
>
> b) Sensibilització dels ciutadans de l'abast dels problemes i necessitat de solucionar-los.
>
> c) Iniciar la creació dels mitjans indispensables perquè la nostra sigui una cultura desenvolupada normalment.
>
> Com funciona:
>
> a) Àmbits.- Per a l'estudi de problemes i solucions, i per a redactar un Manifest de la Cultura Catalana que serveixi per a bastir una política cultural vàlida de cara al futur, s'han dividit els treballs en vint-i-cinc seccions o àmbits: / La llengua / L'estructura educativa / La recerca / La història / L'estructura social / El dret / Les institucions / L'ordenació del territori / L'economia / L'estructura sanitària / La indústria / L'agricultura / La navegació i la pesca / El turisme / Música / Cinema / Literatura / Arts Plàstiques / Teatre / Arquitectura i Disseny / L'antropologia i folklore / L'esport i el lleure / Els mitjans de comunicació / El fet religiós / La projecció exterior de la c. c.
>
> b) Campanyes.- Mentre duren els estudis dels àmbits s'endegaran paral·lelament unes campanyes de sensibilització, que són:
>
> 1.Campanya per a la salvaguarda del patrimoni cultural.
> 2.Campanya per a la definició del territori i la identificació lingüística (El català al carrer).
> 3.Campanya per a l'ús oficial del català.
> 4.Campanya per a la revitalització dels valors populars i del folklore."[67]

La presentació oficial del Congrés de Cultura Catalana tingué lloc el divendres 11 de març, a la sala d'actes de la Biblioteca Víctor Balaguer, plena de gom a gom.[68] Obrí l'acte Xavier Garcia, que anuncià l'audiovisual informatiu dedicat al Congrés i les in-

tervencions programades. Antoni Barroso, membre del Secretariat Local, exposà l'estat de l'Assemblea en l'àmbit local i presentà Max Cahner, un dels promotors del Congrés, el qual assenyalà la necessitat de catalanitzar de nou el país i d'impulsar la campanya per l'oficialitat del català a través de l'ús de la llengua en el retolatge, els papers comercials, la nomenclatura dels carrers i el dret de posar noms catalans al Registre Civil. "La tasca –digué Max Cahner– cal començar-la ara mateix sense esperar que ens donin res; el que aconseguim ho haurem guanyat amb la nostra lluita."[69] A continuació, Xavier Orriols presentà Rafel Balada, que explicà la campanya de salvaguarda del patrimoni natural dels Països Catalans i advertí dels perills en què es trobava Vilanova i la Geltrú, assetjada pels quatre punts cardinals de focus de deteriorament i de contaminació: les brosses del Garraf, la tèrmica de Cubelles, la Riera de Vilafranca i la contaminació de les platges.

Ben mirat, el Secretariat Local del Congrés de Cultura Catalana estigué de pega. D'entrada, preparà els actes de cloenda de l'àmbit de Navegació i Pesca que li havien estat assignats. Però, per diverses discrepàncies i conflictes interns, finalment aquests actes foren anul·lats.[70] Com a compensació, l'organització del Congrés brindà al Secretariat vilanoví la possibilitat de programar un acte de presentació de l'àmbit de Projecció Exterior. Si l'àmbit de Navegació i Pesca fou un dels grans fracassos del Congrés, el de Projecció Exterior fou l'altre gran fiasco: per diversos canvis en l'equip de treball, la manca de temps i la precipitació no funcionà mai del tot. *In extremis,* davant de la impossibilitat de fixar unes resolucions, s'optà per preparar un Manifest que, com veurem, fou presentat a Vilanova i la Geltrú. Comptes fets, els àmbits de Navegació i Pesca (XIII) i de Projecció Exterior (XXV) van ser els únics que no recolliren les seves resolucions ni el seu manifest en els valuosos quatre volums dedicats al Congrés.

Nogensmenys, el Secretariat vilanoví del Congrés de Cultura Catalana programà diverses activitats en col·laboració amb entitats i associacions de la ciutat durant tot l'any 1977. Així, per exemple, amb la col·laboració del Cine Club Vértice, oferí el dissabte 2 d'abril, a l'Orfeó Vilanoví, unes sessions dedicades a la cinematografia catalana.[71] El programa s'inscrivia en l'àmbit de Cinema del Congrés i es basà en la projecció dels films *Diada a Catalunya*, un reportatge sobre l'11 de setembre a Sant Boi, i *D'un temps, d'un país*, un documental sobre el cantautor Raimon.

També en el marc del Congrés, durant la setmana de Sant Jordi de 1977, del 19 d'abril al 22 d'abril, l'Institut de Batxillerat Manuel de Cabanyes organitzà una "Setmana de Cultura Catalana".[72] Entre els actes, hi havia la projecció de diversos films, com ara *Canet rock* i *La Nova Cançó,* tots dos dirigits per Francesc Bellmunt, i de l'audiovisual del Congrés; l'exposició de cartells i fotografies; la xerrada sobre la contaminació del Garraf i les actuacions del Musical Bup, de Jaume Arnella i Rafael Sala i, com a cloenda, de Ramon Gomà i companyia. Com reportaven dos dels professors del centre, "la Setmana de Cultura Catalana ha representat quelcom més que una festa, ja que l'aportació del treball dels alumnes junt amb la 'd'alguns' professors han donat a l'Institut un sentiment de catalanitat".[73]

Pocs dies després, el 28 d'abril, a la Biblioteca Víctor Balaguer, es presentà el Servei de Protecció del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (SERPPAC) de l'àmbit d'Arquitectura i Disseny del Congrés de Cultura Catalana.[74] El SERPPAC era un organisme unitari que volia vetllar per la protecció del patrimoni arquitectònic català. Les seves línies d'actuació es basaven en les fites següents: catalogar exhaustivament el patrimoni arquitectònic; elaborar-ne treballs d'investigació; donar suport tècnic als moviments reivindicatius i organismes unitaris partidaris de la protecció patrimonial; organitzar campanyes, treballs de premsa i estudis de reutilització; denunciar l'actuació de l'Administració, i preparar una estructura comarcal per a la defensa del patrimoni.

El SERPPAC organitzà, a la Biblioteca Víctor Balaguer, tres conferències sobre la preservació del patrimoni arquitectònic català.[75] En primer lloc, l'arquitecte Jordi Ambrós exposà l'evolució d'aquest patrimoni i mostrà la necessitat de valorar els paisatges i nuclis urbans. Tot seguit, l'escriptor vilanoví Joan Callejón relatà la història de la salvaguarda del patrimoni català durant la guerra i ho contraposà amb l'especulació urbanística perpetrada per la dictadura franquista. I, finalment, el delegat de l'àmbit d'Arquitectura i Disseny, Antoni Gonzàlez, explicà els objectius del SERPPAC. Els actes del SERPPAC a Vilanova i la Geltrú es clogueren amb una sessió de diapositives sobre els monuments vilanovins –existents o desapareguts– que aspirava a conscienciar la ciutadania de la necessitat de conservar i protegir el patrimoni arquitectònic.

Entre les contribucions que els congressistes vilanovins es proposaven de fer al Congrés de Cultura Catalana, hi havia previstes l'edició d'una biografia de Francesc Macià, amb una atenció especial a la seva vinculació vilanovina, a cura d'Albert Virella i Bloda, membre de la comissió pro-monument Francesc Macià; l'edició d'un catàleg il·lustrat del patrimoni arquitectònic vilanoví, a càrrec del SERPPAC i amb la col·laboració de la Jove Cambra local, i l'elaboració d'una *Introducció a Vilanova i la Geltrú*, coordinada per un equip pedagògic i adreçada als escolars, que havien de redactar especialistes en cadascun dels aspectes (geogràfic, folklòric, social, industrial).[76] Si el darrer projecte no tingué –que sapiguem– una materialització pública, els dos primers projectes sí: el Secretariat Local publicà la breu biografia de Francesc Macià signada per Virella i Bloda,[77] mentre que el SERPPAC catalogà el patrimoni arquitectònic vilanoví i mostrà els resultats obtinguts en l'exposició que tingué lloc als baixos de l'antiga Clínica Magrinyà durant els actes de cloenda dels Congrés de Cultura Catalana.[78]

A les acaballes de novembre de 1977, el Secretariat Local organitzà, com a cloenda dels actes congressuals vilanovins, diversos actes de tipus cultural: tres exposicions, dues conferències, dues sessions audiovisuals, una cercavila, un acte acadèmic i una taula rodona.[79] No era, ni de bon tros, un programa que satisfés les aspiracions dels membres del Secretariat Local que, per dificultats pràctiques, no havien pogut confegir un programa òptim. Així i tot, demanaven l'ajuda dels vilanovins, els convidaven a assistir als actes i els pregaven que tinguessin en compte que, per damunt de tot, l'objectiu que els guiava era "la completa normalització de la nostra cultura catalana en tots els seus aspectes i a tots els indrets del país".[80]

Les exposicions, obertes al públic durant la setmana del 14 al 20 de novembre, versaven sobre temàtiques diverses: l'etnologia vilanovina (a la Mulassa); el patrimoni arquitectònic i natural del Garraf (a l'antiga clínica Magrinyà), i l'expedició de l'Institut d'Estudis Catalans a la Vall de Boí per a l'estudi del romànic (a la Bibloteca Víctor Balaguer). Com a complement de les exposicions, el 15 de novembre, hi hagué una xerrada sobre temes folklòrics a càrrec de Xavier Orriols i Benvingut Moya, en la qual plantejaren la necessitat de revitalitzar els valors populars manifestats en les danses que el poble havia creat al llarg del temps, i el 19, una conferència d'Enric Argullol, professor de dret administratiu de la Universitat de Barcelona, que versà sobre la problemàtica de l'estructura urbana i territorial de la capital del Garraf.

Les dues sessions audiovisuals, programades totes dues el 18, es proposaren de sensibilitzar el vilanovins de la importància de preservar el patrimoni natural i arquitectònic. La primera consistí en la projecció de l'audiovisual "L'home i la natura" d'Enric Costa i Rafael Balada. Les diapositives mostraven paisatges encara verges, però amenaçats per la irracionalitat i l'ambició especulativa, i conscienciaven conseqüentment de la degradació irreversible de la natura que feia perillar l'equilibri ecològic. La segona fou la projecció d'un film sobre "El patrimoni arquitectònic vilanoví" que mostrava els indrets més característics de la ciutat tant pel seu valor històric com arquitectònic i palesava les modificacions brutals que s'havien fet als barris antics de la ciutat, com ara La Geltrú, Vilanova i Mar, on edificis d'indubtable valor arquitectònic havien estat modificats o ensorrats per donar pas a construccions anodines d'una funcionalitat reiterativa i uniforme. El documental denunciava també la proliferació d'urbanitzacions clandestines i altres de gent adinerada que, de manera caòtica, havien sorgit en el territori vilanoví i que comportaven molts problemes per a una remodelació urbanística coherent.

La cercavila, que tingué lloc el dia 20, esdevenia una aportació a la campanya per la revitalització dels valors populars i el folklore. A primera hora del matí, recorregué els carrers i places de la ciutat amb la participació dels gegants de Vilanova i els de La Geltrú, les tres colles de balls de bastons, el drac i els diables de Vilanova, les Mulasses, els Falcons, els Nans i els Bordegassos de Vilanova.

L'acte acadèmic, que es féu a la Biblioteca Balaguer també el dia 20, a migdia, presentà l'àmbit de Projecció Exterior de la Cultura Catalana.[81] Teresa Basora, directora de la Biblioteca Museu i membre del Secretariat Local, donà la benvinguda a tots els congressistes. Les intervencions tingueren un marcat caràcter acadèmic: el delegat de l'àmbit Enric Garriga i Trullols parlà de les relacions occitanocatalanes; el novel·lista Oriol Pi de Cabanyes remarcà la projecció exterior vilanovina a través de personatges universals com ara Macià o Mir; l'historiador Eduard Vinyamata comentà els moviments d'alliberament nacional europeus de signe popular i esquerrà com a punt de referència per als Països Catalans; el professor d'universitat August Bover donà notícia de l'ensenyament del català a l'Amèrica del Nord; el president internacional del Centre Català del Pen Club Josep Palau i Fabre destacà la importància de la inauguració del Casal de Cultura Catalana a París

com a mostra de l'exteriorització de la cultura després de quaranta anys de repressió, i, finalment, l'historiador Fèlix Cucurull –un dels fundadors de l'Assemblea de Catalunya– esbossà les relacions històriques entre Portugal i Catalunya.[82]

La taula rodona, acompanyada d'un col·loqui, tingué com a tema la situació de la llengua i la cultura catalanes a l'ensenyament i es féu a la Biblioteca Víctor Balaguer, el 2 de desembre.[83]

El balanç dels actes organitzats a l'entorn del Congrés de Cultura Catalana no era gaire falaguer: les adhesions no havien passat d'un centenar[84] i, en termes generals, llevat de l'acte d'inauguració, la participació en les activitats culturals programades havia estat molt minsa. Podia ser degut, aquest desinterès, a l'efecte anestèsic de gairebé quaranta anys de repressió sistemàtica i de manca d'estímuls dels ciutadans envers la seva cultura pròpia? O és que el Congrés de Cultura Catalana havia tingut la mala sort de coincidir amb l'"hora de fer política"?

A escala nacional, el Congrés de Cultura Catalana aconseguí una dinamització extraordinària del panorama cultural, social i polític en el conjunt de les terres catalanes i tingué l'encert de definir un programa bàsic de reivindicació cultural, àmpliament consensuat, que traçava unes línies d'actuació molt concretes en els diversos àmbits de la cultura indígena i les projectava en el marc geogràfic dels Països Catalans. Ideològicament, se situava en l'òrbita unitària de l'Assemblea de Catalunya, per bé que anava més enllà en la seva doble afirmació identitària de 1) la unitat lingüística i cultural dels Països Catalans i 2) la necessitat inajornable d'iniciar un redreçament i una transformació de la societat catalana que s'encaminés a la superació de les formes d'opressió nacional i social que entrebancaven el seu normal i ple desenvolupament. Fet i fet, el Congrés fou el darrer gran acte unitari organitzat pels sectors més dinàmics de la ciutadania catalana.

A escala vilanovina, més concretament, els actes del Congrés de Cultura Catalana significaren una experiència, més o menys reeixida, de coordinació d'esforços entre les diverses entitats i associacions vilanovines i posaren sobre la taula, també, els grans reptes que tenia plantejats la ciutat en relació amb el seu patrimoni natural, cultural, lingüístic, etnogràfic o arquitectònic. Malgrat les circumstàncies adverses en què hagué de treballar i els problemes que hagué de superar, podem concloure, parafrasejant Jaume Fuster, que el Congrés, a Vilanova i la Geltrú, no havia estat ni un èxit, ni un fracàs, sinó tot el contrari (Fuster, 1978: 9).

7
LA GRAN DIADA DE SANT JORDI DE 1977: "VOLEM L'ESTATUT!"

"Volem l'Estatut i sabem com guanyar-lo: fent d'aquesta exigència un motiu de debat arreu: en tots els centres de treball, en els barris, en el camp, en les localitats. Desenvolupant tota mena d'activitats que ens permetin d'avançar ja des d'ara en el contingut de l'Estatut per la Catalunya democràtica.

'Volem l'Estatut' expressa la més sentida i unitària de les reivindicacions del poble català. I, per tant, l'exigència política comuna que han de defensar totes les dones i homes, forces polítiques i socials, davant les propostes del govern."

Comissió Permanent de l'Assemblea de Catalunya, "Volem l'Estatut". Barcelona, 16 de gener de 1977.

A l'entorn de la primavera de 1977, el clam de l'estatut s'havia convertit en "multitudinari".[85] En la majoria d'actes polítics o culturals, la reivindicació de l'estatut era omnipresent: ho recordaven amb insistència els adhesius, els cartells i les pancartes amb el lema estatutari. A Vilanova i la Geltrú, l'Assemblea Democràtica local organitzà un míting a La Sala, el dissabte 5 de març, sota el lema "Volem l'Estatut!".[86] Amb l'assistència de gairebé un miler de persones, els serveis d'ordre repartiren entre els aplegats la crida als catalans feta per l'Assemblea de Catalunya per a la recuperació de l'Estatut de 1932 i l'adhesiu "Volem l'Estatut!" que s'havia fet popular aquells dies (molts dels participants en les comparses del Carnaval vilanoví de 1977 ja l'havien lluït a la solapa [Mayayo, 2002: 29]). A l'escenari de La Sala, hi onejaven una gran senyera de fons i una enorme pancarta on es llegia "Assemblea Democràtica: Llibertats, Amnistia, Estatut d'Autonomia, Coordinació".

L'acte s'encetà amb la presentació, a càrrec de Josep Ayza, del motiu del míting i dels oradors. Abans de començar, es llegiren les adhesions rebudes de l'Assemblea Democràtica de Sant Pere de Ribes-Roquetes, Esquerra Republicana de Catalunya, Partit del Treball, Col·lectiu Comunista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans, Partit Socialista Unificat de Catalunya, Jove Guàrdia Roja, Joventuts Comunistes de Catalunya, Confederació Nacional de la Comissió Obrera, Partit Socialista de Catalunya,

Unió General de Treballadors, Associació Catalana de la Dona, Col·lectiu de No Violents, i Vocalia de Dones d'Amics de l'ONU.

Al míting vilanoví, hi intervingeren Frederic Ràfols, Jordi Gil, Paco Frutos, Anna Mercadé, Joan Senent Jossa, Emili Gasch, Josep Andreu i Abelló i Oriol Pi de Cabanyes que, des de perspectives diverses, argumentaren la necessitat de recuperar l'Estatut de 1932 i posaren de manifest els grans reptes de futur de la societat catalana, com ara l'organització democràtica dels ajuntaments, la represa estatutària, la solidaritat obrera, la problemàtica de la dona, la lluita ecològica, la capacitat econòmica, la unitat democràtica o la participació ciutadana en la consecució de l'Estatut. L'acte es clogué amb el cant d'"Els Segadors" i amb crits de "Volem l'Estatut!" com un símbol que, fidel a la seva història, reclamava allò que li havia estat arrabassat per la força de les armes.[87]

La campanya per l'Estatut endegada per l'Assemblea de Catalunya, un dels objectius de la qual era forçar i condicionar la negociació amb el govern espanyol i preparar la dinàmica electoral, culminà la diada de Sant Jordi de 1977 amb una gran mobilització a Barcelona. El dia abans, en moltes ciutats catalanes, milers de manifestants van protagonitzar accions reivindicatives a favor de l'Estatut. La capital del Garraf també contribuí en la manifestació popular per demanar l'Estatut. A l'entorn de la diada de Sant Jordi, els assembleistes vilanovins aprofitaren els actes culturals dedicats a Francesc Macià, que es programaren a la ciutat durant la setmana del 15 al 28 d'abril, per recollir signatures per la campanya assembleària per les institucions, la qual es va fixar com a objectiu la sensibilització popular entorn de la recuperació de les institucions polítiques dels Països Catalans.[88] Paral·lament, intentaren també de potenciar l'associacionisme local per mitjà d'una campanya a favor de la participació en les entitats i associacions vilanovines que duia el nom –de vagues ressonàncies bèl·liques– "Què fas per Vilanova?".

Durant la diada de Sant Jordi, la consciència ciutadana tornava a vibrar, com deia l'editorial del *Setmanari de Vilanova i la Geltrú,* en una jornada cultural festiva i reivindicativa: "La diada de Sant Jordi fou viscuda amb particular intensitat, intensitat gairebé insòlita a casa nostra. Era propi de la diada que la gent es concentrés entorn de les parades de llibres, de roses i dels partits polítics. Era un fet perfectament natural. El que no estava previst, potser, era la magnífica resposta que donà el nostre poble a la convocatòria de la manifestació de la plaça de la Vila per tal de demanar, una vegada més, l'Estatut."[89] La crònica que en feia Guillem Savall [Sixte Moral] a les pàgines del mateix *Setmanari* reflectia molt bé l'efervescència popular del moment, però també les dificultats organitzatives de la plataforma unitària:

> "La diada de Sant Jordi serà tanmateix històrica per a la nostra vila. A més de les ja populars parades dels llibreters, aquest any se n'hi afegiren de polítiques, sindicals i de moviments cívics. Part de la Rambla, oferia un aspecte alegre, joiós i efectiu. Convivien els diversos partits polítics, repartien la seva propaganda, i tot amb un civisme digne de ser tingut en compte per tots aquells babaus que diuen que no estem preparats per la democràcia. Vàrem observar, entre els partits, parades del PSC, PSUC, PTE, CA, PPCC; entre les centrals sindicals, les

CCOO, la UGT i, durant el matí, la CNT. També els No Violents posaren la seva parada així com el Congrés de la Joventut i els Bordegassos de Vilanova. Al matí, les noies que estudien a l'hospital venien roses, i ho feren creiem que amb molt d'èxit.

Senyeres a la plaça de la Vila

Forces senyeres penjaven dels balcons de les cases, potser no s'arribava al nombre que es penjaren l'onze de setembre, però en alguns carrers era quasi bé a cada casa que la senyera hi era present.

També a les vuit del vespre l'Assemblea de Catalunya havia fet una crida perquè s'anés davant dels Ajuntaments per tal de reclamar l'Estatut d'Autonomia. A la nostra vila, la propaganda fou mínima. Sols dos dies abans aparegueren, [en] molts indrets de la ciutat, cartells anunciant la convocatòria signats per l'Assemblea i portant una senyera estelada, senyal inequívoca de qui havia fet la feina. Amb tot i això, podem assegurar, ja que hem consultat fonts molt properes a l'Assemblea democràtica de Vilanova, [que el problema era] degut a l'impasse en què aquesta es troba, motivat per l'actitud de certes organitzacions que no varen creure adient de convocar [la protesta]. Però el que sí és cert és que a la plaça hi havia la majoria del seu secretariat. A les vuit en punt, després d'una sardana, hi hagué el primer intent; en acabar-se una sardana, es picà de mans i es començà a cridar 'Volem l'Estatut!', es cantaren seguidament 'Els Segadors' i es llençaren visques a l'Assemblea de Catalunya. La cobla, però, seguí amb les sardanes. Quan aquestes s'apagaven, entrà una pancarta del Grup de Dones demanant l'Estatut. Ràpidament es formà una manifestació amb una senyera al davant, que donà un parell de voltes a la plaça de la Vila i seguidament tothom de cara a l'Ajuntament cridà les consignes de sempre: 'Amnistia, Llibertat i Estatut d'Autonomia', 'Volem l'Estatut', visques a l'Assemblea de Catalunya. En un moment determinat, es penjà una senyera dalt de l'estàtua de la plaça, i el poble vilanoví present allí entonà 'Els Segadors'. La cobla entonà amb l'ambient reivindicatiu i engegà amb 'La Santa Espina'. Un cop acabada i als crits de 'Volem l'Estatut', els Bordegassos de Vilanova alçaren un pilar de quatre, un cop carregat l'enxaneta desplegà una llarga senyera amb el lema 'Volem l'Estatut!'. Els crits s'alçaren de nou. Durant tota aquesta estona al balcó principal de l'Ajuntament hi havia llum. Recordava allò de 'aquella lucecita que nos vigila...'

A la Rambla, manifestació

Seguidament, les prop de 2.000 persones que hi havia a la plaça iniciaren una manifestació pacífica i ordenada per la Rambla fins arribar a la plaça de les Neus. Després baixaren pel carrer Caputxins per a finalitzar de nou a la plaça de la Vila. La manifestació en tot moment fou amb crits unitaris de 'Volem l'Estatut' i la consigna de l'Assemblea de Catalunya, 'Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia'. Davant l'Ajuntament, aquesta segona vegada, hi havia un 'jeep' de la Guàrdia Civil, que ja abans havia passat, però en cap moment feren acte de presència les forces de l'ordre i el que sí podem assegurar, malgrat que després els de sempre ho diran, és que l'ordre públic en cap moment s'alterà.

En conclusió, un Sant Jordi reivindicant la nostra nacionalitat i el nostre dret com a poble d'autogovernar-nos."[90]

Davant del clam popular unànime a favor de l'Estatut, l'Ajuntament vilanoví no tingué cap altre remei que moure fitxa i contemporitzar, encara que fos amb retard respecte de les reivindicacions ciutadanes. Efectivament, en la sessió del ple municipal celebrat el 27 d'abril, s'acordà per consentiment total dels regidors de demanar el restabliment de l'Estatut.[91] Com a alcalde de la ciutat, Josep Piqué Tetas reconegué la situació *de facto* i tornà a fer un dels seus gestos d'oportunisme polític:

> "En aquests darrers dies el clam popular per la recuperació de les institucions històriques de Catalunya ha estat pràcticament unànim[e].
>
> Aquesta corporació com a reflex que ha d'ésser dels desigs del poble que representa, vol manifestar la reclamació de les institucions que informaren el nostre estatut, tindrà el suport més ampli per part de l'Ajuntament de Vilanova.
>
> Avui, per això, demanem l'Estatut, amb el convenciment que tots units l'hem d'aconseguir i el nostre poble tornarà a governar i a administrar per ell mateix, en solidaritat amb la resta de pobles que integren l'estat espanyol."[92]

Com reportava l'articulista vilanoví Jordi Casas Vidal, la decisió del ple municipal es produí pocs dies després de la diada de Sant Jordi, "en la qual els conveïns més sensibilitzats van exigir l'Estatut a viva veu i amb un clamor que deuria arribar a tots els racons de la Casa de la Vila".[93] Casas Vidal estava convençut que la concentració de Sant Jordi fou determinant per a forçar el consistori a prendre una decisió que, atesa la conjuntura política, possiblement ja tenia en cartera. Segons el cronista vilanoví, l'acord responia, d'una banda, a un corrent iniciat per algun ajuntament audaç que fou secundat per altres corporacions municipals i, de l'altra, a una "visible evolució democràtica dels components del Consistori, els quals tot i no haver estat elegits pel vot, volen, com es digué en el ple, ésser 'reflexe del poble'".[94]

En el ple municipal, que coincidí amb la festivitat de la Mare de Déu de Montserrat, les paraules de l'alcalde Piqué foren matisades pel regidor Joaquim Benet Mundet, el qual, si bé li agraí en nom de tots el fet d'haver sabut interpretar el desig del poble, li recordà que "l'Estatut no el demanàvem, sinó que més que res el volem perquè ens el van prendre". Al seu torn, l'alcalde Piqué acusà rebut del lliurament, aquell mateix dia, del plec de sis-centes signatures recollides per l'Assemblea local per donar suport a la demanda de l'Estatut, tot i que –i això se'n diu cinisme– no concedí cap valor al document pel fet d'arribar a les seves mans a destemps i sense els tràmits establerts pel reglament. En descàrrec seu, Piqué recordà que el dia de Sant Jordi es trobava a Barcelona i que es desplaçà expressament a Vilanova i la Geltrú per a ser al seu despatx ("aquella lucecita que nos vigila...") a l'hora de la manifestació, però ningú no hi va fer cap.

Certament, la reivindicació de l'Estatut suposava, com afirmava Casas Vidal, un gest de realisme polític i un pas més en la identificació dels administradors amb el poble. La decisió, tanmateix, no era coherent amb l'actuació del consistori, que mesos enrere, per exemple, s'havia mostrat partidari del Consell General de Catalunya –creat per decret el 18 de febrer de

1977, en un intent frustrat de Suárez per neutralitzar les aspiracions autodeterministes dels partits catalans–, de manera que el seu sobtat suport a l'Estatut podia interpretar-se com una rectificació de l'"ensopegada" o, potser més encertadament, com una resolució "forçada i oportunista".[95]

8
LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 15-J

"Quan se sap la clara victòria socialista, eufòria a la Rambla. Desolació, per contra, al cau del Pacte Democràtic: nervis, cares llargues... Tranquil·litat en els del PSUC, a desgrat que és doblat a tots els col·legis pel PSC-PSOE, fins i tot a Les Roquetes. 'Hem derrotat el franquisme!' –ens repetim. A la televisió canta que canten el 'Viva España' de Manolo Escobar. El rei, altrament, ha nomenat també els seus senadors. ¿L'Estatut, ara, per a quan? –ens diem. No sento cap especial emoció ara, o potser només un lleuger tremolor històric" (Pi de Cabanyes, 1980: 153).

Les eleccions espanyoles al Congrés i al Senat del 15 de juny de 1977 (15-J) foren gestionades pels hereus del franquisme "sense un caràcter constituent i sense dades oficials" (Mayayo, 2002: 12-13). L'estratègia reformista es trobava en un punt d'inflexió decisiu, ja que, fossin quins fossin els resultats de la convocatòria, aconseguia de –si més no– contenir l'estratègia rupturista, fragmentar l'oposició democràtica i afeblir l'alternativa unitària.[96] L'escenari electoral no era, ni de bon tros, el desitjat per l'oposició democràtica: ni les eleccions es dugueren a terme en un marc autènticament democràtic (hi havia centenars de presos polítics i seixanta-set partits no legalitzats, entre els quals ERC), ni tingueren tampoc un caràcter jurídicament constituent, com s'encarregà d'advertir l'ínclit Manuel Fraga, aleshores líder d'Alianza Popular (Mayayo, 2002: 73-74).

No obstant això, davant de les eleccions generals del 15-J, l'Assemblea de Catalunya sol·licità als partits polítics i coalicions que incloguessin clarament en els seus programes els punts unitaris de "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia" i demanà als electors que votessin les formacions polítiques que els tinguessin present.[97] Com en el conjunt de les eleccions principatines, el resultat de la convocatòria electoral, a Vilanova i la Geltrú, atorgà la victòria a dues de les forces polítiques, PSC-PSOE i PSUC, que, malgrat defensar els principis de la llibertat, l'amnistia i l'Estatut d'Autonomia, havien expressat, com més anava més, les seves resistències, les seves prevencions i el seu allunyament progressiu del plantejament unitari fundacional de l'Assemblea de Catalunya.

Resultat de les eleccions legislatives del 15 de juny de 1977 [98]

Partit	Vots	100 %
Partit Socialista de Catalunya-PSOE	9.275	40,22 %
Partit Socialista Unificat de Catalunya	4.184	18,14 %
Unión de Centro Democrático (UCD)	3.215	13,94 %
Pacte Democràtic per Catalunya	3.025	13,12 %
Esquerra de Catalunya	1.356	5,88 %
Unió de Centre i Democràcia Cristiana	797	3,46 %
Convivencia Catalana (Alianza Popular)	475	2,06 %
Partit Socialista Popular Català	176	
Unitat Popular del Socialisme CUPS	109	
Alianza Socialista Democrática	100	
Lliga de Catalunya, Partit Liberal	90	
Democracia Social Cristiana	83	
Frente Unidad Trabajadores	78	
Alianza Nacional 18 Julio	73	
Reforma Social Catalana	71	
Falange Auténtica	53	
Candidatura de los Trabajadores	51	
Partido Proverista	20	
Electors	27.543	
Votants	23.235	85,53 %
Vots nuls	302	1,30 %
Vots en blanc	26	0,11 %

El triomf del PSC, seguit a considerable distància pel PSUC i de la UCD, era paradoxalment un primer revés per a l'Assemblea de Catalunya. Tant els socialistes del PSOE com els socialistes unificats, que ocupaven els dos primers llocs dels resultats electorals vilanovins, havien participat, en graus i implicacions diversos, en la plataforma unitària: el PSUC hi havia tingut un paper crucial en els orígens i en la seva configuració ideològica (l'Assemblea de Catalunya era una de les prioritats estratègiques dels socialistes unificats), mentre que el PSC-PSOE, sense estar-hi, ni de molt, tan vinculat, recollia els fruits dels sis anys de lluita assembleària, tal com confirmarien les eleccions legislatives de l'1 de març de

1979 (33,87 % dels vots) i les municipals del 3 d'abril del mateix any (38 %) [Ràfols, 1997: 338-339].

L'anàlisi que coetàniament feia Oriol Pi de Cabanyes del resultat de les eleccions constatava el triomf "claríssim" de les forces d'esquerra (PSC i PSUC), que trobava coherent amb la tradició local i la composició social del poble vilanoví, i aventurava que el paper que, en la Segona República, havia fet ERC podia jugar-lo aleshores el PSC.[99] A més de la desfeta lògica d'Alianza Popular, Pi de Cabanyes considerava que el pes relatiu del Pacte Democràtic per Catalunya, una opció de centre catalanista, assenyalava "l'escàs pes específic de la burgesia liberal a casa nostra".[100] Un altre dels factors que, segons l'autor d'*Oferiu flors als rebels que fracassaren*, calia tenir present del comportament de l'electorat vilanoví era el resultats "totalment rupturistes" dels vots als aspirants a senadors, en els primers llocs dels quals hi havia els membres de la candidatura Entesa dels Catalans –que tenia el suport de PSC-PSOE, PSUC, ERC, Estat Català i la majoria dels independents de l'Assemblea de Catalunya–: Josep Benet, Francesc Candel i Alexandre Cirici, seguits de l'independent Lluís Maria Xirinacs.[101]

A partir de la victòria obtinguda a les eleccions legislatives del 15 de juny, el PSC reclamà la necessitat d'anar cap a la celebració d'unes "autèntiques eleccions municipals democràtiques".[102] Provisòriament, mentre es preparava el camí electoral, el PSC assegurava que calia crear una comissió que exigís al batlle, com a president de la corporació municipal, tota aquella informació necessària per a poder valorar-ne la gestió i que denunciés totes les accions que, en contra dels interessos de la població, s'havien produït o es poguessin produir a partir d'aleshores. El PSC vilanoví feia una crida a les forces polítiques locals que se sentissin identificades amb la seva proposta per a integrar aquesta comissió amb l'objectiu d'arribar a les eleccions municipals "amb una vila no més hipotecada que actualment i amb uns ciutadans informats del tipus de gestió d'aquest darrer ajuntament franquista".[103]

La proposta d'intervenció en l'ajuntament vilanoví esborrava del mapa "l'alternativa municipal" consensuada, tot just un any i escaig abans, en el si de l'Assemblea de Catalunya. La lectura que el PSC feia dels resultats electorals era molt clara: el triomf de les forces d'esquerra havia demostrat "la caducitat del poder municipal heretat del franquisme" i, en conseqüència, "la necessitat d'anar a unes eleccions municipals". Els socialistes estaven en condicions immillorables, un cop reagrupats sota les sigles PSC, per disputar al PSUC l'hegemonia electoral dels partits situats a l'ala esquerra de l'espectre polític català, d'una banda, i, com la resta de formacions polítiques, per buscar el seu espai, monopolitzar l'activitat política i, en detriment dels moviments socials, erigir-se en representant de la ciutadania, de l'altra.

En la correlació de forces, l'estratègia que calia seguir a partir d'aleshores també era diàfana: el PSC havia de capitalitzar i abanderar l'oposició frontal al darrer ajuntament franquista i havia de fer-se acompanyar –ni que fos a remolc– de la resta de forces polítiques d'esquerra i de les organitzacions populars (com ara les associacions de veïns).[104] És per això que cregué inviable o inoperant la dimissió de

l'ajuntament, atès que generaria un "buit de poder" que l'aparell del règim ompliria de seguida, i, d'altra banda, es negà a formar part de la Comissió de Control Municipal creada el 6 d'agost, amb una representació paritària dels partits i les associacions veïnals.[105] I és per això, també, que defensà una estratègia pròpia amb la proposta de crear una comissió per a obtenir informació de la gestió municipal passada, present i futura, denunciar davant de l'opinió pública les irregularitats i exigir responsabilitats de tots els actes antipopulars del consistori. L'Assemblea de Catalunya, en aquest context de lluites entre els partits per l'hegemonia política, ja tenia decididament ben poc sentit: quedava fora del joc.[106]

9
L'HISTÒRIC ONZE DE SETEMBRE DE 1977

"La diada de l'Onze de Setembre és una diada de lluita i de reivindicació per assolir la plenitud de les llibertats per al nostre poble. La diada de l'Onze de Setembre és una diada plena d'esperança davant el futur que tenim, però també ha de ser un acte d'afirmació del combat per obtenir les nostres llibertats nacionals i fer palès la decisió irrenunciable del nostre poble en la marxa cap a la llibertat."

Assemblea Democràtica de Vilanova, "Davant de l'Onze de Setembre", *Diari de Vilanova,* núm. 1567 (10-IX-1977), pàg. [5].

El darrer gran acte de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú fou la convocatòria de la commemoració de la Diada Nacional de Catalunya, el dissabte dia 10 de setembre, sota el lema assembleari "Per la llibertat, l'amnistia, l'Estatut d'Autonomia". Com a la majoria de ciutats catalanes, els actes commemoratius de la Diada Nacional tingueren lloc el dia 10 per facilitar el desplaçament de la ciutadania a Barcelona, el diumenge 11, en la gran manifestació que hi fou convocada (Ballester, Risques i Sobrequés, 2002). Els assembleistes vilanovins prepararen a consciència els actes en reunions prèvies en què acordaren tots els detalls: des dels logístics més bàsics fins al servei d'ordre per evitar eventuals incidents, passant per la propaganda, el contingut dels parlaments o el recorregut de la manifestació.[107] El *Setmanari* escalfà els ànims dels vilanovins perquè continuessin lluitant per les reivindicacions democràtiques i els convidà a participar en la jornada del dissabte 10, a la seva ciutat, i del diumenge 11, a Barcelona.[108]

L'Assemblea vilanovina demanà a tot el poble que, en aquestes dues diades, vestís els balcons amb senyeres i domassos "com a mostra visible de la participació de tot el poble en la lluita per a tornar a gaudir de les nostres llibertats".[109] Els ciutadans vilanovins respongueren a la crida i penjaren tantes senyeres als balcons que, fins i tot, arribaren a esgotar les existències de les botigues de teixits.[110] El dissabte 10 de setembre de 1977, la ciutat es despertà amb nombroses senyeres als balcons de les cases, que anaren en augment al llarg del dia, i amb la música i la cançó d'"Els Segadors" que sonava des de tocadiscos instal·lats en alguns balcons. L'Ajuntament, en la seva política de gestos, penjà banderoles de les quatre barres als fanals de la Rambla i de la plaça de la Vila i

muntà l'entarimat de l'acte amb una bandera catalana gegant a la presidència.[111]

Amb motiu de l'Onze de Setembre, la ciutat experimentà també una sèrie de petits canvis, simbòlicament molt significatius, que eren la prova més evident de la voluntat contemporitzadora del consistori vilanoví: a la façana de la Casa de la Vila, s'hi col·locaren dues plaques de marbre sobre la Carta Pobla i la unió de Vilanova amb La Geltrú que substituïen els dos darrers ignominiosos "partes de guerra"; al carrer del General Yagüe, s'hi tragué la placa que feia referència al "Jefe de las fuerzas que liberaron esta ciudad", i a la Rambla Principal es posà un cartell amb aquesta denominació damunt la placa que encara deia "Rambla del Caudillo".[112] Així mateix, el consistori es vestí de gala amb els domassos oficials, tot i que duien l'escut franquista, i féu onejar la senyera al balcó de la Casa de la Vila, de bracet de la bandera espanyola i la del municipi (Ballester, Risques i Sobrequés, 2002: 180).

L'acte central de la celebració commemorativa de la Diada a Vilanova tingué lloc, la vigília de l'Onze de Setembre, a les set de la tarda, a la plaça de la Vila, on s'instal·là una estrada amb una gran senyera al fons.[113] A partir de les sis, la plaça va començar a omplir-se de manifestants alguns dels quals duien pancartes o feien flamejar senyeres, ikurriñas, banderes andaluses, de partits i de centrals sindicals. L'acte s'inicià a dos quarts de vuit amb la lectura, per l'assembleària Araceli Ibàñez, d'un comunicat de presentació de l'Assemblea Democràtica de Vilanova que demanava la participació del poble vilanoví en la Diada Nacional de Catalunya per continuar lluitant pels punts programàtics del moviment unitari.

El torn de parlaments, interromput sovint amb crits de "Volem l'Estatut", l'obrí Assumpta Baig (PSC), que recordà la necessitat de recuperar la Generalitat de Catalunya i el conjunt d'institucions (Parlament de Catalunya, Tribunal de Cassació, etcètera) que desaparegueren amb l'abolició per la força de les armes de les llibertats catalanes. Baig destacà també la pèrdua dels drets que fins aleshores la Generalitat republicana havia reconegut a la dona i defensà la urgència de conquerir-los en una lluita solidària de tota la societat per la llibertat.

Albert Bastons (representant de la Taula Impulsora de Campanyes Juvenils) intervingué en segon lloc per constatar la doble opressió exercida sobre el jovent: per un costat, perquè com a joves tenien totes les obligacions però no se'ls reconeixien els drets i, per l'altre, perquè com a catalans patien una opressió nacional. Bastons reivindicà el dret de vot als divuit anys per a les properes eleccions i l'amnistia per als joves antifranquistes tancats a les presons i especialment per als presumptes implicats en el cas Bultó. El seu parlament es clogué amb una crida a tots els joves vilanovins perquè participessin en la lluita per a l'assoliment dels drets democràtics.

En tercer lloc, Joan Rodríguez (PSUC) rendí homenatge a tots aquells que, en la història catalana, havien lluitat per les llibertats nacionals (amb una especial referència als presidents de la Generalitat) i tractà de la problemàtica de la classe obrera: subratllà el gran paper que havien jugat les classes populars en les lluites dels darres

anys per aconseguir les llibertats individuals i col·lectives. Rodríguez manifestà la necessitat que tots els immigrants s'integressin al país, ja que únicament amb la consecució de la Generalitat i la unitat de la classe obrera seria possible d'avançar cap al recobrament de les llibertats com a classe i com a nació.

A continuació, Oriol Pi de Cabanyes (Assemblea Democràtica Local) mostrà la importància de les mobilitzacions ciutadanes per rubricar la feina que tot el poble havia fet el 15 de juny votant per les formacions partidàries dels principis autonòmics. Pi de Cabanyes evocà les paraules de Francesc Macià –"el fill més il·lustre de Vilanova"– a propòsit de l'Estatut, segons les quals aquest no era per a un sol partit, sinó per a tot el poble de Catalunya, i reclamà que fos abolit el decret del General Franco del 5 d'abril de 1938 que suprimia l'Estatut de 1932 i, en conseqüència, l'autogovern de Catalunya.

El torn d'intervencions es clogué amb les paraules de Miquel Sellarès (un dels fundadors de l'Assemblea de Catalunya i membre de Convergència Democràtica) que tingueren un record dels temps de la clandestinitat i convocaren els vilanovins a l'acte central de la Diada a Barcelona, el qual havia de ser una demostració de força per acarar les difícils negociacions que s'estaven duent a terme. Sellarès demanà el suport per al president Tarradellas, recordà la figura del senador Benet, a qui qualificà de "mestre", i defensà la necessitat que, per damunt de les diferències, calia continuar lluitant.

L'acte es tancà amb el cant d'"Els Segadors", dirigit per Oriol Martorell, que els manifestants cantaren al mateix temps que s'alçaven un parell de pilars de quatre a la plaça de la Vila. A continuació, s'inicià una manifestació, encapçalada pels qui havien participat en l'acte i per una senyera i una pancarta amb els punts de l'Assemblea, que aplegà unes 5.000 persones i que recorregué el carrer de Sant Sebastià, la Rambla de la Llibertat, Tetuan, Rambla Principal, Sant Gregori, Caputxins i Plaça de la Vila. Al llarg de tot l'itinerari, els manifestants feren voleiar les senyeres i corejaren els coneguts eslògans de "llibertat, amnistia i estatut d'autonomia" i "Volem l'Estatut", visques a la llibertat i crides a tots els veïns a la participació ("Veí, al carrer, Catalunya és de tots"). La manifestació, aplaudida pels ciutadans que la presenciaven de casa o del carrer estant, s'acabà a la plaça de la Vila on novament es cantà "Els Segadors".

Com a incident destacable, cal consignar que durant una de les intervencions, la bandera espanyola que onejava a l'Ajuntament, costat per costat amb la de Catalunya i la de Vilanova i la Geltrú, fou arriada per una mà anònima entre els crits i aplaudiments dels concentrats.[114] Quan la manifestació retornà a la plaça de la Vila, els assistents feren xiulades en comprovar que havia estat de nou hissada la bandera espanyola. L'incident originà una investigació policial entestada a esbrinar la identitat de l'individu que va atrevir-se a arriar la "Bandera Nacional" (Ballester, Risques i Sobrequés, 2002: 180).

Comptat i debatut, el poble de Vilanova i la Geltrú havia viscut, segons el periodista Guillem Savall [Sixte Moral], una "jornada històrica" de reivindicació d'uns drets pels quals havia lluitat feia molt de

temps, de reafirmació dels resultats del 15 de juny i d'exigència d'allò que li pertocava. El balanç que el *Setmanari* feia de la jornada era, en sintonia amb la crònica del seu col·laborador, completament eufòric:

> "La Diada Nacional a Vilanova fou una festa insòlita; més de la meitat de vilanovins no havíem vist mai un acte d'afirmació nacional, un acte de lluita unitària i agermanada d'exigència de les llibertats del poble català, com aquell, i ben segur, els actes d'aquest tipus que se celebraren abans de la guerra mai havien tingut una dimensió com la del passat dissabte, en què més de 5.000 vilanovins sortiren al carrer per demanar pacíficament, cívicament, allò que pacíficament i democràticament havíem conquerit, allò que ens arrabassaren per les armes, i allò que de nou democràticament havíem votat en unes eleccions.
>
> La Diada Nacional a Barcelona fou apoteòsica, impressionant i emocionant. Un milió i mig de catalans, la major concentració de la història del nostre país, la major d'Europa, una de les majors del món."[115]

En realitat, la gran manifestació al passeig de Gràcia de Barcelona, l'Onze de Setembre de 1977, no reuní un milió i mig de manifestants, sinó un milió *tout court*. D'aquests, un miler, segons els càlculs del *Diari de Vilanova*, eren vilanovins que es traslladaren en tren, autobusos i automòbils particulars per participar en la gran Diada Nacional al Cap i Casal.[116] Més enllà de les xifres, la manifestació de l'Onze de Setembre de 1977 representà l'expressió rotunda de la voluntat popular que s'havia pronunciat en les eleccions del 15 de juny, bo i atorgant el vot als partits que teòricament defensaven les llibertats i l'Estatut d'autonomia. Més encara. L'èxit de la convocatòria no tan sols reafirmà l'esperit unitari del poble català i el seu anhel democratitzador, sinó que atorgà als agents polítics una força legitimadora en les seves negociacions amb el govern d'Adolfo Suárez (Ballester, Risques i Sobrequés, 2002: 103-104).

Pel cap baix, doncs, la commemoració de la Diada Nacional de 1977, escaiguda quan les negociacions del president Tarradellas i els parlamentaris catalans amb el govern espanyol ja estaven molt avançades, significà l'eclosió del sentiment catalanista que –amb més o menys tacticisme– s'apropiaren les forces politicosocials a les acaballes de 1977 i que s'aniria desinflant, en el període constituent espanyol, amb la progressiva desmobilització ciutadana, provocada per l'imperatiu de la transacció en el joc polític. La mobilització del poble català havia contribuït de manera decisiva a fer que el procés transitiu prengués embranzida i, a despit de l'hostilitat del govern espanyol, a garantir-ne el contingut democratitzador.

10
LA DESACTIVACIÓ DEL MOVIMENT ASSEMBLEARI

"Només l'Assemblea de Catalunya ha aconseguit de mantenir uns vincles amb la mobilització de les masses i això explica la gran popularitat que gaudeix. Però tothom sap que l'Assemblea de Catalunya té uns límits importants a l'hora de definir i encarnar una alternativa política futura en el terreny electoral" (Solé-Tura, 1977: 217).

Durant el bienni 1976-1977, l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú es reuní de manera periòdica per coordinar la seva actuació i per acordar les accions d'agitprop que calia emprendre amb l'objectiu d'incidir en la ciutadania vilanovina i sensibilitzar-la perquè participés en la ruptura democràtica. Essent així, amb el propòsit d'articular i consensuar una acció unitària a partir d'objectius comuns, l'Assemblea Democràtica local plantejà reiteradament la necessitat d'una alternativa municipal, s'implicà en nombroses campanyes (com les promogudes pel Congrés de Cultura Catalana) o diades (Sant Jordi, Onze de Setembre) reivindicatives, intentà de promoure la participació de les associacions i entitats vilanovines (a través de la Coordinadora d'Entitats), es mobilitzà en contra de les agressions mediambientals (sobretot, en la lluita contra la central tèrmica de Cubelles), col·laborà amb el moviment obrer (per mitjà de les CCOO) o, entre altres fronts oberts, participà en les iniciatives ciutadanes (com ara el monument a Francesc Macià).

La lectura del *Llibre d'Actes de l'Assemblea Democràtica Local (1976-1977),* que recull les notes preses durant les reunions, revela les dificultats, cada vegada més grans, no tan sols per coordinar els diversos col·lectius que pertanyien a l'Assemblea, sinó també per definir els límits i les atribucions de l'organisme unitari.[117] Com passava en les reunions de les Permanents de l'Assemblea de Catalunya, sobretot a partir de l'estiu de 1976, en el si del moviment unitari vilanoví afloraren les profundes divergències dels partits que en formaven part. La diferència de plantejaments i de propostes d'acció entre els membres del col·lectiu assembleari i la progressiva desvinculació dels partits polítics (el PSUC i el PSC) dels objectius de la plataforma unitària feren cada vegada més difícil d'arribar a acords i de treballar conjuntament en pro dels quatre punts bàsics.

A Vilanova i la Geltrú, de fet, passava el mateix que allò que es produïa en el moviment assembleari a escala general: la progressiva desvinculació dels par-

tits polítics catalans de la lluita unitària, l'adaptació a una reforma política que deixava enrere la ruptura democràtica defensada fins aleshores i, com a corol·lari, la participació en el joc electoral que dictava la iniciativa governamental. Així, mentre l'Assemblea de Catalunya maldava per mantenir l'esperit unitari i el protagonisme cívic amb les campanyes "Volem l'Estatut" i "Salvem Catalunya per la democràcia", la majoria dels partits polítics catalans manifestaven el seu partidisme ideològic –els seus interessos de partit–, abandonaven definitivament els quatre punts consensuats per la plataforma unitària i, si més no els legalitzats, preparaven tota la maquinària de mobilització i propaganda per a la cita electoral.

A partir del maig de 1977, l'Assemblea Democràtica vilanovina començà a tenir problemes amb els partits polítics (PSC i PSUC) que es preparaven per a les eleccions del 15 de juny en què esmerçaven els màxims esforços. Algunes reunions hagueren de ser suspeses per manca de quòrum i, especialment després de la convocatòria electoral, fou necessari de fer contínues crides a la unitat que, precisament, denoten les desavinences entre els col·lectius assemblearis. El desinterès dels partits polítics envers la plataforma unitària es féu cada vegada més explícit (espaiaren la seva participació en les reunions), tot i la revifalla que suposà l'organització de l'Onze de Setembre de 1977, en què es tornà a fer pinya entorn d'un objectiu comú. La Diada marcà, al cap i a la fi, el punt d'inflexió definitiu: l'Assemblea Democràtica local començava la seva agonia.[118]

Reduïda pràcticament a una Comissió Pro Amnistia Total, organitzà una manifestació, per al 27 de setembre, en commemoració de l'afusellament el 1975 de tres membres del FRAP i dos d'ETA, per reivindicar l'amnistia total dels presos polítics.[119] Els organitzadors havien preparat fulls volants i cartells, havien programat un seguit de parlaments i havien acordat, fins i tot, que no seria una manifestació silenciosa i que no es demanaria cap permís. La Guàrdia Civil advertí, tanmateix, que dissoldria la manifestació i que exigiria responsabilitats als partits polítics implicats. De resultes d'aquestes amenaces, que atemptaven contra el més elemental dret d'expressió i manifestació, els actes previstos hagueren de reduir-se a la lectura d'un manifest a la plaça de la Vila davant d'unes trescentes persones i, posteriorment, a una marxa silenciosa d'uns cent metres (fins a la cruïlla de la Rambla Principal), sense que es produïssin incidents. L'acció havia d'encetar una sèrie d'actes previstos per a exigir l'amnistia total, però finalment les profundes discrepàncies internes feren acabar la Comissió Pro Aministia Total com el rosari de l'aurora.

No endebades, la darrera reunió de l'Assemblea Democràtica vilanovina consignada al *Llibre d'Actes* duu la data del 18 d'octubre de 1977, és a dir, cinc dies abans que Josep Tarradellas pronunciés el famós "Ja sóc aquí!" des del balcó de la plaça de Sant Jaume de Barcelona. A escala nacional, la celebració de la IV Plenària de l'Assemblea de Catalunya, el 6 de novembre, suposà el desmantellament d'aquest organisme en ser abandonat per nou partits polítics –inclosos tots els parlamentaris– i, per tant, en perdre el seu caràcter unitari i representatiu de la majoria del poble català. L'endemà, pocs dies després del retorn de l'Honorable a Barcelona, els partits polítics catalans que havien obtingut més d'un 75% dels

vots en les eleccions del 15 de juny donaren per acabada la tasca assembleària i mostraren la seva disconformitat amb la continuïtat orgànica de l'Assemblea de Catalunya (Bernad, 2001: vol. 2, 627).[120] Els principals partits, entre els quals hi havia PSC-PSOE, PSUC, Convergència Democràtica de Catalunya, ERC i Front Nacional de Catalunya o Unió Democràtica de Catalunya, cantaren les absoltes a l'organisme unitari, el fenomen polític i social de més abast al Principat des de la desfeta de 1939.[121]

A començament de juny de 1978, quan els representants de les Cortes Españolas discutien el marc constitucional espanyol que consagraria el "Estado de las Autonomías" per diluir els "problemes" català i basc, el *Setmanari de Vilanova i la Geltrú* advertia de la necessitat de tornar-se a mobilitzar per la consecució de l'Estatut i, tot reivindicant una política d'unitat, parlava de l'Assemblea de Catalunya com una experiència del passat:

> "No podem altra vegada perdre l'oportunitat històrica d'aconseguir un veritable estatut, com a mínim, igual al del 32, amplament reivindicat per tot el poble de Catalunya en aquell organisme unitari que era l'Assemblea de Catalunya; no podem perdre aquesta oportunitat històrica, perquè ara és el moment d'aconseguir tot allò que el poble ha demanat.
>
> Per tant, més que mai, cal una autèntica política d'unitat que permeti l'aconseguiment d'una constitució avançada que permeti de tenir ben aviat un estatut ampli que reconegui la capacitat d'autogovern del nostre país, perquè sols així Catalunya podrà aportar el seu concurs a la realització d'un estat lliure, democràtic i solidari."[122]

COROL·LARI: L'ALTERNATIVA PERDUDA

"Moderadament, prudentment, només demanem que ens tornin allò que ens van prendre el 1939. Molts pensen que som massa moderats. El nostre poble és moderat. Ara, som intransigents en la nostra moderadíssima posició, perquè no volem que la prudència ens faci traïdors."

Intervenció de Jordi Carbonell, en nom de l'Assemblea de Catalunya, en els parlaments de l'Onze de Setembre de 1976 a Sant Boi de Llobregat.

A partir del moment que els partits polítics assumiren la representativitat popular –en fou un primer intent fallit, per desavinences internes, la constitució del Consell de Forces Polítiques de Catalunya, el 31-XII-1975– i deixaren de banda l'esperit d'unitat, encara que aquesta fos més formal que real i encara que hi haguessin molts problemes interns, la interpretació dels quatre punts assemblearis passà a dependre dels interessos partidistes: del consens unitari es lliscà cap a la negociació fragmentada, o si voleu, s'anà de la transició a la transacció. A cada bugada, naturalment, es perdé un llençol. L'operació Tarradellas, orquestrada pel govern de Suárez, restà protagonisme a les forces polítiques catalanes majoritàries que havien aconseguit la victòria en les eleccions legislatives del 15-J. La constitució, el 25 de juny del mateix any 1977, de l'Assemblea de Parlamentaris, que agrupava tots els diputats i senadors electes, desplaçà encara més l'Assemblea de Catalunya a un segon pla –a partir d'aleshores, interpretà el galdós paper de convidada de pedra–. Ara bé, la creació de l'Assemblea de Parlamentaris tingué encara un efecte pitjor: obrí una esquerda entre les forces polítiques que havien aconseguit representació parlamentària i les que n'havien quedat excloses a causa de la seva il·legalitat (Mayayo, 2002: 166-167).

Amb l'eufòria recent pels resultats electorals del 15-J, l'Assemblea de Parlamentaris –presidida pel PSC-PSOE, el PSUC i el Pacte Democràtic per Catalunya– maldà per ocupar de totes totes la centralitat de la vida política catalana i, en el procés negociador amb el govern espanyol per restablir la Generalitat, hagué de fer front –sense gaire encert– a l'omnipresent "veu pactant" del president de la Generalitat a l'exili. En el duel entre la legitimitat històrica, encarnada pel president Tarradellas, i la legitimitat democràtica, de la qual tenien la batuta el PSC i el PSUC, l'Assemblea de Catalunya quedà, fet i fet, relegada a mera observadora abnegada, com una via morta del siste-

ma ferroviari reformista. L'Assemblea de Catalunya ja era definitivament "substituïble". La presència pletòrica de Josep Tarradellas a la plaça de Sant Jaume de Barcelona, el 23 d'octubre de 1977, assenyalà el començament d'una nova etapa política i, des d'un punt de vista simbòlic, la fi de l'Assemblea de Catalunya. La resta, ho hem vist, foren les escorrialles.

La reivindicació unitària de l'Assemblea de Catalunya es convertí, pel pes del corró camaleònic del reformisme i per l'aquiescència partidista, en una alternativa perduda. Els partits polítics s'apropiaren de la legitimitat democràtica que la instància unitària s'havia guanyat al carrer, en les assemblees locals i comarcals, i, amb més o menys escrúpols, renunciaren a l'ideari programàtic assembleari que havien compartit amb la gairebé totalitat dels agents de l'oposició antifranquista. Amb el temps, certament, a costa de molts sacrificis i moltes renúncies, els quatre punts de coincidència entre les forces polítiques, sindicals i socials catalanes s'aconseguiren, per bé que només molt parcialment.

Malgrat la pressió democratitzadora, l'amnistia es concedí en compta-gotes i amb el sobrepreu de l'oblit; l'exercici de les llibertats democràtiques fou vulnerat sovint pels aparells de l'estat nostàlgics dels temps d'impunitat; el restabliment de les institucions estatutàries es féu amb notable retard i en condicions vergonyants i, no cal dir-ho, la coordinació interterritorial mai no passà, en el millor dels casos, de les bones intencions o, en el pitjor, de les prohibicions constitucionals significatives. Un dels drets bàsics que reclamava l'Assemblea de Catalunya, el de l'autodeterminació, és avui encara, tot i el reconeixement de què gaudeix pels organismes internacionals, un tema tabú que encèn les ires i les fòbies dels partits espanyols situats tant a l'esquerra com a la dreta de l'espectre polític.

Gener de 2005

APÈNDIX DOCUMENTAL

Apleguem, en aquest apèndix, cinc documents, poc coneguts o inèdits, relacionats amb l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú que hem citat en el cos de l'estudi. Els ordenem cronològicament segons la datació que duen. Del primer (l'opuscle *Alternativa Democràtica Municipal de Vilanova i la Geltrú*, publicat el 1976), tan sols en transcrivim la versió catalana, tot i que aparegué també en castellà. El segon ("Dades històriques de l'Assemblea de Catalunya a Vilanova i la Geltrú") i el tercer ("Discurs de Josep Gomariz Meseguer en la presentació pública de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú, a la Sala, el 6 de novembre de 1976") s'han conservat en forma mecanoscrita. Del quart ("Comunicat de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú"), un document mecanoscrit que circulà també en una versió castellana, en transcrivim únicament el text en català. Pel que fa al cinquè ("Extractes del *Llibre d'Actes de l'Assemblea Democràtica Local, 1976-1977*"), intentem de reproduir, tant com sigui possible, la disposició del text original. En tots cinc casos, la transcripció és literal, per bé que hi hem fet algunes esmenes ortogràfiques per facilitar-ne la lectura.

Agraïm a Montserrat Comas, directora de la Biblioteca Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, la seva amabilitat a l'hora d'informar-nos sobre l'existència dels dos documents dipositats en el centre que dirigeix. També regraciem a Josep Gomariz Meseguer, membre actiu de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú i actual secretari de l'Ajuntament de la capital del Garraf, que ens hagi deixat reproduir els dos documents que guarda zelosament en el seu arxiu particular. Reconeixem, per acabar, la bona memòria i la cordialitat de Rafael Mestres, director de l'Arxiu Històric Comarcal de Vilanova i la Geltrú, que ens ha permès de consultar el quadern *Llibre d'actes de l'Assemblea Democràtica Local (1976-1977)*, dipositat per Sixte Moral en l'arxiu esmentat suara.

1. ALTERNATIVA DEMOCRÀTICA MUNICIPAL DE VILANOVA I LA GELTRÚ

PRÒLEG

La Comissió Local Permanent de l'Assemblea de Catalunya, conscient de la seva responsabilitat davant l'inevitable canvi democràtic, redacta el present programa d'aternativa municipal i el sotmet a estudi i discussió de totes les organitzacions polítiques, cíviques, culturals, sindicals, recreatives i professionals, i en general a tothom interessat a situar i fer avançar Vilanova pel camí d'una gestió pública autènticament democràtica.

Aquesta Comissió és conscient que aquest objectiu és incompatible amb l'actual ordenament polític de l'Estat Espanyol, i inabastable a través d'aquest ordenament. Tan sols les condicions creades per un procés de trencament democràtic amb l'actual situació i amb el passat que l'ha creada, seran capaces d'establir les bases necessàries per al desenvolupament d'una estructura política que garanteixi la llibertat d'associació, d'expressió, de reunió, de vaga i manifestació, que faci possible l'accés del poble al poder polític i econòmic.

L'Assemblea de Catalunya, plataforma unitària per a la consecució dels quatre punts

1. la consecució de l'amnistia general dels presos i exiliats polítics;

2. l'exercici de les llibertats democràtiques fonamentals: llibertat de reunió, d'expressió, d'associació –inclosa la sindical–, de manifestació i dret de vaga, que garanteixin l'accés efectiu del poble al poder polític i econòmic;

3. el restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut de 1932, com a expressió concreta d'aquestes llibertats a Catalunya i com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació;

4. la coordinació de l'acció de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica;

es compromet des d'ara a unir els seus esforços amb tots els sectors populars i a servir de punt de confluència a tots els qui desitgin intervenir en l'elaboració i redacció definitiva d'aquest programa, per tal que en el mateix moment que siguin restablertes les llibertats polítiques, Vilanova disposi d'una alternativa municipal, elaborada, vàlida i representativa.

Aquest programa s'ofereix, d'una banda com a mecanisme de canvi, i per l'altra com a exposició de quines han de ser a judici d'aquesta Comissió Permanent, les principals línies d'actuació d'una correcta gestió municipal.

PROCÉS DE CANVI

1

Amb l'establiment de les llibertats democràtiques, l'actual Administració Centralitzada, sofrirà una radical transformació i amb aquesta transformació els Municipis recuperaran les seves llibertats i la seva possibilitat d'actuació.

L'aplicació del principi d'autonomia i la seva prolongació a la gestió municipal, com a concreció immediata del dret de sobirania popular, serà l'element més directe de participació del poble en les funcions públiques.

2

Des del primer moment, d'acord amb el caràcter provisional, i fins que el poble en eleccions lliures –amb dret de vot des dels divuit anys– elegeixi la composició dels Òrgans del poder, serà establert un Ajuntament Provisional que, promogut per l'Assemblea, es regirà per l'Estatut d'Autonomia de 1932, i estarà composat per una representació de les organitzacions, grups i entitats interessades en l'elaboració i desenvolupament d'aquest programa.

3

Les missions de l'Ajuntament Provisional seran:

a) assumir plenament totes les responsabilitats necessàries per organitzar i dirigir l'adaptació de la ciutat a la nova situació política;

b) de mutu acord amb el Govern de la Generalitat de Catalunya, convocar, organitzar i garantir unes eleccions lliures a Batlle i Consellers;

c) mentre no es duguin a terme aquestes eleccions, l'Ajuntament Provisional serà responsable de l'aplicació de les línies d'actuació definides en aquest programa;

4

Mitjançant les eleccions citades es constituirà l'Ajuntament de Vilanova i considerarà finalitzada la seva actuació l'Ajuntament Provisional.

LÍNIES D'ACTUACIÓ

En aquest moment és prematur encara confeccionar un programa municipal, que haurà d'ésser missió de l'Ajuntament Provisional; però la Comissió Local Permanent de l'Assemblea de Catalunya creu de màxima importància d'exposar aquells prinicipis que a judici d'aquesta Comissió han de ser base d'aquest programa.

1

El Municipi, d'acord amb el Govern de la Generalitat de Catalunya, podrà prendre iniciatives i recolzar formes de cooperació amb els diversos sectors productius (camperols, pescadors, industrials, etc.) amb la finalitat que a través d'una acció decidida es pugui aconseguir un desenvolupament equilibrat econòmic que asseguri els llocs de treball, i una més justa distribució de les rendes del treball, tot recolzant la creació de cooperatives, tot garantint el subministre de productes bàsics, tot suprimint intermediaris, etc.

2

El pressupost municipal es confeccionarà d'acord amb les necessitats definides en aquest programa i amb concordància amb les possibilitats econòmiques del municipi, i es garantirà el control democràtic de la seva aplicació. Atès que és indispensable d'augmentar la capacitat econòmica del Mucipi per tal de fer front a les necessitats creades per l'aplicació d'un programa real de millores socials, s'exigirà la descentralització de l'administració pública, de forma que part dels impostos recaptats a Vilanova puguin ser administrats pel mateix municipi per tal de fer front a les necessitats de la ciutat.

3

Alguns problemes que afecten a Vilanova sobrepassen el marc del terme municipal. Serà doncs necessària la creació d'una Mancomunitat de la Comarca del Garraf, i quan sigui necessària amb les comarques veïnes, per tal d'afrontar col·lectivament problemes com el transport interurbà, els dipòsits de deixalles, la protecció del medi ambient, la qüestió sanitària, etc.

4

Hom actuarà amb energia en el camp de la vivenda i de l'urbanisme, tot corregint l'especulació i anarquia actuals, bo i facilitant vivendes socials assequibles, a través d'amplis programes en favor dels sectors menys afavorits, tot combatent especialment l'especulació en els terrenys i posant els mitjans necessaris per a l'existència de parcs i espais lliures destinats a l'oci i l'esplai. Hom revisarà les rendes dels propietaris de més d'una vivenda, i en general hom lluitarà per la municipalització del sòl.

5

Hom posarà en marxa un ampli pla de serveis públics per tal de què l'aigua, el gas, l'electricitat, el telèfon i els transports urbans arribin a qualsevol punt de la ciutat amb eficàcia, preus assequibles i garantia de subministre; i en general hom lluitarà per la municipalització dels serveis possibles, i si més no, de la xarxa de distribució.

6

La cultura –en sentit ampli– serà potenciada al màxim, perquè és l'únic mitjà eficient per a la tasca de desalienació de l'home amb la seva circumstància, i perquè li dóna l'oportunitat de l'anàlisi crítica per tal de transformar la societat tot recolzant-se en l'experiència.

Dintre de la cultura del poble català hi ha la llengua tradicional de Catalunya. El potenciament per l'ús oficial i públic d'aquesta llengua, bandejada sistemàticament des de 1939 pel franquisme, serà tasca primordial de l'Ajuntament, per a la conquesta de la plena identitat del poble i pel retrobament dels seus lligams històrics i comunitaris.

7

L'educació és ara per ara una necessitat insatisfeta. I ha de ser el primer pas cap a una efectiva igualtat de possibilitats d'actuació de tots els ciutadans. L'Ajuntament vetllarà l'educació i la seva qualitat a través de l'escola única i pública, complementada amb els centres d'ensenyament mitjà i tècnic -d'acord amb el Govern de la Generalitat de Catalunya, i amb qualsevol altra entitat o associació (tot recobrant si cal les experiències dels Ateneus Obrers en aquest sentit) que es plantegi preferentment el fet educatiu com a fet desalienador i capaç de dotar d'una consciència crítica al ciutadà responsable.

L'Ajuntament treballarà per tal que la cultura tingui una expressió veritablement democràtica, i com a primera mesura, garantirà i posarà el màxim d'esforç en promoure llocs escolars i de guarderies suficients, per tal que l'educació sigui un fet per a tothom. L'ensenyament, en una realitat nacional diferenciada, ha de ser arrelat a la realitat, és a dir català, i preferentment orientat a les necessitats de les classes populars.

Pel que fa a la llengua, el sistema educatiu (i sobretot l'escola) tindrà també en compte l'existèn-

cia d'àmplies masses de població que han estat desarrelades de les seves zones d'origen per raons socioeconòmiques i que han contribuït al creixement econòmic de la població amb el seu treball, les quals han utilitzat o utilitzen una llengua distinta a la tradicional catalana.

L'escola així haurà de ser el marc preferent on democràticament es graduï, en un primer moment, la coexistència de les llengües maternes, per tendir a la definitiva normalització de la llengua i cultura populars tradicionals.

8

El dret d'expressió i reunió, així com el de participació, en la gestió dels afers públics, tants d'anys negats a les classes populars, serà un objectiu que l'Ajuntament assumirà amb la màxima responsabilitat. A tal efecte promourà centres cívics i socials a tots els barris, que canalitzin l'oci i la inserció en els afers públics dels ciutadans, tant en forma de grups de joves, grups d'esplai, cercles de jubilats, així com de qualsevol grup social que tingui uns interessos específics, per tal que l'exercici real de les llibertats democràtiques sigui un fet.

9

També serà organitzada des del punt de vista col·lectiu l'assistència mèdica i sanitària. Seran creats dispensaris per a urgències en nombre suficient, així com centres d'internament capaços i ben equipats (d'àmbit local i comarcal). Tan sols l'organització social de la medicina pot posar a l'abast de qualsevol ciutadà els serveis més complerts i les tècniques més modernes.

Aquest document de l'Assemblea Democràtica fou discutit i aprovat per vint-i-tres entitats representades (recreatives, culturals i cíviques), i amb la col·laboració d'observadors de les viles de la comarca, en les sessions de 22-II i 4-IV-1976.

Assemblea Democràtica. *Alternativa Democràtica Municipal de Vilanova i la Geltrú.* [Vilanova i la Geltrú]: Assemblea Democràtica, [1976]. 10 pàgines. Text imprès, en català i castellà. Biblioteca Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú.

2. DADES HISTÒRIQUES DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA A VILANOVA I LA GELTRÚ

- Neix la necessitat de formar una A. de C. a nivell local, al trobar-se repetidament representants de partits de Vilanova a reunions d'A. de C. a Barcelona.

- Al febrer-març del 73 es constitueix una permanent de l'A., de la qual formen part: Moviment Socialista de Catalunya, Partit Socialista Unificat de Catalunya, Comissions Obreres, Comissió Cívica, Pescadors Democràtics, Dones Democràtiques, Mestres i Estudiants. Els quatre primers, representant col·lectius i els restants, format per persones que estan per la instància unitària amb possible incidència en els seus grups. Es constitueix un secretariat amb representants d'Obrers, Pescadors i Cívics.

- A l'octubre del 73, en la detenció dels 113, hi ha dos dels tres representants de Vilanova (el tercer a última hora no hi va poder anar). Arrel del fet comencen a nivell de grups de gent xerrades d'extensió i presentació de l'A.; es fan recollides de diners, algunes cistelles pels presos i s'editen uns christmes.

- A partir dels 113, a l'A. hi resten pràcticament grups efectius o impulsadors: MSC, PSUC i CCOO. Les Dones i la C. Cívica no desapareixen, però.

- L'activitat de l'A. queda força aturada fins l'any passat en què es convoca una manifestació contra les sentències a Garmendia i Otaegui, a la qual van unes 300 persones.

- Nou impuls en el 75, amb l'intent de recolzar les naixents Associacions de Veïns i la Coordinadora d'Entitats. Aquesta última inicia una campanya pro Amnistia, presentant-se a començaments del 76 una carta al respecte, signada per quasi totes les entitats locals al nou batlle. L'Ajuntament demana Amnistia.

- Es redacta finalment, després de llarga gestació, un document sobre una Alternativa Municipal i es creu convenient eixamplar i potenciar una Assemblea Democràtica local.

- Es fa una reunió ampliada en la qual es convida el Partit Carlí i les entitats vilanovines. També s'hi presenta el Partit del Treball. Es discuteix l'Alternativa Municipal.

- En una segona reunió, s'hi integra el Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans. S'aprova l'Alternativa Municipal i es creu convenient impulsar comissions per aprofundir cada punt d'aquest document; l'única que es crea és en aquests moments estancada. S'adhereixen, formant part de la taula de l'A. vàries entitats cíviques.

- Es comença una campanya contra la manca d'aigua a la vila que s'acaba amb una manifestació poc nombrosa i la rebuda per part del batlle d'una representació de l'A.

- S'inicien unes reunions ampliades i obertes per fer discussió política sobre temes com el contenciós Taula-Assemblea o la reunió d'Instàncies Unitàries de València. L'alta volada d'aquestes reunions mentre a la vila existeix una problemàtica molt concreta fan fracassar aquestes reunions.

- Es fa un funeral, amb molt poca assistència, pels morts de Montejurra.

- Es llencen alguns papers i pintades sobre problemes concrets (per exemple, la manca d'aigua) i s'envien alguns comunicats a la premsa.

- Es crea un lligam de contacte i participació amb el Secretariat local de la Marxa de la Llibertat i es gestiona davant les autoritats de la vila les detencions provocades per la Marxa.

- Es crea la Intercomarcal de l'A. de C. a fi de potenciar de forma més global i àmplia l'A. De forma creixent, la Intercomarcal l'estan formant les comarques d'Alt i Baix Penedès, Garraf, Alt i Baix Camp, Anoia, Conca de Barberà, Tarragona ciutat, la Segarra tarragonina, amb possibilitat d'ampliació cap al Priorat i Baix Ebre. Aquesta Intercomarcal impulsa la manifestació pro Amnistia de Vilafranca del Penedès i l'Aplec d'Estiu a Montblanc, així com la coordinació del pas de la Marxa.

- S'intenta crear una Assemblea Comarcal a nivell de Garraf amb gent de Sitges, Cubelles, Sant Pere de Ribes, Les Roquetes i Vilanova, estant avui encara en gestació.

- També està prevista des de fa temps una presentació pública de l'A. D. a Vilanova.

- Projecte d'iniciar una nova campanya de sensibilització al problema de l'aigua a Vilanova.

- Últimament s'integren a l'A.D. local, les Joventuts Comunistes de Catalunya. El grup de Pescadors de nou hi forma part.

Vilanova i la Geltrú, setembre 1976

Document mecanoscrit (2 fulls), conservat per Josep Gomariz Meseguer en el seu arxiu particular.

3. DISCURS DE JOSEP GOMARIZ MESEGUER EN LA PRESENTACIÓ PÚBLICA DE L'ASSEMBLEA DEMOCRÀTICA DE VILANOVA I LA GELTRÚ, A LA SALA, EL 6 DE NOVEMBRE DE 1976[123]

Es necesario, primeramente, hacer constar que la intención de este documento no es el análisis exhaustivo del proyecto de Ley para la Reforma Política y el subsiguiente referéndum, por lo tanto algunos aspectos o matices no quedarán reflejados. Lo que pretendemos es exponer una serie de criterios o razones por las que l'A.D.V. debe abstenerse en la votación de dicho referéndum, al no reunir éste, una mínima serie de condiciones democráticas que le den validez como tal.

Igualmente es necesario advertir que al hablar del referéndum haremos constantes referencias a L.R.P. por razones obvias, ya que la razón de ser del referéndum es la L.R.P. Creemos por estas razones que cualquier campaña de propaganda y agitación en favor de la abstención deberá siempre partir de la crítica al procedimiento antidemocrático en la elaboración de la ley que se pretende imponer a la aprobación del país mediante el referéndum del 15-D.

El principal criterio político que cabe argumentar para la abstención al referéndum es: el carácter claramente antidemocrático del mismo, así como de la elaboración de la ley de R. P. que se pretende someter mediante referéndum a la aprobación popular.

La oposición democrática, al no aceptar ninguna fuente de legalidad que no sea la expresada por la soberanía popular, debe rechazar esta ley de R. P. y el consecuente referéndum, cuyo único objetivo es perpetuar en el poder a los que durante 40 años lo tuvieron y mantuvieron contra la voluntad popular. La oposición (que en este pais solo puede ser) democrática no puede aceptar una L. de R. P. elaborada de espaldas al pueblo y un referéndum que pretende aprobarla, y consecuentemente legitimar un gobierno que nació contra el pueblo y vive a costa del pueblo; y todo ello por varias razones:

-Nadie, más que el propio gobierno y "grupos afines" *adictos al régimen* pueden controlar la pureza del procedimiento y los resultados del referéndum. Ser juez y parte va en contra de cualquier tipo de democracia [por fácil que sea manipularla].

-Que la ley R.P. al no haber sido elaborada por la totalidad *no es democrática ni representativa* de las fuerzas políticas y sociales del Estado, mediante una confrontación libre de ideas y programas de gobierno. *[*Elaboración que hubiera sido posible mediante la apertura de un periodo constituyente, con la participación en las elecciones parlamentarias de todos los partidos políticos.*] No*

-Que por el contrario, ha sido elaborada por un gobierno que durante 40 años, y fiel a su origen, ha perseguido sistemáticamente cualquier expresión de la "soberanía popular" que ahora demagóficamente pretende respetar. Que el gobierno solo representa a los intereses sectarios de la burguesía monopolista (recientes medidas económicas) y que mediante "su reforma" solo pretende seguir manteniendo la rienda del poder, a la vez que oportunistamente adquirir su "legitimidad democrática" como representantes del pueblo español.

-Que al pueblo español, y como resultado de la represión ejercida sobre los partidos políticos, con la finalidad de garantizar los intereses políticos y económicos del gobierno, se le ha negado un derecho fundamental e inalienable, como es la libre información y contrastación de las diferentes opciones políticas que existen en nuestro pais, con el objeto de poder manifestar libre, reflexionada y responsablemente, su postura política. Por esta razón, o sea, la restricción a la libre circulación y expresión de las ideas, la ley de R. P. no resiste un análisis serio de pureza democrática, convirtiéndose de hecho en una ley impuesta, al ser la única opción política (la gubernamental) que al pueblo español se le ofrece.

-Que la ley de R.P. que se pretende hacer aprobar con el referéndum, no reconoce ninguna de las aspiraciones de los pueblos diferenciados del Estado Español y que en Catalunya se concreta en el restablecimiento del Estatut del 32 y de la Generalitat.

Por todas estas razones, y como consecuencia lógica, la oposición no puede aceptar la participación en un referéndum que no reúne las mínimas condiciones previas de democracia, a saber:

a) Legalización de todos los partidos políticos y organizaciones sindicales, sin exclusión.

b) Amnistía total para los presos políticos y libre retorno de todos los exiliados. *Amnistía laboral.*

c) Reconocimiento efectivo del pleno ejercicio de las libertades de expresión, reunión, asociación y manifestación.

d) Derogación del decreto-ley sobre terrorismo y demás leyes represivas, y supresión del Tribunal de Orden Público.

e) Igualdad de oportunidades para todos los partidos y organizaciones sindicales en el acceso a la radio y televisión estatales.

f) Suprimir el aparato político-administrativo del Movimiento para impedir su empleo como medio de presión.

g) Participación de los partidos políticos democráticos en el control de la consulta popular.

x) libertades políticas

*Por la plena consecución de la Libertad, Amnistia y Estatuto de Autonomía. Abstenerse de votar.

-Votar en blanco es aceptar el referéndum, abstenerse es no reconocer la validez del mismo.*

Text mecanoscrit amb esmenes manuscrites (2 fulls), conservat per Josep Gomariz Meseguer en el seu arxiu particular.

4. COMUNICAT DE L'ASSEMBLEA DEMOCRÀTICA DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Davant la propera celebració del referèndum proposat pel Govern Suárez amb la finalitat d'aconseguir un pretès suport popular, que legitimi les reformes imposades des del poder i a les quals ja han dat el seu vist i plau les Corts franquistes, l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú rebutja el referèndum reformista pel seu caràcter antidemocràtic, i perquè no respon als interessos del poble com en moltes ocasions aquest ha manifestat.

El Govern, que ara es proposa que ara acceptem "la seva reforma", és el mateix que té poblades les seves presons de presos polítics, el mateix que el dia 7 de novembre prohibí la celebració del V aniversari de l'A. de C. i el dia 12 reprimí amb duresa inadmissible les manifestacions que a tots els pobles de l'Estat Espanyol encapçalaren els treballadors amb el fi d'expressar la seva disconformitat amb les mesures econòmiques antiobreres promulgades pel govern Suárez, i que a Vilanova, com a tants d'altres pobles i ciutats de Catalunya, picà i detingué els que exercien el seu dret a manifestar-se lliurament com a ciutadans. I ara, aquest mateix govern ens incita al fet que votem en un referèndum típic del franquisme, la seva reforma. Una reforma en l'elaboració de la qual no ha participat el poble, que ha estat confeccionada a l'esquena de les veritables aspiracions d'aquest poble.

L'Assemblea Democràtica denuncia el caràcter demagògic de la consulta perquè presenta la Reforma com a única alternativa possible a les aspiracions democràtiques de la població: optar pel "sí" significa prendre partit per una "constitució atorgada" i donar suport a la democràcia "a la española" de Suárez, mentre que optar pel "no" és votar al continuisme franquista, i ambdues opcions són lluny de les veritables intencions democràtiques del poble. L'A. D. no pot acceptar una consulta electoral que atempti contra les llibertats. No accepta un referèndum mentre els partits polítics siguin encara en la il·legalitat i amb una tolerància discriminada, quan els drets d'expressió i de reunió són trepitjats: suspensió de conferències, mítings, detenció de gent per fer campanya abstencionista... quan el dret de manifestació és durament reprimit: els vilanovins n'hem tingut una mostra recent el dia 12.

L'A. D. no pot acceptar una consulta en què no hi hagi igualtat d'oportunitats a la premsa, radio i televisió per a tots els partits democràtics; i mentrestant, el Govern inverteix en propaganda més de mil milions de ptes. que són de tots els ciutadans de l'Estat Espanyol, per defensar únicament les seves opcions. No es pot admetre, en definitiva, el referèndum perquè no n'és assegurat el control rigorós dels vots emesos. ¿Qui inspecciona els resultats electorals si no els delegats del Govern que té interessos –el més

gran interès– a la consulta? L'A.D. considera que l'únic referèndum vàlid fóra el que preguntés al poble si és o no és d'acord amb la convocatòria d'unes Corts Constituents, un cop garantides les llibertats polítiques i els drets (de reunió, de manifestació, d'expressió, etc.) i la igualtat d'oportunitats de tots els partits i organitzacions sindicals, així com promulgada una àmplia amnistia, dissolt l'aparell politicoadministratiu del Movimento per tal d'impedir la seva utilització com a mitjà de pressió governamental, i també el restabliment dels principis i institucions configurats en l'Estatut del 32 com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació, que ara a Catalunya es concretaria en la formació d'un govern provisional de la Generalitat.

Per tot això l'A. D. de Vilanova crida a tots els vilanovins per tal que, fent ús dels seus drets de ciutadans i de les seves aspiracions a la llibertat democràtica, s'abstinguin de votar en un referèndum que atempta contra els seus interessos. L'abstenció activa a la consulta electoral és l'única opció conseqüent per propiciar un canvi democràtic que retorni al poble les seves llibertats.

L'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú continuarà impulsant la lluita de tots els catalans per la LLIBERTAT, L'AMNISTIA I L'ESTATUT.

Secretariat de l'A. D. de Vilanova i la Geltrú[124]

Assemblea Democràtica. *Comunicat de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú.* [Vilanova i la Geltrú]: [Assemblea Democràtica], [1976]. 1 full. Text en català i en castellà, mecanoscrit a dues cares. Biblioteca Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú.

5. EXTRACTES DEL *LLIBRE D'ACTES DE L'ASSEMBLEA DEMOCRÀTICA LOCAL (1976-1977)*: PREPARATIUS PER A LA CELEBRACIÓ DE L'11 DE SETEMBRE DE 1977

Reunió de l'Assemblea dia 2 de Setembre de 1977

Assisteixen: CANVI [Col·lectiu d'Acció No Violenta] - PSUC - CDC - ERC - Grup de Dones - MUM [Moviment d'Unificació Marxista] - PSC - Associació Catalana de la Dona - CSUT [Confederació de Sindicats Unitaris de Treballadors]

Ordre del dia:
Aprovació Crida.
Propaganda al carrer
- cartells
- octavetes

Comissió de preparació de la plaça
- Servei d'ordre
- muntatge tarimes

Permisos
Propaganda acte anti-tèrmica

El Piqué ha dit que sí a:
Megafonia a la Plaça
Estrado
Tancar els carrers

Aprovació crida: CDC posa dificultats devant del terme "lluita"

Permisos pel dia 10: PSC

Proposta ERC de portar el proper dimarts 500 ptes. Per organització per les despeses del dia 10

Cartell: tiratge de 2.500 exemplars
Mitjans d'informació
-ràdio (MUM)
- Setmanari i Diari (PSC) (MUM)

Servei d'ordre: dos per organització

Demanar l'escola Llebetx per centralitzar el Servei d'Ordre del dissabte (MUM).

Propera reunió amb el Piqué: hi anirà en Joan Benet.

L'Esquerra agafa el secretariat per dos mesos.

6 de setembre 1977

Assisteixen: CANVI - PTE [Partit del Treball d'Espanya] - ERC - MUM - Comissió Coordinadora Campanyes Jovenils - Grup de Dones - Comissió Antitérmica - CDC - PSUC - PSC - Ass. Catalana

Ordre del dia:
- Informació dels diferents serveis
- Propaganda. Premsa, ràdio...
- Economia
- Servei d'ordre: responsable
- Contingut dels parlaments
- Proposta dels joves
- Zones per a repartir

Paguen: ERC: 500 PTE: 500 PSC: 500
CDC: 500 Grup Dones: 250
MUM: 500 PSUC: 500

L'acte del Pavelló toca a 750 ptes per organització. Els comunicats els pagarà l'Ajuntament.

Reunió amb en Piqué: Porta s'encarrega del muntatge tècnic.

Responsable Servei d'Ordre: Josep M. Porta

Divendres a les 8 (ACORD) reunió dels del S. O. amb en Porta

Contingut parlaments: A. Baig - Dones... 3er
M. Sellarès - 11 setembre -
Assemblea - FINALITZARÀ
Oriol - tema històric - 1er
Toledano - immigració (segon)

Intervindrà un jove llegint un comunicat referent a la problemàtica dels joves, Generalitat...

Araceli Ibàñez: llegirà un comunicat de l'Assemblea. El redacten PSC - ERC.

Manifestació: representants de les organitzacions que treballen dins l'Ass. aniran al encapçalament.

Recorregut: Sant Sebastià - Tetuán - Rambla - Plaça de les Neus - Sant Gregori - Plaça de la Vila.

ZONES PER REPARTIR :

PSUC - SANT JOAN

PSC - BARRI VELL DE VILANOVA

MUM - BARRI DE MAR (Rbla. Sant Cristòfor)
ERC - " " " (" - Xalet Nin)

CSUT - PTE - GELTRÚ

JOVES - CAMÍ IMSA - RENFE - OLIÀ - MARQUÈS

CCOO - ESMERALDA - PIRELLI

UGT - ARMANYÀ - TACÓ

DONES - RAMBLA

CDC - LLIBERTAT - CAPUTXINS - ESTACIÓ - CARRETERA

CANVI - SAMÀ - PLAÇA

Llibre d'Actes de l'Assemblea Democràtica Local (1976-1977). Quadern manuscrit, pàg. [14-15]. Arxiu Històric Comarcal de Vilanova i la Geltrú.

NOTES

[1] Sobre l'Assemblea de Catalunya, considerada un dels moviments unitaris més amplis de la història catalana i un dels més importants de la pressió democratitzadora, vegeu Colomer (1981 i 1985), Batista i Playà (1991) i, entre altres estudis, Bernad (2001).

[2] «Comunicat de la primera reunió de l'Assemblea de Catalunya. 11 de novembre 1971», reproduït a Batista i Playà (1991: 301-302).

[3] Rafael Ribó, «Visca l'Assemblea de Catalunya!», *Avui*, 6-XI-1976, pàg. 3.

[4] Ibídem. Compartia una opinió similar Joan Colomines i Puig (PSC), el qual, el 1976, reconeixia el prestigi de l'Assemblea de Catalunya, proposava reforçar-la com a «confluència de partits, de grups de pressió diversos, de corrents sindicals, de representacions comarcals provinents d'assemblees comarcals i locals» i plantejava que, a més de defugir el perill del personalisme i del partidisme, la instància unitària havia d'actualitzar els quatre punts per convertir-se en l'«òrgan de coordinació de la lluita per l'alliberament de Catalunya i pel refermament de les nostres institucions» (Colomines, 2003: 264-266).

[5] Pere Pugès i Dorca, «IV Sessió Plenària de l'Assemblea de Catalunya», *Canigó*, núm. 528 (19-XI-1977), pàg. 18. Les intervencions dels representants dels partits polítics a la IV Sessió Plenària de l'Assemblea de Catalunya eren sintetitzades pel cronista amb una imatge molt gràfica: «havien sortit de casa per anar a l'enterrament de quelcom viu i que es va resistir a ésser enterrat» (ibídem).

[6] Pel que fa als antecedents de l'Assemblea vilanovina, vegeu el document transcrit a l'apèndix documental (text núm. 2), com també Moral i Farré (1981: 49-60) i el testimoni de Joan Rodríguez, militant del PSUC i activista entusiasta de l'Assemblea de Catalunya (Gutiérrez, 2004: 175-214); sobre l'Assemblea de Catalunya al Garraf, vegeu Bernad (2001: vol. 3, 955-970). A propòsit, d'altra banda, de les manifestacions de l'1 i el 8 de febrer a Barcelona, qualificades per l'Assemblea de Catalunya com els actes d'afirmació democràtica i nacional catalana més importants des de 1939, vegeu Ballester i Risques (2001), especialment les pàgines 125 i 129 (l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú es pronuncià públicament a favor de l'amnistia l'11 de febrer de 1976).

[7] «Constitución a nivel local de la "Assemblea Democràtica de Catalunya"», *Villanueva y Geltrú*, núm. 1492 (6-III-1976), pàg. [21] (cf. també, «Vilanova i la Geltrú. Constitución de la "Assemblea Democràtica"», *El Correo Catalán*, 3-III-1976, pàg. 9).

[8] Segons recollia Oriol Pi de Cabanyes en el seu dietari, els primers contactes per a l'elaboració d'un programa «coherent» d'alternativa municipal s'iniciaren el matí del dissabte 24 de gener de 1976 «amb la trobada de tretze entitats cíviques i recreatives al local, fred i glacial, de la societat L'Acord» (Pi de Cabanyes, 1980: 46)

[9] Sobre el moviment ecologista català d'aquest període, vegeu Garcia, Reixach i Vilanova (1979), especialment el capítol segon («Un territori desordenat i una agricultura espoliada», pàg. 99-141), en què Xavier Garcia fa un repàs de les agressions al patrimoni natural. Quant a la lluita contra la tèrmica de Cubelles, vegeu Moral i Farré (1981: 85-133), i també Garcia (1989: 69-70).

[10] Assemblea Democràtica, *Alternativa Democràtica de Vilanova i la Geltrú. [Vilanova i la Geltrú]*: Assemblea Democràtica, [1976]. Aquest text és transcrit a l'apèndix documental (text núm 1).

[11] A propòsit d'aquest programa d'alternativa municipal, Moral i Farré conclouen que «aleshores no es pensava que [...] podria ser considerat anys més tard política-ficció» (Moral i Farré, 1981: 53).

[12] «Varios detenidos en relación con la "Marxa de la llibertat"», *Villanueva y Geltrú*, núm. 1510 (10-VII-1976), pàg. [1].

[13] Anys més tard, l'alcalde Josep Piqué Tetas treia ferro a la conflictivitat de l'estiu de 1976 i es vantava d'haver autoritzat la vinguda de la Marxa de la Llibertat, i també, en tant que delegat governatiu, de tenir molt bones relacions amb la Guàrdia Civil i amb la Policía Nacional (Ràfols, 1997: 153-154). De fet, durant aquella primavera i aquell estiu de 1976, en ple mandat de Piqué, les prohibicions i la repressió estaven tant a l'ordre del dia que no conviden a gaires alegrois. Dos botons de mostra. El 3 d'abril, el recital de Lluís Llach, organitzat pel TRUC [Tots a la Recerca d'Un Compromís] al Pavelló Municipal d'Esports, va ser prohibit pel Govern Civil de Barcelona que s'emparà en un reglament de l'any 1935! («Suspendido el recital de Lluís Llach», *Villanueva y Geltrú*, núm. 1496 [3-IV-1976], pàg. [1]). Els joves del TRUC protestaren per la decisió governativa, si bé reconeixien que era força original la nova fórmula de prohibició: «si a en Lluís Llach primer li prohibien les cançons, i després les actuacions, dissabte a Vilanova a en Lluís Llach li varen prohibir el públic» (El TRUC de Vilanova, «Consideracions del Grup TRUC. Sobre la prohibició del recital d'en Lluís Llach», *Villanueva y Geltrú*, núm. 1497 [10-IV-1976], pàg. [9]; cf. Jordi Casas i Vidal, «La bústia de Canigó. Llach, sempre prohibit», *Canigó*, núm. 447 [1-V-1976], pàg. 6). El 17 de juliol, el recital del *cantaor* Manuel Gerena (proper al PSUC), organitzat també pel TRUC al Teatre del Cercle Catòlic, es convertí en un altre acte reivindicatiu a favor de les consignes democràtiques i una via per expressar els anhels de llibertat d'un poble després de gairebé quaranta anys de dictadura. Els joves del TRUC tornaren a manifestar la seva perplexitat per la irrupció de la Guàrdia Civil i se'n queixaren amb indignació: «Com és possible que, sense cap explicació, s'interrompeixi un acte legal, oportunament autoritzat per la més alta magistratura provincial? Mentre les més altes personalitats del govern de la nació parlen d'amnistia i de diàleg d'una forma esperançadora, com s'entén que a Vilanova succeeixin incidents com el de dissabte sense cap mena d'explicació? Ens agradaria saber quina és l'opinió del nostre Ajuntament, que també s'ha manifestat a favor de la democràcia, davant de fets d'aquest tipus» (TRUC de Vilanova, «Carta oberta del TRUC», *Vilanova i la Geltrú*, núm. 1512 [24-VII-1976], pàg. [3]; cf. Moral i Farré [1981: 27-28], i també la versió edulcorada que en dóna l'alcalde Piqué a Ràfols [1997: 155]).

[14] M. R. [Moral Reixach], «La Columna Abad Escarré de la "Marxa de la Llibertat" en nuestra ciudad», *Semanario Vilanova i la Geltrú*, núm. 1514 (21-VIII-1976), pàg. [29]

[15] Sembla que podia haver influït en la intervenció de l'Ajuntament el fet que hi hagués un acord tàcit de molts balls populars de no sortir el dia de la Festa Major de la vila si no s'aconseguia l'alliberament dels detinguts (Sixte Moral, «Un any de gestió municipal», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 1 [21-I-1977], pàg. 12).

[16] M. R. [Moral Reixach], «La Columna Abad Escarré de la "Marxa de la Llibertat" en nuestra ciudad», art. cit.

[17] El dia següent, el dilluns 16 d'agost, es convocà un acte al Cercle Catòlic per debatre la problemàtica de la ciutat. No pogué celebrar-se, tanmateix, perquè l'edifici fou envoltat per la Guàrdia Civil. Amb la presència d'un centenar de ciutadans, l'acte es va fer al Parc Municipal i a la Plaça dels Héroes de la Armada, sense que la Benemèrita hi treiés el nas (Moral i Farré, 1981: 66).

[18] Jordi Casas i Vidal, «La bústia de *Canigó*. La Marxa a Vilanova», *Canigó*, núm. 465 (4-IX-1976), pàg. 4.

[19] Sobre el cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya, vegeu «5è aniversari de l'Assemblea de Catalunya», *Canigó*, núm. 474 (6-XI-1976), pàg. 18-28, i sobre la seva celebració a Vilanova i la Geltrú, Bernad (2001: vol. 1, 438-443).

[20] Eusebi Coromina, Antoni Reig, Isabel-Clara Simó, «L'Assemblea de Catalunya. Taula rodona», *Canigó,* núm. 474 (6-XI-1976), pàg. 18-28.

[21] «Nuestra ciudad será sede del V Aniversario de la Assemblea de Catalunya», *Diari de Vilanova*, núm. 1524 (30-X-1976), pàg. [1]. L'Assemblea Democràtica de Vilanova convocà, uns dies abans, una reunió per informar dels actes commemoratius a les organitzacions polítiques i sindicals, les entitats culturals i les associacions de veïns (Edmundo de la Hoz, «La Asamblea de Cataluña celebrará su V Aniversario en nuestra ciudad», *Diari de Vilanova,* núm.1524 (30-X-1976), pàg. [21]).

[22] «El diumenge a Vilanova», *Arreu*, núm. 2 (1/7-XI-1976), pàg. 15. Com a alternativa a la celebració del cinquè aniversari a Vilanova i la Geltrú, l'organització assembleària proposà el Pla d'en Sala de Canet de Mar, marc habitual de concentracions multitudinàries (les «Sis hores de cançó catalana» i el «Canet Rock»). «Es trià Vilanova –comentava Miquel Sellarès, membre de la Comissió Organitzadora– perquè permetia ser al bell mig de la degradació ecològica del Garraf, i això és important en uns moments que l'Assemblea llença la Campanya "Salvem Catalunya per la democràcia". Es tractarà d'una Diada Popular, però no sols amb un míting tipus Sant Boi, sinó amb una participació activa del poble» (Coromina, Reig, Simó, «L'Assemblea de Catalunya. Taula rodona», pàg. 18).

[23] *Ibídem.*

[24] «Serà la concentració més important de cantants catalans que mai s'hagi fet –continuà informant un altre membre de l'Assemblea– i representa, d'altra banda, l'aportació dels nostres cantants a l'Assemblea» (ibídem). Malgrat això, en la XXII Comissió Permanent de l'Assemblea de Catalunya, que tingué lloc a Vilanova i la Geltrú el 30 d'octubre, la delegació del PSC (Congrés) expressà la seva protesta per l'exclusió de Joan Manuel Serrat del grup de cantants que havia d'actuar a la capital del Garraf i en demanà la inclusió.

[25] «Ha sido denegado el permiso para los actos de la Asamblea de Catalunya, a celebrar mañana en Vilanova i la Geltrú», *Diari de Vilanova*, núm. 1525 (6-XI-1976), pàg. [1]. El *Diari de Vilanova* no publicà el comunicat conjunt que, sobre la programació de la jornada, havia rebut de les Assemblees de Vilanova i la Geltrú, Ribes i Roquetes.

[26] «Preocupa enfrontar-se amb una convocatòria arrelada al poble català. Tornem al temps de les prohibicions. Hom parla de consigna oficial: tolerància mínima fins que passin dues dates que es consideren claus, el 12 i el 20 de Novembre» («Temps de prohibicions, temps de mobilitzacions», *Arreu*, núm. 2 [1/7-XI-1976], pàg. 3; citat a Bernad [2001: vol. 1, 440-441, nota 190]).

[27] Carta que el governador civil de Barcelona, Salvador Sánchez Terán, adreçà al tinent coronel en cap de la 411a comandància de la Guàrdia Civil el 5 de novembre de 1976; reproduïda a Bernad (2001: vol. 1, 440). Gairebé un mes després d'escriure aquesta carta, el 4 de desembre de 1976, Sánchez Terán visità Vilanova i la Geltrú per reunir-se amb els alcaldes de la comarca i inaugurar el Col·legi nacional Carrero Blanco (en homenatge pòstum a l'expresident del govern, un franquista químicament pur, que saltà pels aires, com és sabut, el 20 de desembre de 1973 en un atemptat d'ETA). En el parlament públic, el demòcrata Sánchez Terán expressà –excepcionalment en català– la seva opinió sobre el «Referèndum per a la reforma política»: «Amics de Vilanova i de tota la comarca del Garraf, el Referèndum és el millor camí per la democràcia. Jo us demano la vostra participació i la vostra afirmació amb un "sí"» («La visita del Gobernador Civil», *Diari de Vilanova*, núm. 1530 [11-XII-1976], pàg. [1]).

[28] «En Vilanova i la Geltrú, tras la prohibición de los actos previstos en un principio, se está gestionando la posibilidad de celebrar conferencias en varias zonas de la localidad, a pesar de que se mantiene la convocatoria inicial» (L.V., «Conmemoración del V aniversario de la "Assemblea de Catalunya"», *La Vanguardia Española,* 6-XI-1976, pàg. 42).

[29] «Presentación pública de l'Assemblea de Catalunya a Vilanova», *Diari de Vilanova*, núm. 1526 (13-XI-1976), pàg. [5]. En aquells moments, integraven l'Assemblea de Catalunya a Vilanova i la Geltrú les formacions polítiques i sindicals següents: Comissions Obreres, Partit Socialista Unificat de Catalunya, Partit Socialista de Catalunya, Partit del Treball d'Espanya, Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans, Partit Carlí de Catalunya, Joventuts Comunistes i Esquerra Republicana (recentment integrada). També hi participaven entitats i agrupacions d'índole diversa. Al final de l'acte, s'hi llegiren comunicats d'adhesió emesos per grups obrers de diverses fàbriques de la ciutat i de la comarca. Els representants de l'acte de presentació pública de l'Assemblea de Catalunya a Vilanova i la Geltrú expressaren el seu desig d'obrir-se a totes les persones i entitats que volguessin integrar-s'hi (ibídem).

[30] Vegeu la transcripció del discurs que hi féu Josep Gomariz Meseguer a l'apèndix documental (text núm. 3).

[31] Al fons de l'estrada i en la taula dels parlaments, destacaven sengles senyeres. Les parets eren plenes de pancartes al·lusives a l'alliberament de la dona i al lema assembleista de «llibertat, amnistia i estatut d'autonomia». El servei d'ordre intern que establí l'organització funcionà correctament. Com a mesura preventiva, els assistents que duien bosses de mà, incloses les senyores, eren invitats a ensenyar-ne el contingut (ibídem). Cf. també, Javier C. Julián, «"El V Aniversario de l'Assemblea", reprimido», *Mundo Diario*, 9-XI-1976, pàg. 21.

[32] Vegeu, sobre els fets de la jornada del diumenge 7 de novembre, «Manifestaciones y despliegue policial», *Diari de Vilanova*, núm. 1526 (13-XI-1976), pàg. [1 i 5]; «Los conatos de manifestación del domingo. Extraordinario despliegue de la fuerza pública», *Diari de Vilanova*, núm. 1526 (13-XI-1976), pàg. [5], i Bernad (2001: vol. 1, 440-443). El mateix dia 7 es feren dues manifestacions pel cinquè aniversari de l'Assemblea, una a Vilafranca del Penedès i una altra al Passeig de Gràcia de Barcelona. Vegeu «Commemoració, malgrat tot. Actes a Vilanova, Vilafranca i Barcelona», *Avui*, 9-XI-1976, pàg. 1, i «Dues manifestacions pel 5è aniversari de l'Assemblea de Catalunya», *Canigó*, núm. 475 (13-XI-1976), pàg. 11.

[33] «Activitat política. A de C: se celebrà l'aniversari, malgrat tot. Milers de persones es manifestaren repetidament a Vilanova, a Vilafranca i a Barcelona», *Avui*, 9-XI-1976, pàg. 7.

[34] Segons informava *La Vanguardia Española*, les detencions d'aquestes vuit persones es produïren «al parecer por tener en su poder propaganda con manifiestos subversivos» (Miguel Ansón, «Vilanova i la Geltrú: Intentos de manifestación en el quinto aniversario de la "Assemblea de Catalunya"», *La Vanguardia Española*, 9-XI-1976, pàg. 40).

[35] El diari *Avui*, nascut el 23 d'abril d'aquell any, se'n féu ressò en un article que, publicat a la portada, duia per títol «Assemblea. Commemoració, malgrat tot» (9-XI-1976). En les seves confessions ecologistes, Xavier Garcia explica amb notable ironia la seva detenció «d'opereta» i el seu posterior alliberament (Garcia, 1989: 41-42).

[36] Durant les converses per a poder celebrar el cinquè aniversari de l'Assemblea a Vilanova i la Geltrú, atès que el permís fou denegat per instàncies superiors, l'Ajuntament es mostrà disposat a oferir tota mena de facilitats. Fins i tot, féu desallotjar els firaires de la plaça de les Casernes, lloc on havia de celebrar-se l'acte central de l'aniversari de l'Assemblea. L'alcalde Piqué arribà a afirmar, en una roda de premsa posterior, que preferia d'enfrontar-se als firaires que no pas a l'Assemblea de Catalunya (Moral, «Un any de gestió municipal», pàg. 12). Moral es mostrava molt crític amb la gestió municipal i treia tota legitimitat democràtica a l'alcaldia: «Mentre a Barcelona molts vilanovins juntament amb altres catalans, fins al nombre de cent mil, corrien pels carrers reclamant la llibertat, l'amnistia i l'estatut d'autonomia, aquell 1er. de febrer, a la sala de sessions de l'Ajuntament de la nostra vila tenia lloc la presa de possessió de l'alcaldia d'en Josep Piqué, presa de possessió que era fruit d'unes eleccions antidemocràtiques i boicotejades per l'oposició» (ibídem).

[37] «Vè aniversari de l'Assemblea de Catalunya», *Arreu*, núm. 3 (8/14-XI-1976), pàg. 5.

[38] Ibídem.

[39] Jordi Casas i Vidal, «Carta al director. Vilanova: l'Aniversari de l'Assemblea», *Canigó*, núm. 479 (11-XII-1976), pàg. 6.

[40] «Tot i que la celebració va ésser prohibida i Vilanova anava a semblar que perdia una gran ocasió per adherir-se al clam de tots els catalans, tampoc no va deixar d'ésser una ciutat afortunada. Ha vingut molt bé en aquesta hora, moments decisius que es viuen, perquè si la força pública hi feia presència jamai igualada, i els actes s'havien de fer forçosament a "salts", amb un resultat n'hi havia prou, no

importava el nombre dels que hi participàvem, l'únic que ha valgut com a balanç, encara que en un passeig com la Rambla alguns creiessin veure un bon espectacle, va ser el ressò i la conscienciació que s'aconseguí; un bon favor per a Vilanova, on els actes polítics no sovintegen o no tenen una assistència decidida de gent» (ibídem).

[41] Ibídem. Casas i Vidal recordava que, com el dia de la Marxa per la Llibertat, la casa natal de Macià «va ser punt de concentració, de recordança i intenció política».

[42] Xavier C. Julián, «Vilanova i la Geltrú. Abucheos en la inauguración de las Fires», *Mundo Diario*, 12-XI-1976, pàg. 23.

[43] Vegeu, sobre la vaga de l'11 de novembre de 1976, Xavier Julián, «Vilanova i la Geltrú. Concentraciones y detenciones», *Mundo Diario*, 13-XI-1976, pàg. 16, i Moral i Farré (1981: 69-73). L'Assemblea Democràtica i les Comissions Obreres vilanovines degueren mantenir una bona relació durant aquests anys del postfranquisme. Caldria estudiar en profunditat, en aquest sentit, la documentació conservada al Fons Comissions Obreres del Garraf (1968-1997), dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal de Vilanova i la Geltrú. Entre aquesta documentació, hi ha un interessantíssim comunicat, signat per l'Assemblea Democràtica i les CCOO vilanovines, que duu per títol *L'Assemblea Democràtica i les CCOO de Vilanova i la Geltrú*. Emès probablement arran del Primer de Maig de 1976, el comunicat conjunt convidava tots els treballadors vilanovins a manifestar l'exigència de llibertat sindical com a pas previ per a construir un sindicat de classe, unitari, democràtic i independent. El mateix comunicat demanava una resposta adequada a l'atur obrer amb la creació de nous llocs de treball, la descongelació salarial i l'homologació dels convenis ja negociats. A més a més, denunciava l'actitud repressiva del règim que oferia, com a única solució als problemes plantejats, la violència organitzada i la repressió dels drets de la classe treballadora. Els objectius de l'Assemblea i les Comissions Obreres es resumien en tres punts i les consignes compartien fites polítiques i sindicals: «1.- Presa de consciència del 1er de maig en assemblees de fàbrica i de ram i en reunions populars. / 2.- Adhesió activa a la manifestació de Barcelona el 1er de Maig, convocada amb caràcter unitari per les diverses centrals sindicals. / 3.- Recolzament als treballadors de la comarca en llurs manifestacions per la llibertat sindical i en rebuig al congrés verticalista. / *Per un 1er. de maig obrer i democràtic // llibertat sindical / per un sindicat de classe, unitari, democràtic i independent / per tots els drets del poble i dels treballadors / per la llibertat, amnistia, estatut d'autonomia*». Sobre la lluita per un Primer de Maig obrer, vegeu Moral i Farré (1981: 41-43).

[44] Moral, «Un any de gestió municipal», pàg. 14.

[45] Equip TIC, «Comarques barcelonines. Una jornada intensa», *Arreu*, núm. 4 (15/21-XI-1976), pàg. 12. Segons Joan Rodríguez, que fa un relat minuciós de la jornada del 12 de novembre a la ciutat (Gutiérrez, 2004: 217-220), la participació massiva de la classe obrera en la mobilització era deguda al clima que generaren els darrers crims perpetrats per la dictadura i, en clau local, a la prohibició dels actes de celebració del cinquè aniversari de l'Assemblea de Catalunya. La vaga superà tots els càlculs i les expectatives dels més optimistes fins al punt que, a parer de Rodríguez, «un movimiento obrero y popular de aquellas dimensiones no se conocía al menos desde los tiempos de la República» (Gutiérrez, 2004: 217).

[46] «En la campanya del referèndum, el govern va adoptar un cop més l'esquema de les consultes plebiscitàries del franquisme: intervenció massiva dels aparells de l'Estat i –particularment– de la Televisió en favor de l'actitud afirmativa, dificultats o prohibicions per la propaganda en favor del no o de l'abstenció, negació de l'existència pública d'interlocutors discrepants (partits polítics, altres forces socials), etc. Però, en aquesta ocasió, la simplificació plebiscitària de la consulta plantejava un dilema –"democràcia, sí o no"– que no repugnava a la voluntat majoritària de canvi [...], desitjosa d'antuvi de donar una resposta positiva a la crida» (Vallès, 1981: 27).

[47] Joan Martí i Carbonell sol·licità el permís corresponent per a la celebració de l'acte. No cal dir que el míting fou rigorosament vigilat per la Guàrdia Civil. Bernad cita una nota informativa de la comandància de la Guàrdia Civil que controlà l'acte: «Se censuró la actuación del Gobierno al prohibir en Villanueva y Geltrú la celebración del 5º Aniversario de la Asamblea de Cataluña y la represión sufrida el día 12 de Noviembre último con motivo de la huelga general. Tras varios gritos y vivas a la Asamblea de Cataluña y el canto

del himno de "Els Segadors", finalizó el acto sin incidentes» (SIGC 411a Comandància, nota informativa núm. 5526 "Asunto: 254. Reunión sobre Referéndum" [Barcelona, 9-XII-1976], carpeta "Notas Informativas de la Guardia Civil. II Semestre, 1976", caixa 497, Arxiu Històric del Govern Civil de Barcelona; recollit a Bernad (2001: vol. 3, 966, nota 215).

[48] «Mitin de la Assemblea de Catalunya», *Diari de Vilanova*, núm. 1530 (11-XII-1976), pàg. [12].

[49] Vegeu Assemblea Democràtica. *Comunicat de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú*. [Vilanova i la Geltrú]: [Assemblea Democràtica], [1976]. Aquest comunicat és transcrit a l'apèndix documental (text núm. 4).

[50] «Vilanova también dijo Sí a la Reforma Política», *Diari de Vilanova*, núm. 1531 (18-XII-1976), pàg. [1]. El referèndum havia servit perquè el poble espanyol «se pronunciara sobre la Reforma Política elaborada por el segundo gobierno de la Monarquía» (ibídem). Més clar, l'aigua. No cal dir que el *Diari de Vilanova* expressava la seva satisfacció pels resultats del referèndum imposat pels reformistes del règim: «Valga decir que la voluntad del pueblo fue absolutamente respetada, como es lo lógico y normal. Vaya esta satisfactoria circunstancia como signo realmente positivo y alentador para llegar a una convivencia pacífica entre las muchas opciones que somos portadores los españoles» (ibídem).

[51] Ibídem.

[52] «Comunicat de l'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú», *Diari de Vilanova*, núm. 1532, especial Nadal (24-XII-1976), pàg. [51].

[53] Ibídem.

[54] El Consell de les Forces Polítiques de Catalunya era integrat per onze organitzacions polítiques: Convergència Democràtica de Catalunya, Convergència Socialista de Catalunya, Esquerra Democràtica de Catalunya, Esquerra Republicana de Catalunya, Front Nacional de Catalunya, Partit Carlí de Catalunya, Partit Popular de Catalunya, Partit Socialista d'Alliberament Nacional, Partit Socialista Unificat de Catalunya, Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya i Unió Democràtica de Catalunya. En síntesi, tot i que era il·legal, les funcions que s'atorgava eren: *a*) l'orientació directiva de la política general segons el trencament democràtic, *b*) la negociació unitària amb la resta de l'Estat espanyol, i *c*) la iniciació d'un procés de mobilització i negociació que culminés amb la constitució d'un futur govern provisional de la Generalitat de Catalunya. El Consell excloïa els partits d'obediència no catalana (com ara el PTE) i rebutjava el concepte de Països Catalans, encara que arribà a l'acord de mantenir les relacions més estretes possibles amb el País Valencià i les Illes. Pel que fa a l'Assemblea, en la roda de premsa en què es presentà públicament el Consell, el 30 de desembre de 1975, Miquel Roca i Junyent (CDC) manifestà el següent: «El Consell de Forces Polítiques de Catalunya és conscient de la importància del paper de l'Assemblea de Catalunya com a plataforma d'àmplia unitat i mobilització popular, en la lluita per les llibertats democràtiques i nacionals de Catalunya. En aquest sentit, es proposa de col·laborar-hi activament i obrir-hi un ampli diàleg. Amb l'Assemblea i amb les forces sindicals, polítiques i socials catalanes, es proposa d'iniciar també l'ampli debat necessari per a la constitució del Govern Provisional de la Generalitat de Catalunya» («El Consell es reuneix», *Canigó*, núm. 431 [10-I-1976], pàg. 7-8). Vegeu també, quant a les relacions entre tots dos organismes, Lluís M. Bonet i Llovet, «L'Assemblea de Catalunya ja surt als diaris», *Canigó*, núm. 431 (10-I-1976), pàg. 9, i «El Consell de les Forces Polítiques de Catalunya», *Canigó*, núm. 431 (10-I-1976), pàg. 18.

[55] Moral, «Un any de gestió municipal», pàg. 14.

[56] «Editorial. Navidad y política», *Diari de Vilanova*, núm. 1532 (24-XII-1976), pàg. [9].

[57] L'editor del *Setmanari de Vilanova i la Geltrú* era Miquel Adrià i Salas i el director, Joan Rendé i Masdeu. La nova publicació volia posar fi al monopoli informatiu i oferir un mitjà alternatiu al *Diari de Vilanova*. L'equip de redacció era format per M. Carme Barceló, Josep Blanes, Xavier Capdevila, Víctor Capdet, Francesc Escribano, Ramon Farré, Enric Garriga, Eugeni Molero, Laia Montané, Sixte Moral, Benvingut Moya, Oriol Pi de Cabanyes, Ignasi Ràfols, Conxita Socias, Joan Socias i Xavier Virella. El nou setmanari es donà a

conèixer en societat el 21 de gener amb una festa al Catòlic, ple de gom a gom. Hi actuaren Maria del Mar Bonet i Jaume Arnella & Rafael Sala (Equip de Redacció, «El Catòlic també era una festa», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 1bis [28-I-1977], pàg. 10-11).

[58] «1976: Promeses, 1977: Volem fets!!», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 1 (21-I-1977), pàg. 3.

[59] «No cal dir que alguna cosa ha canviat, hem sentit un llenguatge al que molts per raó d'edat no estàvem acostumats a sentir, hem vist com s'obria una mica l'aixeta de la permissibilitat i altres cops hem vist com la mateixa aixeta era tancada violentament. En aquest temps de canvi ens han fet moltes promeses, la primera: que tindríem democràcia, tot i que creiem que la democràcia no s'atorga sinó que s'aconsegueix; ens han promès que tindríem eleccions lliures amb tot el que implica la llibertat» (ibídem).

[60] Ibídem.

[61] [Antoni] Batista/Caño, «L'Assemblea de Catalunya en la recta final?», *Arreu*, núm. 22 (21/27-III-1977), pàg. 8.

[62] Ibídem.

[63] «Congrés de Cultura Catalana», *Vilanova i la Geltrú*, núm. 1511 (17-VII-1976), pàg. [7], i núm. 1512 (24-VII-1976), pàg. [3].

[64] Oriol Pi de Cabanyes, «Vilanova i la Geltrú i el Congrés de Cultura Catalana», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 1 (21-I-1977), pàg. 11. L'escriptor Pi de Cabanyes participà activament en el Congrés de Cultura Catalana com a membre de la comissió coordinadora de l'àmbit de literatura. Vegeu-ne les referències al Congrés a Pi de Cabanyes (1980: 49 –entrada del 31-I-1976–, 60 –22-II-1976–, 68-69 –6-III-1978– i 170-171 –20-XI-1977–).

[65] Pi de Cabanyes, «Vilanova i la Geltrú i el Congrés de Cultura Catalana», art. cit.

[66] «Congrés de Cultura Catalana», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 3 (11-II-1977), pàg. 8. Tot i que feia deu mesos que tenia coneixement de la celebració dels actes congressuals, la corporació municipal s'adherí –una mica a repèl– al Congrés de Cultura Catalana, per mitjà d'una moció d'urgència presentada al ple ordinari del mes de febrer, en la qual es feia referència encara a les «manifestacions regionals» (M. R. [Moral Reixach], «Ple municipal: balanç de tot un any», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 3 [11-II-1977], pàg. 17). Quan ja se n'havien fet els actes de cloenda, el Congrés de Cultura Catalana encara no havia rebut la subvenció promesa per l'Ajuntament i tot feia pensar que seria molt minsa (L'home de la ballesta [Eugeni Molero], «Carta oberta al batlle de Vilanova», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 34 [30-IX-1977], pàg. 9).

[67] «Congrés de Cultura Catalana», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 7 (11-III-1977), pàg. 6. Vegeu, també, Secretariat Local del Congrés, «El Congrés de Cultura Catalana. Què és, què es proposa, com funciona...», *Diari de Vilanova*, núm. 1542 (5-III-1977), pàg. [7].

[68] Vegeu «Congrés de Cultura Catalana. Presentació del Congrés», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 8 (18-III-1977), pàg. 19, i «Presentació oficial del Congrés de Cultura Catalana», *Diari de Vilanova*, núm. 1544 (18-III-1977), pàg. [1]. Els organitzadors penjaren plànols dels Països Catalans al vestíbul de la sala d'actes de la Biblioteca Víctor Balaguer.

[69] «Congrés de Cultura Catalana Presentació del Congrés», art. cit.

[70] L'Àmbit de Navegació i Pesca havia de cloure's el dissabte 29 d'octubre, després d'ajornar-se a causa de les discrepàncies entre el Secretariat de Vilanova i Alexandre Ribó, responsable de l'àmbit. Jaume Fuster en precisava les raons i reconeixia que l'Àmbit de Navegació i Pesca fou «el gran fracàs del Congrés» (Fuster, *El Congrés de Cultura Catalana*, pàg. 126). La premsa vilanovina es féu ressò de l'anul·lació de la cloenda de l'àmbit, però en donà una explicació confusa (vegeu «L'àmbit de navegació i pesca a Vilanova no es clourà», *Diari de Vilanova*, núm. 1575 [5-XI-1977], pàg. [15]). En vigílies de la cloenda del Congrés de Cultura Catalana a Vilanova

i la Geltrú, el Secretariat Local va remetre una «carta oberta a tots els vilanovins» en què carregava les responsabilitats de l'anul·lació de l'àmbit al Secretariat barceloní i atribuïa la trista sort de l'àmbit a «defectes de concepció i gestació» i «limitacions humanes», com també a «la complexitat i envergadura general del Congrés» (Secretariat Local del Congrés de Cultura Catalana, «Congrés de Cultura Catalana. Carta oberta a tots els vilanovins, del Secretariat Local», *Diari de Vilanova*, núm. 2 [19-XI-1977], pàg. [13]).

[71] «Congrés de Cultura Catalana», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 10 (1-IV-1977), pàg. 4.

[72] Rafel i Mercè, «Setmana de Cultura Catalana a l'INEM», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 14 (29-IV-1977), pàg. 6.

[73] Ibídem. L'Escola Cossetània contribuí també, amb diverses activitats escolars, en la campanya que duia a terme el Congrés de Cultura Catalana per a sensibilitzar la ciutadania sobre la conservació i la revaloració del patrimoni popular. El centre d'interès dels professors i alumnes del col·legi Cossetània, inaugurat de feia poc, es concretà en el folklore local i les activitats consistiren en l'estudi dels balls populars i l'elaboració de dibuixos i treballs amb fang que s'exposaren en el vestíbul de l'escola («Una valiosa aportación al Congrés de Cultura Catalana», *Diari de Vilanova*, núm. 4 [3-XII-1977], pàg. [15]).

[74] Vegeu «Primera Notícia del SERPPAC», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 12 (15-IV-1977), pàg. 6, i «Congrés de Cultura Catalana. Àmbit d'Arquitectura i Disseny. Segona notícia del SERPAC», *Diari de Vilanova*, núm. 1549 (23-IV-1977), pàg. [3]. Sobre el SERPPAC, vegeu Congrés de Cultura Catalana, *Congrés de Cultura Catalana. Resolucions*, (1978: vol. 3, 206-211, i vol. 4, 123).

[75] Josep M. Armesto-Miró, «Congrés de Cultura Catalana. El SERPPAC a casa nostra», *Diari de Vilanova*, núm. 1551 (7-V-1977), pàg. [23].

[76] «Congrés de Cultura Catalana», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 12 (15-IV-1977), pàg. 7.

[77] Vegeu Albert Virella i Bloda, *Francesc Macià (1895-1933), President de Catalunya* (Vilanova i la Geltrú: Secretariat Local del Congrés de Cultura Catalana, 1977).

[78] L'exposició aplegava materials gràfics sobre el patrimoni arquitectònic vilanoví (els edificis vilanovins controlats pel SEPPAC) i, també, sobre el patrimoni natural al Penedès i arreu de Catalunya (les àrees contaminades o perjudicades del Garraf). Vegeu «Exposición en los bajos de la Clínica Magrinyà», *Diari de Vilanova*, núm. 2 (19-XI-1977), pàg. [13].

[79] M. R. [Moral Reixach], «Actes de cloenda del Congrés de Cultura Catalana a la nostra vila», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 42 (25-XI-1977), pàg. 12-13, i «El Congrés de Cultura Catalana a Vilanova», *Diari de Vilanova*, núm. 3 (26-XI-1977), pàg. [11].

[80] Secretariat Local, «Congrés de Cultura Catalana. Carta oberta a tots els vilanovins, del Secretariat Local», art. cit.

[81] «Información local. Congrés de Cultura Catalana. Presentació de l'àmbit de projecció exterior», *Diari de Vilanova*, núm. 1 (12-XI-1977), pàg. [15].

[82] Per a una valoració de l'acte de presentació de l'àmbit de Projecció Exterior de la cultura catalana, vegeu Josep M. Armesto-Miró, «L'acte acadèmic del diumenge», *Diari de Vilanova*, núm. 3 (26-XI-1997), pàg. [1].

[83] «El Congrés de Cultura Catalana», *Diari de Vilanova*, núm. 5 (10-XII-1977), pàg. [12].

[84] La relació nominal dels congressistes vilanovins és la següent: Joan Alemany Moya, Amics de la Sardana, Ramon Balfegó Ariño, Teresa Basora Sugrañes, Joan Borbonès Carlos, Els Bordegassos de Vilanova, Joan Bundó Nin, Joan Callejon Cabrera, Jordi Casas Vidal, Cine Club Vértice, Club Nàutic Vilanova, Antoni Colldeforns Serra, Ceferí Díaz Calderon, Josep Farré Francès, Antoni Farré Soler, Josep Ferrer Serra, Montserrat Gallofré Trius, Xavier Garcia Soler, Miquel Gatell Villa, Joan Inglada Roig, Rodolf Izquierdo Hipólito, Salvador Llosa Llosa, Pere López Vivancos, Julià Mansilla Planas, Josep Méndez Diaz, Xavier Mestres Pons, Abel Mestres

Sentís, Antoni Montané Alemany, Jaume Montaner Bertran, Francesc Murgadas Bardi, Esther Nolla Miró, Jaume Obradors Suades, Bonaventura Orriols Ferret, Miquel Orriols Mas, Esteve Orriols Sendra, Xavier Orriols Sendra, M. Lluïsa Orriols Vidal, Carles Pablos Barrabes, Oriol Pi de Cabanyes, Josep M. Porta Saburit, Josep Ribera Castellon, Rosa Ricart Boix, Francesca Roig Galceran, Josep Roig Monterde, Joan-Enric Roig Santacana, Antoni Sagarra Mateu, Albert Sanabra Guillamon, Ferran Sanz Lou, Manuel Serra Arnal, Joan Sivill Vergés, Societat Coral La Unió Vilanovina, Societat Esportiva de la Societat Coral La Unió Vilanovina, Xavier Torrents Olivella, Manuel Vidal Laborda i Albert Virella Bloda (Congrés de Cultura Catalana, 1978: vol. 4, 161-312).

[85] «Editorial. Volem l'estatut», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 7 (11-III-1977), pàg. 3. «Els Països Catalans –manifestava l'editorial del nou *Setmanari*– tenen dret a retrobar la seva consciència, la seva personalitat. I una manera d'iniciar aquest procés és, precisament, la de partir d'una base ferma i segura. Una base enfortida gràcies a l'esforç i el sacrifici de les generacions que ens precediren i que un cop tretes les bardisses que la mig dissimulaven ha aparegut ferma i consistent, disposada a desafiar tempestes més fortes, si cal. / Però l'actitud dels homes i les dones que volen –que volem– l'Estatut, no és pas la de la violència, sinó la d'un dret que clama al cel i que el poble considera en condicions de tornar a assolir de manera pacífica i de conservar-lo indefinidament, car forma part de la seva pròpia vida.»

[86] S. M. [Sixte Moral], «La Sala fou un clam unànim: volem l'estatut!», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 7 (11-III-1977), pàg. 12-15. Vegeu també Edmundo de la Hoz, «Miting en favor del Estatut», *Diari de Vilanova*, 12-III-1977, pàg. [19].

[87] L'articulista vilanoví Jordi Casas i Vidal recordava les vicissituds que havia patit l'Estatut de 1932 i, amb algunes reserves sobre la possibilitat de restituir-lo en aquells moments, valorava la legitimitat històrica de la reclamació assembleària: «Darrerament l'Assemblea de Catalunya ha promogut una campanya que justament es titula "Volem l'Estatut". És prou clara i directa la demanda, però amb lucidesa es veu la impossibilitat d'ésser atesa; no obstant, permet ja conscienciar el poble sobre el principi i fi de la política a Catalunya, la direcció dels seus destins. No han passat molts dies de la celebració a Vilanova del míting a favor d'aquesta posició catalanista. Particularment l'acte serví per constatar la fidelitat dels vilanovins d'ara (almenys la representativitat que hi era present i ja habitual a tots els actes polítics) a la determinació que un dia feren els nostres avantpassats. Els oradors que hi intervingueren no van necessitar esforçar-se per aconseguir el convenciment dels presents. Ja existeix una predisposició per la influència de la premsa, la propaganda política i la famosa divisa "Llibertat, Amnistia i Estatut d'autonomia", a entendre que es reclama un Estatut perquè es pot parlar de l'efectivitat extraordinària que tingué el de l'any 1932, no tindria sentit que es demanés una cosa que no hagués existit mai. Enfront de la incertesa de tot altre intent reformista que el vulgui substituir, de creació de nou d'unes normes sense demostrable eficàcia, inspirades per gent no representativa i ara adherits a ideologies massa a la vora de les que sempre demostraren una total animadversió a Catalunya, tenim un Estatut que permeté la creació d'unes institucions i uns serveis polítics més adients per [a] Catalunya i el desenvolupament sense impediments de tots els àmbits de la vida catalana. No es vol res més que el que ens prengueren i és l'autèntica solució per [a] Catalunya i la democràcia» (Jordi Casas i Vidal, «"Volem l'Estatut"», *Diari de Vilanova*, núm. 1544 [18-III-1977], pàg. [7]).

[88] Concretament, els assembleistes miraren de recollir signatures en la conferència «Francesc Macià, primer president de la Generalitat de Catalunya», de l'historiador Josep Benet (21 d'abril, a la Biblioteca Víctor Balaguer); la taula rodona i presentació del projecte de monument vilanoví a Francesc Macià, a càrrec de J. M. Subirachs, J. Canal, A. Virella, J. M. Corredor-Matheos i J. Callejón (22 d'abril, a la Biblioteca Balaguer); l'actuació dels castellers Els Bordegassos de Vilanova i una ballada de sardanes (24 d'abril) i el recital pro-monument a Francesc Macià a càrrec de Ramon Gomà, Siscu Surroca, Núria Feliu i altres artistes (24 d'abril, al Pavelló Municipal d'Esports).

[89] «Editorial. La consciència ciutadana torna a vibrar», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 14 (29-IV-1977), pàg. 3.

[90] Guillem Savall [Sixte Moral], «Vilanova cridà: Volem l'Estatut», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 14 (29-IV-1977), pàg. 8. N'he modificat la puntuació per fer l'article més intel·ligible.

[91] «El Ayuntamiento pide el restablecimiento del Estatut», *Diari de Vilanova*, núm. 1550 (30-IV-1977), pàg. [1].

[92] «Textos de la proposta i de l'acord. L'Ajuntament demana l'Estatut», *Diari de Vilanova*, núm. 1551 (7-V-1977), pàg. [1]. Vegeu la versió de l'alcalde Piqué, sobre aquesta reivindicació de l'Estatut, a Ràfols (1997: 163). De fet, Piqué ja féu, en assumir el càrrec, un doble gest de «distensió» amb *1*) les promeses del discurs en català de presa de possessió, l'1 de febrer de 1976, en què volia oferir un nou tarannà basat en iniciatives concretes per resoldre els problemes del poble vilanoví amb la col·laboració de tothom, i *2*) la sol·licitud d'una àmplia amnistia política que féu en el primer Ple municipal que presidí, tot just tres dies després. En tots dos casos el flamant nou alcalde, que no amagava el procediment ademocràtic del seu nomenament, aspirava a organitzar una convivència «lliure i pacífica» que posés punt i final a «divisions i ressentiments» (cf. «Discurso programático del nuevo alcalde» i «Primer Pleno: Solicitud de amnistía», *Villanueva y Geltrú*, núm. 1488 [7-II-1976], pàg. [5] i [1], respectivament). Un dels primers a denunciar, amb quatre paraules ben dites, la situació irregular de l'Ajuntament vilanoví fou el periodista Eugeni Molero: «En honor a la verdad hay que afirmar que en el Ayuntamiento de Vilanova nadie representa los derechos del ciudadano. Nadie accedió al cargo que ostenta con el respaldo de un sólo voto popular. Ni el alcalde, ni los tenientes de alcalde, ni los concejales, ni los responsables de los centros u organismos paramunicipales. Por el momento únicamente contamos con las buenas intenciones de tres o cuatro señores. Y nada más. Pero eso no es suficiente» (Eugeni Molero, «Callar o decir la verdad. Sólo cuatro palabras», *Semanario Vilanova y la Geltrú*, núm. 1520 [2-X-1976], pàg. [17]).

[93] J. C. V. [Jordi Casas Vidal], «El restabliment de l'Estatut aprovat per unanimitat», *Diari de Vilanova*, núm. 1551 (7-V-1977), pàg. [17].

[94] Ibídem.

[95] Ibídem.

[96] «Superat per la força de la situació el dilema entre "reforma o ruptura", la transició de la dictadura a la democràcia parlamentària es condueix de forma controlada des de l'estructura estatal derivada del franquisme. La intervenció de l'oposició democràtica permet, per la seva part, modificar aspectes fonamentals que fan possible legitimar el procés electoral derivat encara de la situació anterior per obra de la Llei per a la Reforma Política» (Vallès, 1981: 29).

[97] En aquest sentit, una nota del consell de redacció del *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, publicada un mes abans de les eleccions del 15 de juny de 1977, fa palesa la seva adhesió implícita als punts unitaris de l'Assemblea de Catalunya: «Nosaltres considerem aquestes eleccions que se'ns acosten com un triomf de les forces democràtiques que han lluitat sense defallença en les més dures condicions. Com considerem que no hi podrà haver una autèntica democràcia sense la lliure participació de totes les opcions que existeixen en el si de la nostra societat, és a dir de tots els partits polítics. Només amb una existència legal de tots els partits i no d'uns quants, només amb la sortida de la presó de tots els qui encara hi són per delictes d'opinió política, hi podrà haver unes autèntiques eleccions democràtiques que duguin al país cap a una situació estable i justa. Una situació que a Catalunya ha de trobar el seu marc legal en l'Estatut d'Autonomia de 1932 i en les seves institucions autonòmiques, és a dir amb un poder legislatiu, un poder executiu i un poder judicial propis» («Nota del consell de redacció», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 16 [13-V-1977], pàg. 6). En un editorial posterior, el setmanari recordava que l'Estatut que els ajuntaments catalans, entre els quals el vilanoví, reclamaven era el de 1932: «Perquè l'Estatut –el de 1932, ben entès, posat al dia, però no pas retallat en les seves prerrogatives bàsiques– no és tan sols un paper mullat. I perquè reivindicar l'Estatut compromet a estimular la democràcia a Catalunya i a cadascun dels seus Ajuntaments. Perquè l'Estatut és la democràcia, amb paraules i amb fets, i perquè no hi pot haver democràcia entre nosaltres si no disposem de l'Estatut» («Editorial. Paraules i fets», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 18 [27-V-1977], pàg. 3). Pocs dies abans de la contesa electoral, finalment, l'editorial del setmanari progressista vilanoví deixava ben clara la seva opció: «Nosaltres –entre el ventall de partits democràtics i catalans– hem de votar i votarem aquells homes que ens assegurin que enterraran la dictadura d'un cop i que ens tornaran l'Estatut que ens van prendre. Hem d'anar a votar, doncs, partits genuïnament catalans que representin no el continuisme sinó la renovació total; no la dictadura sinó la democràcia; no el "régimen especial", sinó l'autonomia; no la por sinó la pau. Si ho fem així, n'estem segurs: tornarem a vèncer!»

(«Editorial. Escollir el nostre futur», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 19 [3-VI-1977], pàg. 3).

[98] «Resultados electorales de nuestra ciudad», *Diari de Vilanova*, núm. 1557 (18-VI-1977), pàg. [5]. Les dades que oferiren el *Diari de Vilanova* i el *Setmanari de Vilanova i la Geltrú* difereixen una mica, probablement perquè el segon mitjà no publicà l'escrutini definitiu, i tampoc no coincideixen amb les dades de la Conselleria de Governació (font emprada per Ràfols). Malgrat aquest ball de xifres, que trobem incomprensible, consignem els resultats del *Diari de Vilanova* perquè són els que s'acosten més a les dades oficials (cf., no obstant això, «Vilanova ha votat», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 21 (17-VI-1977), pàg. [1] i Ràfols (1997: 337). Per a una visió –no tan asèptica com sembla– de la jornada electoral, vegeu «Editorial. La Democracia ya está aquí», *Diari de Vilanova*, núm. 1557 (18-VI-1977), pàg. [1], i «La larga noche del 15 de junio», *Diari de Vilanova*, núm. 1558 (25-VI-1977), pàg. [5].

[99] Oriol Pi de Cabanyes, «Calar la bóta. La Vilanova democràtica», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 22 (23-VI-1977), pàg. 5.

[100] «Una burgesia liberal partidària de la democràcia i de la tolerància, està clar, no s'improvisa en quatre dies ni es crea a partir del nores. I a Vilanova no existeix, ja que els comptats sectors que haurien hagut d'encarnar aquestes opcions en lloc d'assegurar-se el futur participatiu han preferit entrar a les esferes de poder i sotmetre's als dictats de l'anticultura i de l'antisocietat. Els dictats que el poble, quan ha pogut parlar, ha escombrat decididament» (ibídem).

[101] L'ordre dels aspirants a senadors de més a menys votats era el següent: Josep Benet i Morell, Francesc Candel i Tortajada, Alexandre Cirici i Pellicer, Lluís M. Xirinachs i Damians, Miquel Coll i Alentorn, Josep Pi-Sunyer i Cuberta, Guillem Díaz i Plaja, Esteve Negra i Valls, Josep Antoni Torroja i Cavanillas, Eduard Tarragona i Corbella, Francesc Viadiu i Vendrell, Alfons Balcells i Gorina, Ramon Moreno i Perales, Joan Maria Roger i Galles, Octavi Saltor i Soler, Epifani de Fortuny i de Salazar, Antoni Roldan i Rodríguez, Cèsar Montero i Colado, Enric Salvador i Hernández, i Ramon Bobés i Marlet («Los votos vilanoveses para el Senado han dado este orden», *Diari de Vilanova*, núm. 1557 [18-VI-1977], pàg. [5]).

[102] «El PSC reclama participació municipal», *Diari de Vilanova*, núm. 1562 (23-VII-1977), pàg. 1.

[103] Ibídem.

[104] Secretariat Local del PSC, «PSC: obtenir informació per exigir responsabilitats», *Diari de Vilanova*, núm. 1564 (20-VIII-1977), pàg. [7].

[105] «L'alternativa municipal. La Comissió de Control i llurs atribucions i components», *Diari de Vilanova*, núm. 1565 (27-VIII-1977), pàg. [9]. Poc després, aquesta Comissió de Control fou *minimitzada* pel consistori encapçalat per Piqué, i més aviat poc predisposat a començar a practicar, amb enormes limitacions, el joc democràtic. Cf. Jordi Casas Vidal, «L'Ajuntament diu no a la Comissió de Control» i «Editorial. El pulso Partidos-Ayuntamiento», *Diari de Vilanova*, núm. 1570 (1-X-1977), pàg. [5].

[106] A tot estirar, podia *resituar-se* en la nova conjuntura política: «L'Assemblea de Catalunya no s'ha autodissolt, per ara, però els "grans" de la política catalana l'han feta trontollar com a advertència. Cadascú el seu paper i cada actuació al seu moment històric, podria ser el consell dels partits guanyadors a les passades eleccions envers els nombrosos grups i grupets de l'Assemblea. "Resituar-se" podria ser la paraula que expressa el que es vol de l'organisme unitari. [...] Resituar-se vol dir evitar la mort, fantasma aquest que plana damunt l'organisme unitari des del mateix moment, ja fa bastant de temps, en què la política unitària va desaparèixer de casa nostra» (J. C. [Josep Català], «Resituar, un verb per a l'Assemblea», *Oriflama*, núm. 9 [23/29-VII-1977], pàg. 10).

[107] Vegeu, a l'apèndix documental (text núm. 5), la transcripció de les actes de les reunions per a preparar la celebració de l'Onze de Setembre de 1977, extractades del *Llibre d'Actes de l'Assemblea Democràtica Local (1976-1977)*.

[108] «Enguany encara no hem assolit la plena llibertat, malgrat que a les darreres eleccions més d'un vuitanta per cent de vots foren per a les formacions polítiques catalanes i democràtiques que defensaven els principis de la llibertat, l'amnistia i l'Estatut d'Autonomia. L'onze de setembre d'enguany, malgrat que hàgim obtingut un avanç en els objectius de les llibertats nacionals, ha d'ésser una diada de

lluita per palesar de nou la voluntat inequívoca del nostre poble de gaudir de les llibertats tant individuals com col·lectives. [...] No cal dir que en aquests moments els parlamentaris que escollírem a través de la força del nostre vot estan lluitant per a ser fidels a les promeses que ens feren abans del quinze de juny, però no n'hi ha prou amb això. Cal que novament el poble plebisciti quina és la seva voluntat. I això sols ho aconseguirem acudint massivament a les convocatòries de les jornades del deu de setembre a Vilanova i de l'onze a Barcelona, per tal de mostrar i ensenyar a tots aquells que encara no se n'han adonat que el poble català té uns objectius molt clars i que no pensa renunciar a ells. La Història n'és una bona mostra» («Editorial. Un nou Onze de Setembre», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 31 [9-IX-1977], pàg. 3).

[109] Assemblea Democràtica de Vilanova, «Davant de l'Onze de Setembre», *Diari de Vilanova*, núm. 1567 (10-IX-1977), pàg. [5].

[110] «Des de feia ja uns quants dies, els aparadors de les diverses botigues de teixits de la Vila exposaven peces de "senyera" per tal que a cap vilanoví n'hi manqués un tros per penjar al balcó de casa seva. Tot i així hi hagué moltes famílies que el mateix dissabte hagueren de fer una llarga estona de cua per poder obtenir uns pams de senyera, i és que realment en aquesta diada la senyera representà tot l'esperit de lluita del nostre poble. També cal constatar la presència altra vegada de nombroses parades dels diversos partits polítics tots ells fent la convocatòria d'aquest onze de setembre. Des de feia un parell de setmanes l'Assemblea Democràtica de Vilanova havia fet també la seva crida per a celebrar la Diada Nacional de Catalunya amb un gran acte a la plaça de la Vila i seguidament una manifestació pels carrers de Vilanova. Els carrers tornaren a omplir-se de propaganda, els cotxes amb altaveus, convocaven el poble de Vilanova perquè participés activament en la diada i el poble de Vilanova respongué a la convocatòria i demostrà, una vegada més, que sap el que vol. El poble de Vilanova palesà novament el que ja havia plebiscitat el 15 de juny» (Guillem Savall [Sixte Moral], «Tot Vilanova vibrà davant la Diada Nacional de Catalunya», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 32 [16-IX-1977], pàg. 9-11). Cf., també, «La Diada de Catalunya a Vilanova. L'11 de setembre serà celebrat avui», *Diari de Vilanova*, núm. 1567 (10-IX-1977), pàg. [1]. Al Fons Comissions Obreres del Garraf (1968-1997) de l'AHCVG es conserva un cartell de la convocatòria del 10 de setembre, en el qual consta la participació de Josep Toledano (líder de CCOO) que, finalment, per raons que desconeixem, no arribà a intervenir.

[111] Xavier Capdevila, «Tot Catalunya celebra la Diada Nacional. Fins i tot els ajuntaments pengen banderes», *Avui*, 11-IX-1977, pàg. 10.

[112] «Grans novetats amb motiu de la Diada Nacional», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 32 [16-IX-1977], pàg. 10.

[113] Savall [Moral], «Tot Vilanova vibrà davant la Diada Nacional de Catalunya», art. cit. Aquest reportatge sobre l'Onze de Setembre és il·lustrat amb fotografies dels actes i un acudit encertadíssim d'«Ego» en què es veu la multitud de manifestants, fent voleiar les senyeres, que escolta les lúcides paraules d'un dels oradors: «En nom del 80% exigim al 15% que ens dongui l'Estatut al 100%» (*Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 32 [16-X-1977], pàg. 10).

[114] Reporten l'incident tant el *Diari de Vilanova* («Júbilo y reivindicación de la "Diada del 11 de Setembre"», art. cit., pàg. 1) com el *Setmanari de Vilanova i la Geltrú* (Savall [Moral], «Tot Vilanova vibrà davant la Diada Nacional de Catalunya», art. cit., pàg. 11). Cf. també Ràfols (1997: 158).

[115] «Catalunya triomfant», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 32 (16-IX-1977), pàg. 11. El *Diari de Vilanova* també donava la xifra d'uns cinc mil manifestants, destacava la gran participació directa o indirecta de la ciutadania i considerava que la manifestació fou una de les més grans dels darrers quaranta anys. Vegeu «Júbilo y reivindicación de la "Diada del 11 de Setembre"», *Diari de Vilanova*, núm. 1568 (17-IX-1977), pàg. [1 i 11]. Quant a les xifres de participació en els actes vilanovins de l'Onze de Setembre, la policia calculà una assistència d'unes 750-1500 persones, mentre que la premsa coincidí en el còmput global de 5.000 manifestants (Ballester, Risques i Sobrequés, 2002: 197).

[116] «Júbilo y reivindicación de la "Diada del 11 de Setembre"», art. cit., pàg. [11]. Per a facilitar l'accés dels manifestants a Barcelona, Renfe reforçà les línies de Vilanova i la Geltrú i, segons fonts del Govern Civil, un total de 22 autocars arribaren a la capital catalana

procedents de la comarca del Garraf (Ballester, Risques i Sobrequés, 2002: 122).

[117] Vegeu *Llibre d'Actes de l'Assemblea Democràtica Local (1976-1977)*, quadern manuscrit de 20 pàgines, dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal de Vilanova i la Geltrú.

[118] En opinió de Joan Rodríguez, l'11 de setembre de 1977 significà, entre altres coses, «el sacrificio de la Assemblea de Catalunya, y con ella de aquel emergente movimiento popular unitario que había comenzado a impulsar la movilización democrática y social. La Assemblea había alimentado a una red de movimientos con vida propia, que representaban, a su vez, las respuestas que necesitaban tantas y tantas reivindicaciones pendientes» (Gutiérrez, 2004: 237-238).

[119] «Información local. Manifestación Pro Amnistía Total», *Diari de Vilanova*, núm. 1570 (1-X-1977), pàg. [3]. El FRAP (Frente Revolucionario Antifascista y Patriota) era la branca armada del Partido Comunista de España.

[120] «Hauríem volgut –afirmà Miquel Sellarès– una mort digna, un gran míting unitari com a final d'una etapa històrica del nostre país, però no ha pogut ésser. L'acabament ha estat molt trist» (J. C. [Josep Català], «L'Assemblea, amb pena i sense glòria», *Oriflama*, núm. 25 [12/18-XI-1977], pàg. 8).

[121] A les envistes de les eleccions, ja s'especulava sobre l'interès que tenien Convergència Democràtica de Catalunya i el PSUC, a més d'altres forces polítiques, per «donar fi més o menys gloriós al màxim òrgan unitari del poble català del Principat: l'Assemblea de Catalunya» (Antoni Reig, «Perill de mort per l'Assemblea de Catalunya», *Canigó*, núm. 495 [2-IV-1997], pàg. 21). Passades les eleccions, els enfrontaments en el si de l'Assemblea de Catalunya s'accentuaren i es polaritzaren en dues concepcions antagòniques del paper «representatiu» que havia de tenir l'organisme unitari a partir d'aquell moment: «La divisió no es dóna entre dretes i esquerres, ans entre partits parlamentaris i la resta de forces democràtiques i populars majoritàries dins l'Assemblea de Catalunya. Els primers volen reduir el paper de l'Assemblea al d'instrument de mobilització quan els faci falta, i la resta del temps que quedi hivernat o es limiti a seguir les seves indicacions. Consideren que la política ha de passar únicament i exclusivament a través dels seus escons ja aconseguits a les Corts madrilenyes. Els segons creuen que l'Assemblea ha de ser el suport natural i popular dels parlamentaris elegits amb els quals ha de col·laborar en les tasques unitàries que li donaren vida i arrelament popular i que es concreten en els quatre punts (amnistia, llibertats sense exclusions, estatut del 32 i relacions amb la resta de l'Estat). [...] Però els partits que les urnes han fet majoritaris no volen saber-ne res de tot això; creuen que les urnes els han donat tota la representativitat necessària per actuar sense necessitat de comptar amb l'Assemblea de Catalunya i que per tant aquesta està "superada". En la mesura que aquesta no accepta aquest paper passiu els és molesta, als grans partits, i en converses particulars ja diuen que l'Assemblea de Catalunya està morta, malgrat que cap d'ells no gosi escabellar-la» (Antoni Reig, «Els grans partits front a l'Assemblea de Catalunya», *Canigó*, núm. 508 [2-VII-1977], pàg. 22).

[122] «Editorial. Per l'estatut i la constitució», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 64 (9-VI-1978), pàg. 3. En un editorial posterior, el setmanari progressista ja reconeixia que, malgrat que la Constitució era «migrada pel que respecta als drets de les nacionalitats» i que això faria rebaixar els plantejaments estatutaris, no hi havia altre remei que treballar conjuntament per aconseguir l'Estatut reclamat pel poble. Les forces polítiques ja havien designat els seus representants per a la redacció de l'Estatut, en què tot feia preveure que, per evitar el «trencament», imperaria el sentit del «consens» en detriment de «la possibilitat d'aconseguir avenços importants». El nou text estatutari podia basar-se en l'Estatut de Núria de 1931 i en l'Estatut de 1932, tal com reivindicava un dels punts de la «malaguanyada» Assemblea de Catalunya. Aleshores, doncs, per als redactors de la publicació, la plataforma unitària ja era una referència *històrica*. Vegeu «Editorial. Ara, l'Estatut», *Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, núm. 69 (14-VII-1978), pàg. 3.

[123] Indiquem entre asteriscs les anotacions manuscrites del document.

[124] En la versió castellana, hi ha afegida una consigna manuscrita: «No votar hoy, es votar con libertad mañana.»

BIBLIOGRAFIA

AGUILERA, C. R.; COLOMER, J.; SUBIRATS, J.; VINTRÓ, J. (1977). "Els partits polítics. L'activitat política a Catalunya: partits i organismes unitaris". A: *Catalunya, 1976. Llibre de l'any*. Barcelona: L'Avenç. Pàg. 219-237.

BAGUR, J.; DIEZ, X. (coord.) (2005). *La gran desil·lusió. Una visió crítica de la Transició als Països Catalans*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa. Argumenta, 2.

BALLESTER, D.; RISQUES, M. (2001). *Temps d'amnistia. Les manifestacions de l'1 i el 8 de febrer de 1976 a Barcelona*. Barcelona: Edicions 62. Llibres a l'Abast, 365.

BALLESTER, D.; RISQUES, M.; SOBREQUES, J. (2002). *El triomf de la memòria. La manifestació de l'Onze de Setembre de 1977*. Barcelona: Base. Base Històrica, 1.

BATISTA, A.; PLAYÀ, J. (1991). *La gran conspiració. Crònica de l'Assemblea de Catalunya*. Pròleg de Josep Benet. Barcelona: Empúries. Biblioteca Universal Empúries, 50.

BERNAD, R. (2001). *L'Assemblea de Catalunya (1971-1982). Catalanisme popular i antifranquisme*. 3 volums. Tesi doctoral inèdita dirigida per la Dra. Anna Sallés. Bellaterra: Departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona.

CANALES, A. F. (1993). *Passatgers de la mateixa barca. La dreta de Vilanova i la Geltrú 1903-1979*. Lleida: ECD. Col·lecció Josep Lladonosa.

COLOM, À.; ROSÉS, J. (1977). *La Marxa de la Llibertat: 40.000 hores detinguts*. Barcelona: Edicions Autogestionades de "Pax".

COLOMER, J. M. (1981). "L'Assemblea de Catalunya (1971-1977): el catalanisme popular antifranquista". *L'Avenç*, núm. 43 (novembre), pàg. 17-56.

COLOMER, J. M. (1985). "L'Assemblea de Catalunya: el catalanisme antifranquista". A: *La ideologia de l'antifranquisme*. Barcelona: Edicions 62. L'Escorpí, 57. Pàg. 127-150.

COLOMINES, J. (2003). *Crònica de l'antifranquisme a Catalunya*. Pròleg d'Antoni Gutiérrez Díaz. Barcelona-Manresa: Angle. El Fil d'Ariadna, 2.

CONGRÉS DE CULTURA CATALANA (1978). *Congrés de Cultura Catalana. Resolucions*. 4 volums. Països Catalans: Curial i altres.

FUSTER, J. (1978). *El Congrés de Cultura Catalana. Què és i què ha estat?* Barcelona: Laia. Les Eines. Assaig, 38.

GARCIA, X.; REIXACH, J.; VILANOVA, S. (1979). *El combat ecologista a Catalunya*. Barcelona: Edicions 62. Llibres a l'Abast, 146.

GARCIA, X. (1989). *La transició apassionada.Un ecologista es confessa, 1975-1980*. Barcelona: l'autor. Tostemps, 25.

GUTIÉRREZ, Pepe (2004). *Elogio de la militancia. La historia de Joan Rodríguez, comunista del PSUC*. Barcelona: Ediciones de Intervención Cultural / El Viejo Topo. Textos Inquietos.

MAYAYO, A. (2002). *La ruptura catalana. Les eleccions del 15-J de 1977*. Catarroja-Barcelona-Palma: Afers. Els Llibres del Contemporani, 12.

MORAL, S.; FARRÉ, R. (1981). *Malgrat tot, avançàvem*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa.

MUNIESA, B. (1996). *Dictadura y monarquía en España. De 1939 hasta la actualidad*. Barcelona: Ariel. Ariel Historia.

PI DE CABANYES, O. (1980). *Llibre d'hores (1975-1978). Fulls de dietari*. Barcelona: Laia. Les Eines Literatura, 66.

RÀFOLS, J. M. (1997). *Sis alcaldes de Vilanova i la Geltrú. La casa de la Vila de 1946 a 1997*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa.

ROVIRA, M.; VÁZQUEZ, F. (coord.) (2004). *Polítiques de la memòria. La Transició a Catalunya*. Barcelona: Pòrtic. Els Juliols Biblioteca Universitària, 10.

SECRETARIAT CULTURAL (1977). "Sobre els continguts culturals del Congrés de Cultura Catalana". A: *Catalunya, 1976. Llibre de l'any.* Barcelona: L'Avenç. Pàg. 9-15.

SOBREQUÉS, J. (dir.) (1984). *La transició democràtica i l'arrencada de la Catalunya autònoma.* Barcelona: Edicions d'Ara.

SOLÉ-TURA, J. (1977). "Política unitària i lluita de classes a Catalunya". A: *Catalunya, 1976. Llibre de l'any.* Barcelona: L'Avenç. Pàg. 207-218.

YSÀS, P. (ed.) (1997). *La transició a Catalunya i Espanya.* Barcelona: Fundació Doctor Vila d'Abadal.

VALLÈS, J. M. (1981). "La vida electoral a Catalunya: eleccions i referenda entre 1976 i 1980". A: *Atlas electoral de Catalunya 1976-1980.* A cura de l'Equip de Sociologia Electoral de la UAB. Barcelona: Publicacions de la Fundació Jaume Bofill. Estudis Electorals, 3.

L'alcalde Josep Piqué Tetas

Presa de possessió de Josep Piqué Tetas,
l'1 de febrer de 1976, com a nou alcalde de Vilanova i la Geltrú.

Rua de Carnaval, el 28 de febrer de 1976, amb una al·lusió «pornogràfica» a l'alcalde.

Festes de Carnaval amb l'Ajuntament al fons, el 29 de febrer de 1976. La plaça de la Vila duia el nom franquista de Plaza 18 de Julio.

L'alcalde Piqué amb, entre d'altres, Oriol Pi de Cabanyes,
a la Casa de la Vila, el 25 d'abril de 1976.

Dues visions de l'alcalde Piqué durant l'exercici de l'alcaldia l'any 1976.

Entrevista que Eugeni Molero i Sixte Moral feren a l'alcalde Josep Piqué, el 7 de juliol de 1976. Es publicà amb el títol «Dues hores llargues de conversa amb Josep Piqué, alcalde de la vila», al número extraordinari d'estiu del *Semanario Vilanova i la Geltrú* (31-VII-1976).

Alçada de castells a la plaça de la Vila amb les autoritats al balcó de l'Ajuntament, durant la Festa Major d'agost de 1976.

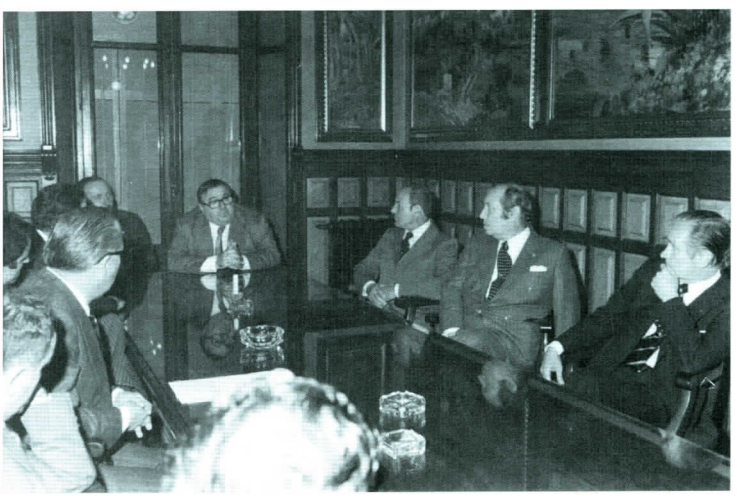
L'alcalde Piqué i les «forces vives» vilanovines passegen per la Rambla el 5 d'agost de 1976, durant la Festa Major.

Inauguració oficial del Carnaval, el 20 de febrer de 1977, per l'alcalde Piqué.
Noteu el detall de les pintades anarquistes als domasssos del fons.

Les «forces fàctiques» del règim

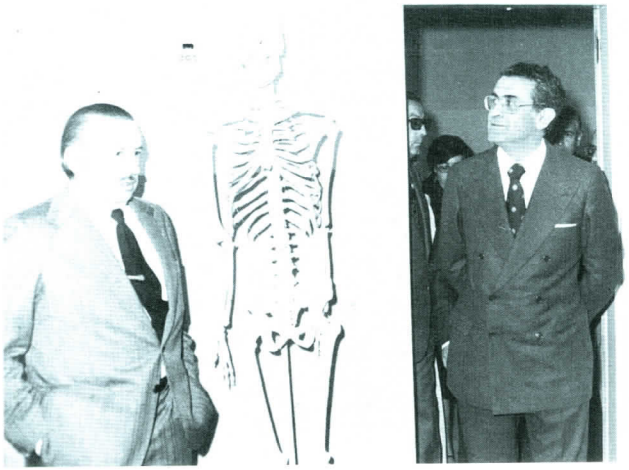

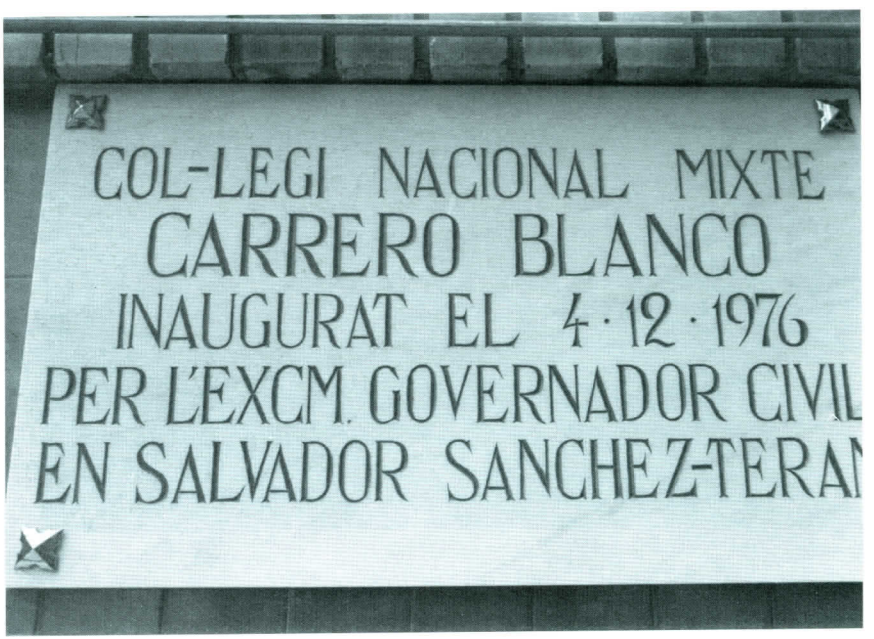
Instantànies de la visita de José Antonio Samaranch, president de la Diputació, al consistori vilanoví, el dia 10, per a inaugurar la Fira de Novembre de 1976.

El governador civil Salvador Sánchez Terán inaugura el col·legi Carrero Blanco de Vilanova i la Geltrú, el 4 de desembre de 1976.

Placa commemorativa de la inauguració del col·legi Carrero Blanco.

L'alcalde Piqué, en actes diversos, acompanyat de les autoritats polítiques i militars de l'època.

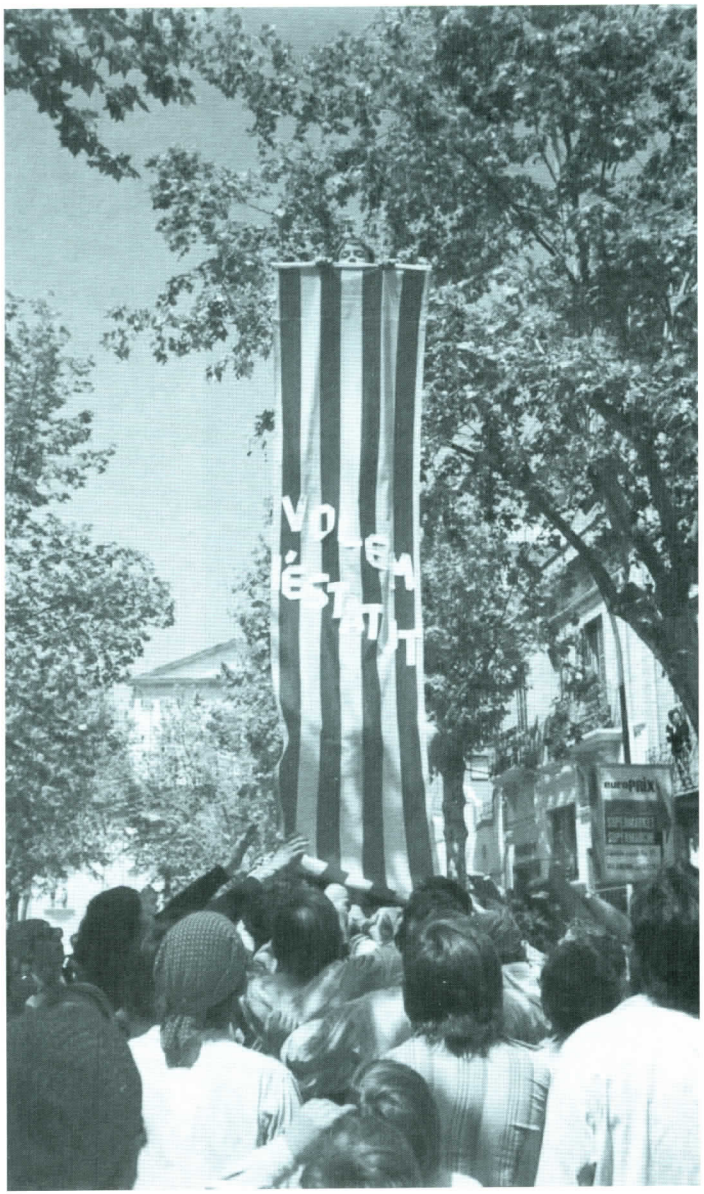
Acte de reivindicació de l'alliberament de la dona i de la consecució dels quatre punts de l'Assemblea de Catalunya, amb la presència de l'escriptora Maria Aurèlia Campany (27 de març de 1977).

Reunió del PSUC el 3 d'abril de 1977.

Cartells electorals per al 15-J.

Una senyera gegant amb el lema «Volem l'Estatut» a la Rambla vilanovina durant el Sant Jordi de 1977.

Detall de l'aparador d'una pastisseria vilanovina guarnida amb la senyera durant la celebració de la diada a Vilanova i la Geltrú, el 10 de setembre de 1977.

Alçada de castells davant de l'Ajuntament de la Vila, amb la senyera que duu escrit el lema «Volem l'estatut», durant la Festa Major de 1977.

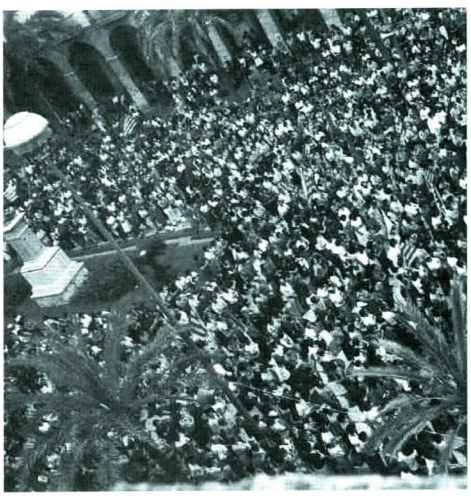

Vistes de la façana del Teatre Principal l'any 1977. Diversos grups i entitats culturals vilanovins reclamaren que el Principal esdevingués el teatre municipal de la ciutat.

Commemoració de l'històric Onze de setembre de 1977, el dissabte 10, a la plaça de la Vila, sota el lema assembleari «Per la llibertat, l'amnistia, l'Estatut d'autonomia».

Diversos actes públics d'organitzacions sindicals (CNT-AIT) i polítiques (Esquerra Catalana, ERC, PSUC) celebrats durant el 1977.

PSUC

PSUC

PSUC

Campanya de recollida de signatures pro Monument a Macià (23 d'abril de 1977).

Pintada reivindicativa reclamant la majoria d'edat i el dret a vot als 18 anys.

Revifalla de la cultura popular

La seu del Foment, a l'actual plaça de les Cols, engalanada amb senyeres, el 26 de febrer de 1976, durant el Carnaval vilanoví.

Parada de llibres a la Rambla vilanovina durant la diada de Sant Jordi de 1976.

Alçada de castells a la plaça de la Vila, durant la Festa Major, el 5 d'agost de 1976.

El moviment sardanístic vilanoví fou molt actiu, durant els anys 1976 i 1977, en la reinvindicació de la cultura popular i la identitat catalanes.

El «Dia del turista» oferia el contrapunt patètic de l'extraordinària rebrotada de la cultura popular durant els anys 1976 i 1977.

El Congrés de Cultura Catalana

Diverses instantànies de l'acte de l'àmbit de Projecció Exterior de la Cultura Catalana dins del Congrés de Cultura Catalana que, presidit per Josep Palau i Fabre, tingué lloc a la Biblioteca Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, el 20 de novembre de 1977.

L'alternativa unitària

L'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú (1976-1977)

Francesc Foguet i Boreu

TREBALL GUANYADOR DEL PREMI DE PREMSA I INVESTIGACIÓ
COMARCAL EUGENI MOLERO 2004 MODALITAT D'INVESTIGACIÓ

L'alternativa unitària/ Francesc Foguet i Boreu

L'alternativa unitària/ Francesc Foguet i Boreu

L'alternativa unitària

L'Assemblea Democràtica de Vilanova i la Geltrú (1976-1977)

Francesc Foguet i Boreu

TREBALL GUANYADOR DEL PREMI DE TEMSA I INVESTIGACIÓ
COMARCAL EUGENI MOLERO 2004 MODALITAT D'INVESTIGACIÓ